

IV 78901

tribuna

Ljubljana, 22. XI. 1969

Številka 1
Letnik XIX

**Našim materam,
očetom (stran 2)**

**Michel
Foucault (stran 4)**

KDO JE KRIV?
(stran 6)

**iz sodobne
nemške
poezije (stran 3)**

**RAZGOVOR Z
REKTORJEM**
(stran 8)

**DILEME ŠTUDENTSKEGA
TISKA (stran 12)**

'IZZIVANJE'
(stran 10)

**TRIBUNINA SEKSUALNA
POSVETOVALNICA (stran 15)**

Pisma naših čitateljev

(Objavljena pisava se ne ujema v vsakem primeru z mnenjem uredniškega odbora)

Boris Režek - PLANINSKI VESTNIK

Visoke stopnje razvoja, ki jo je ob svojem jubileju doseglo naše planinstvo, žal ne spremljajo tudi primerni kulturni dosežki. Planinsko slovstvo je prepuščeno raznim založbam, da ga izdajajo po svojih vidikih, ker PZS nima sredstev, da bi ga lahko vzdrževala in tudi usmerjala. Planinski vestnik, ki je poleg raznih občasnih izdaj edina vez med raznoterimi stremiljenji tisočih planincev, pa že dolga leta hira zaradi osebnih koristi posameznika in familiarnosti, ki vlada med posameznimi odborniki PZS.

Planinski vestnik je imel desetletja žalostno usodo, da so ga urejali iz province. Ker pa je bil urednik brat tedanjega predsednika SPD, se stvar ni dala spremeniti. Tako je ta urednikoval, pretežno zastoj, nad trideset let. Čas pa bi bil tedaj že zdavnaj presel sicer nadvse vestnega urednika, ki je skrbel vsaj za čist jezik in vzorno obliko prispevkov.

Med okupacijo se je uredništvo začelo preseliti v Ljubljano, takoj po njej pa spet odšlo nazaj v provinco in stvari so tekale kakor prej le s to razliko, da je naša planinska revija pričela vsebinsko in oblikovno vedno bolj nazadovati.

Nesluteni razmah planinstva in alpinistike je seveda terjal skrbno pretehtan uredniški program. Ker pa je naše planinstvo že tedaj idejno obtičalo v slepi ulici, je pisanje Planinskega vestnika veran odraz vse te zmede in je ob prejšnji skoraj togi resnosti postalo pravo sračje gnezdo z vseh strani znesenih prispevkov.

Novi urednik prof. Tine Orel, ki je živel v provinci, je prav tako kot prejšnji lahko imel le občasne stike z uredniškim odborom. Ta pa se je po vsem videzu zadovoljeval s tem, da so se imena njegovih članov natiskovala na čelu vsakega letnika. V uredništvu skorajda ni posegel, ker bi se sicer ne moglo pripetiti, da so izšli nekateri članki, ki so povzročili upravičene proteste in poznejši popravki niso mogli spremeniti dejstva, da je imel urednik povsem proste roke. Med drugim je objavljati tudi prispevke, ki bi spadali komaj v kakšen zakotni družinski list iz preteklosti. Bralci pa so poleg običajnega potopisnega gradiva želeli zvedeti tudi kaj več o gorski pokrajini, življenju med gorami, folklori in ljudski umetnosti, o znamenitih dejanjih in močeh iz alpinistične zgodovine ipd. S to težnjo je bil že nakazan osnovni program, ki bi ga morala izpopolnjevati ideološka vzgoja mladega rodu.

Vendar so bili vsi dobrohotni nasveti zaman, ker je imel urednik vso podporo uredniškega odbora. Zaradi tega je vzvišeno odklanjal vsakršno kritiko svojega dela in kvaliteta Planinskega vestnika je med redkimi posameznimi pobliki vedno bolj padala.

Končno se je urednik le preselil v Ljubljano. Sedaj so bile dane možnosti za čim tesnejši stik z uredniškim odborom in sodelavci. Toda prezaposleni urednik, ki je hkrati urejal tudi sorodni Turistični vestnik in je bil razen tega tudi še na drugih dolžnostih, nikakor ni našel časa za potrebne razgovore in je nadaljeval s svojim delom pri Planinskem vestniku po starem. Zopet so se pričeli pojavljati prispevki, ki so imeli komaj kakšno zvezo s planinstvom. Vse pritožbe pa so bile zaman. Odgovorni urednik Stanko Hribar je le izjavljal, da nima nobenega vpliva na urejevanje Planinskega vestnika in je še naprej dopuščal, da se njegovo ime v tem svojstvu uporablja in natiskuje.

Tedaj je postalo jasno, da familiarni odnosi med posameznimi odborniki PZS, kakor že v preteklosti v SPD, tudi zdaj preprečujejo ne samo upravičeno in do podrobnosti utemeljeno kritiko, temveč sploh vsakršno spremembo tedanjega zmedenega uredniškega koncepta ali celo nujno zamenjavo urednika.

Ta kritika iz docela nepotrebne obzirnosti ni bila objavljena, temveč sporočena le pismeno. Pri njej ni

šlo predvsem za to, da je večina prispevkov v Planinskem vestniku alpinističnih, ki morejo zanimati docela neznan del bralcev. Alpinistika ima tudi v našem planinstvu svoje posebno mesto, pomen ter naloge in morajo biti zaradi tega za pomembna dejanja predali vedno odprti, če so prispevki dobro in razumljivo napisani. Toda skoraj dosledno vsaka številka je napolnjena z razno alpinistično strokovnostjo, ki jemlje prostor ostalemu gradivu, kakor ga tudi natiskovanje raznih literarnih izdelkov in pesmi, ki sploh niso planinske.

Vse to vzbuja odpor pri resnih bralcih, ki se vprašujejo, če res ni nobenega boljšega gradiva na razpolago. Razgledi po svetu in tujem slovstvu, ki jih urednik pobira iz raznih revij ter zanje seveda vleče honorar, polnijo cele strani. Povsem pa manjka širši pregled o dogajanju v domačih gorah, ker ga pač ni mogoče ustvarjati doma za pisalno mizo. Ničesar ne zvemo o stanju gorskih naprav, raznih zanimivosti in podobnem. Tudi slikovno gradivo v Planinskem vestniku še zdaleč ne kaže nekdanje višine slovenske gorske fotografije, ker urednik ne najde stika in istega jezika z množico odličnih fotografov, ki bi mu posnetke radi dali.

Urednik omejuje svoje delo skoraj zgolj na to, da nosi gradivo za natis v tiskarno. Marsikateri prispevek sploh ni deležen potrebnega uredniškega posega, tako da ostanejo nedotaknjene vse stilistične, slovnične in pravopisne okornosti. Korektura je opravljena marsikdaj kar najbolj površno, da poleg stvarnih kar mrgoli tudi tiskovnih napak. Napačne navedbe v nekaterih člankih bi lahko odpadle, če bi se urednik pred natisom s pisci pogovoril ter njihove zapise tudi strokovno preverjal. Izrazoslovje je mimo ustaljene planinske terminologije prepuščeno piscem, da ga mrcvarijo po svoji volji. Vse bogastvo našega izrazja se po urednikovi krivdi ne more uveljaviti. Če k vsemu temu dodamo še to, da urednik v svoji vsestranski zaposlenosti zgublja unikate prejetih rokopisov in nenadomestljive dokumentarne posnetke, bo kar dovolj pojasnjeno, kako neodgovorno opravlja svoje delo in se obdaja z visokim zidom samoveljčja in nedostopnosti. Že leta dolgo uspešno zavira objavljane gradiva za alpinistično terminologijo; na temeljno kritiko svojega dela pa je morda celo s pristankom svojih somišljenikov v uredniškem odboru prekinil nadaljevanje nekega članka z vnaprej napovedano vsebino, ker mu prejkone ni šlo v račun, da bi se pisalo o ljudeh, ki so ga drznili kritizirati. Nadalje je na intervencijo prizadete osebe izločil že postavljeni članek o razmerah na Veliki planini po izgradnji žičnice. Odgovorni urednik Stanko Hribar in uredniški odbor pa sta na pismeno vprašanje še danes dolžna odgovor, če se je ta kulturna korupcija zgodila z njunim pristankom.

Posamezni člani uredniškega odbora sicer priznavajo, da je kritika vsebinske in oblikovne strani Planinskega vestnika in urednikovega dela povsem upravičena, močnejša skupina uredniških somišljenikov v odboru PZS pa jo zavrača z zelo preprosto izjavo, da je uredniku zaslužek, ki ga ima pri urejanju in pisanju Planinskega vestnika, potreben in zaradi tega ni možna nobena sprememba.

S to neodgovorno izjavo je dobil urednik novo potuho za svoje nevestno delo. S strani naročnikov in bralcev Planinskega vestnika ter vse planinske in kulturne javnosti, pa se postavlja vprašanje, s kakšno pravico vzdržuje PZS kot množična organizacija, ki je dolžna javno polagati svoje račune, uredniku Planinskega vestnika prof. Tinetu Orlu to drago plačano sinekuro. Nepopravljiva škoda, ki jo zaradi familiarnosti med posameznimi odborniki PZS že skoraj dvajset let trpi razvoj naše planinske misli in besede, terja od planinske organizacije jasn odgovor in že zdavnaj nujne ukrepe.

Marko Švabić

NAŠIM MATERAM OČETOM

Vsi bomo neke noči bdeli nad trupli naših staršev — roditeljev. In vsi bomo nekega dne prebirali v časopisju osmrtnico za našo drago mamo, našega ljubljene očeta. Tako smo bili vsi sinovi. Tako smo bili vsi očetje. Tako revščujemo dalje in naprej. Tisto noč se bo oglašala sova. Čukal bo čuk. Kos bo jutraj žvrgolel. To bo mladi kos, ki ga danes še ni, a tedaj bomo mislili, da ga naša ljuba mami, naš dragi očka, ne slišita več. Danes je jesenska noč. Naše jeseni pa so se nekje zagatile; in o njih vemo le to, da so bile podobne tej naši jeseni. Pač smo včasih sedeli v trdnem stolcu ob drobnih luči globoko v deževno in megleno jutro. Oči so nam nenehno krvavele, kot nam krvave v tej jeseni, to jesensko jutro. Ob drobnih luči globoko v jutro pa smo že onih jeseni mislili, da nam nekoč pomore naši dobri starši. So starši bolni. So starši stari. Ko bi kdo vedel, da nikomur nečemo umreti. Da bi vedeli, kako želimo živeti našim roditeljem. Zda bomo sedeli v jesen. Zla slutnja, o jesen, o!

Fotografija: Tone Stojko

Jožef SINODČAN

Med odmorom je ljubljanski nadškof in metropolit dr. Jožef Pogačnik stopil k papežu Pavlu VI. ni se mu zahvalil za vse, kar je sv. Stolica v zadnjih letih storila za Jugoslavijo. Sv. Oče pa je metropolitu odgovoril, da ga blagruje, ker je sprejel naporno pastirsko službo škofovanja.

Dr. Jožef še trdi, da je sv. Oče v zadnjih letih obila shujšal, upadel v lice, njegov glas pa je zdaj slaboten; zategadelj da je papež Pavel VI. potreben vroče molitve.

In tvoja jed, ki jo boš užival, bodi odtehtana, po dvajset seklov na dan; od roka do roka jo boš jedel. Tudi vodo boš pil na mero, šesti del hina; od roka do roka jo boš pil. In jedel jih boš kakor ječmenove kolače in pelkel pred njih očmi s človeškim blatom. In Gospod je rekel: Tako bodo morali sinovi Izraelovi jesti nečisti kruh svoj med poganškimi narodi, kamor jih razženem. Jaz pa sem rekel: »Ah, Gospod Jehova! glej duša moja ni nikdar bila ognušena, kajti od mladosti pa do zdaj nisem jedel mrline ali od zveri raztrganega in nikoli ni prišlo nečisto meso v usta moja. Tedaj mi reče: Glej, dovolim ti govejaka namesto človeškega blata, da na njem pripraviš svoj kruh.

Ezekiel, IV./10—15

iz sodobne nemške poezije

rino sanders

od kod

Poznam kdo ne pozna
Ne pozna
Šum v nebu
Od peruti lepih
Kot tistih ptičev katerih let
Ti le tu v tišini poslušajš toda
Toda zdaj
Je prišel drugačen šum
Ne znaš oceniti od kod
Sledil sem mu kako daleč
Ni prišel blizu ne bliže
Lahko
Je znojni plamen
Bager v megli ob reki
V števcu tok moje svetilke
Črpalka podtalne vode ponoči
Ležiš na ušesih
Globoko v kamnu v telesu
Šum ali
Razparana nenavadna svetloba
Tkanina zraka?
Kakšna tišina
Bo sledila?

walter helmut fritz

pozno

Pozno se je odločil dan,
da nekaj časa ostane.
Njegov nasvet je bil težko razumljiv.
Ljudje so le malo govorili.
Kako hitra bo zima
pod besedami.

žival, ki jo je treba hraniti

Opazil sem praznino,
prav tu,
ravno poleg mene.
Ni se skrivala.
Vedla se je mirno.
Je žival,
ki jo je treba krmiti.

walter höllerer

sistemi

goreče ceste
goreče ceste
goreče ceste
goreče ceste
otrok se dotika mačke
goreče ceste
otrok se dotika mačke
otrok se dotika mačke
otrok se dotika mačke
otrok se dotika mačke
mož dvigne roke
otrok se dotika mačke
otrok
mož
gleda v zrak
dvigne roke
dvigne svoje roke
dvigne svoje roke
dvigne svoje roke
dvigne svoje roke
goreče ceste
goreče ceste
goreče
megla
iz megle
iz megle iz plina in prahu
iz megle iz plina in prahu
iz megle iz plina in prahu
iz megle iz plina in prahu
mož
vulkanska pokrajina
vulkanska pokrajina
vulkanska pokrajina
vulkanska pokrajina
brez teže
goreče ceste
goreče ceste
v sončnem sistemu
goreče ceste
mačka
v sončnem sistemu
mož
v sončnem sistemu
njegov otrok se dotika mačke
otrok mačka
vulkanska pokrajina
goreče ceste
goreče ceste
mož
v sončnem sistemu
njegov otrok se dotika mačke
otrok mačka
vulkanska pokrajina
goreče ceste
goreče ceste
gremono, gledamo od zadaj, skozi
pokrajino
bočno od nas je skalni rob, ki se
dviguje proti nebu,
mali možgani

gerd kaul

obvestila

pravijo
se pravi
govori se
češ da
pravijo
brez dvoma
lahko bi bilo verjetno
je celo mogoče
ni izmišljeno če nekdo potrdi
že zdaj je jasno
pravijo
po sporočilih francoskega radia
po ameriških napovedih
po vsem kar je znanega iz kremlja
po obvestilih vzhodnonemške obveščevalne agencije adn
po izraelski razlagi
po prvih poročilih
po obvestilih dopisnikov
po cenitvah vietkonga
po mnenju zahodnih opazovalcev
pravijo
znamenja se množijo

govorice nočejo umolkneti
iz diplomatskih izjav
po prvih poročilih
je dejal urednik v telefonskem pogovoru
zaradi policije
hišni stanovalci hočejo vedeti
nekdo poroča
nekdo izmed prič se spominja
hočejo slišati
naj pove
pravijo
kot pravijo v Bonnu
kot sporoča londonska televizija ob
nedeljskih večerih
kot se je v petek razvedelo v zahodnem
berlinu
kot trdi pravda
kot so sporočili v ponedeljek pozno
ponoči
kot je pojasnil govornik
kot so pokazale raziskave
kot je omenil predsednik
kot je nekdo telefonično izvedel
kot lahko domnevamo
kot se zdi
kot se sliši iz dobro poučenih krogov
pravijo
računajo na
govori se o
ne morejo se otresti vtisa
ni izključeno
skoraj bi lahko rekli
pravijo
vse ustreza tej izjavi
očitno je tako
drži kot pribito
to je javna skrivnost
pravijo

franzu jozefu straussu itd. voda mu teče v grlo

kaj vendar počne
je velika žival

posmrtnica

LJUBIL JE MIR
PRIPADAL JE ENI STRANI
RESNO JE VZEL SVOJO SLUŽBO
Z OBEMA NOGAMA JE STAL
V ŽIVLJENJU
BIL JE POSTEN

Z OBEMA NOGAMA JE STAL
V ŽIVLJENJU
v življenju drugih

PRIPADAL JE ENI STRANI
bil je enostranski
RESNO JE VZEL SVOJO SLUŽBO
z enim očesom
BIL JE POSTEN
znotraj v bistvu
LJUBIL JE MIR
celo vojno je zagovarjal

LJUBIL JE MIR
PRIPADAL JE ENI STRANI
SVOJO SLUŽBO JE VZEL RESNO
Z OBEMA NOGAMA JE STAL
V ŽIVLJENJU
BIL JE POSTEN

PROSILI SO GA NAJ ODSTOPI
ODSTOPI JE
pokleknil

pesmi prevedla:

sonja & andrej medved

MICHEL FOUCAULT

pojasnjuje svojo zadnjo knjigo

Z »Arheologijo védenja« nam Michel Foucault daje teoretsko knjigo o svojem raziskovanju; praktični vaji le-tega sta bili knjigi »Zgodovina blaznosti« in »Besede in reči«. V njiu nam kaže, kako ravnokar izginjata dve stoletji postkartezijanske filozofije.

Svoji knjigi ste dali naslov »Arheologija védenja«. Zakaj arheologija?

Iz dveh razlogov. Sprva sem to besedo uporabil bolj na slepo, da bi označil določeno obliko analize, ki docela ne bi bila kakšna zgodovina (kakor se na primer govori o zgodovini izumov ali idej), in ki tudi ne bi bila kakšna epistemologija, tj. interna analiza struktura določene znanosti. To drugo sem torej imenoval »arheologija«. Kasneje sem opazil, da mi naključje ni bilo nenaklonjeno: konec koncev beseda »arheologija« lahko pomeni tudi: opis arhiva (vsaj do neke mere; upam, da mi bodo približnost oprostili). Pod arhivom razumem celoto dejansko izgovorjenih diskurzov; ta celota diskurzov je obravnavana ne samo kot neka celota dogodkov, ki so se nekoč enkrat za vselej dogodili in ki so obviseli nekje v vicah zgodovine, temveč tudi kot celota, ki še naprej funkcionira, se skozi zgodovino transformira in daje drugim diskurzom možnost, da se pojavijo.

Ali ni v besedi arheologija vsebovana tudi misel na izkopavanje in raziskovanje po preteklosti?

Nedvomno. Beseda arheologija me sicer nekoliko moti, saj vsebuje dve temi, ki nista čisto moji. To je najprej tema o začetku (archè pomeni v grščini začetek). Ne skušam proučevati začetka v smislu prvega izvora, temelja, ki naj bi omogočil vse ostalo. Tudi ne zasledujem tistega prvega slovesnega trenutka, ki je na primer omogočil celotno zahodno matematiko. Ne vračam se nazaj k Evklidu ali k Pitagoru. Cilj moje raziskave so vedno le relativni začetki, bolj vzpostavljeni in transformacije kakor pa temelji ali osnove. — Tudi misel o izkopavanju mi ni pogodu. Ne raziskujem določenih relacij, ki bi bile skrivne, zakrite oziroma tišje in globlje od zavesti ljudi. Narobe, določiti poskušam relacije, ki so na površini diskurzov; osvetliti skušam tisto, kar je nevidno samo zato, ker je preveč na površini stvari.

Torej vas zanima fenomen in interpretacija odklanjate.

Ne maram raziskovati pod diskurzom, kakšno je mišljenje ljudi, temveč ga poskušam zajeti v njegovi očitni eksistenci, kot določeno prakso, ki poteka po pravilih formiranja, eksistence, koeksistence, po sistemu funkcioniranja itd. Opisujem, ravno to prakso v njeni po gostoti in, skoraj bi rekel, materialnosti.

To pomeni, da odklanjate psihologijo.

Popolnoma. Biti moramo sposobni, da napravimo neko zgodovinsko analizo transformacije diskurza, ne da bi se zatekli k mišljenju ljudi, k njihovem načinu zaznavanja, navadam, vplivom, ki so jim bili podvrženi, itd.

Svojo knjigo začnate z ugotovitvijo, da so se zgodovina in znanosti o človeku inverzno transformirale. Dandanes zgodovina proučuje kontinuitetnost — in ne raziskuje dogodkov, ki konstituirajo prelome —, medtem ko znanosti o človeku proučujejo diskontinuitetnost.

Današnji zgodovinarji — mislim seveda na Ecole des Annales, na Marca Blocha, Luciene Febvra, Braudella — so dejansko poskusili razširiti doslej uporabljene periodizacije; Braudel na primer je prišel do definicije nekega pojma materialne civilizacije, ki naj bi imela izredno počasen razvoj: materialni univerzum evropskih kmetov — pokrajine, tehnike, izdelani predmeti, navade — se je od konca srednjega veka pa vse do XVIII. stoletja spreminjal nenavadno počasi; lahko rečemo, da se je razvijal v rahlem vzponu. Ti veliki bloki, precej masivnejši od dogodkov, ki jih ponavadi oddvajajo, so zdaj postali del predmetov, ki jih zgodovina lahko opisuje. Tako vidimo, kako se pojavljajo velike kontinuitete, ki doslej niso bile posebej zamejene. — Narobe se dogaja z zgodovinarji idej in znanosti: ti so nekdanje govorili predvsem o stalnem napredku razuma, o progresivnem nastopanju racionalizma itd., danes pa vztrajajo na diskontinuitetah, na razpokah. Naj navedem za primer prelom med aristotelovsko in galilejsko fiziko, ali absolutni vdor, kakršnega predstavlja rojstvo kemije konec XVIII. stoletja. Izhajal sem iz paradoksa: zgodovinarji kratkomaletno sproščajo kontinuitetnost, medtem ko zgodovinarji idej osvobajajo diskontinuitetnost. Toda po mojem mnenju sta to dve simetrični in inverzna učinka istega metodološkega pristopa nasploh k zgodovini.

Ko napadate tiste, ki mitologizirajo zgodovino, češ da se navezujejo na tradicionalno filozofijo transcendentalne zavesti suverena človeka, tedaj jih torej napadate na njihovem področju, tj. na področju zgodovine. Strukturalisti so jih ravno tako napadli, vendar z druge točke.

Mislim, da strukturalisti niso nikoli napadli zgodovinarjev, temveč zgolj neko vrsto historicizma, določeno historicično reakcijo in nezaupanje, na katero so zadelo njihova dela. Strukturalna dela so namreč nekaterim tradicionalnim mislecem pognala strah v kosti. Seveda ne zato, ker bi kdo začel analizirati formalne odnose med indiferentnimi elementi; to so počeli že davno in v tem oziru ni bilo razloga za strah. Zelo dobro so čutili, da je postalo vprašljivo nekaj drugega, in to je bil ravno sam status subjekta. Če velja da moramo jezik ali podzavest analizirati s

termini, kakor je struktura, kaj je tedaj s tem slavnim govorečim subjektom, s človekom, ki naj bi jezik uporabljal, ga transformiral in oživiljal! Kaj je s tem človekom, ki naj bi imel podzavest, ki naj bi mogel imeti zavest o podzavesti, napraviti iz nje predmet in iz njene usode zgodovino! Sodim, da lahko jezo ali vsaj nejevoljo, ki jo je strukturalizem izzval pri nekaterih tradicionalistih, pripišemo dejstvu, da so le-ti začutili, da je omajen status subjekta.

Zato so se zatekli na področje, ki se jim je zdelo za njihovo stvar neskončno bolj trdno, zatekli so se k zgodovini. Takole so dejali: naj bo jezik, če ga vzamemo zunaj njegove zgodovinske evolucije, zunaj razvoja, zares neka celota relacij; sprejmemo tudi, da podzavest nekega individua zares funkcionira kot struktura ali kot celota struktur in da je podzavest možno zaobjeti s strukturalnimi dejstvi: toda obstaja vsaj ena stvar, v katero struktura ne bo nikdar zagrizla — in to je zgodovina. Kajti je neko nastajanje, o katerem strukturalna analiza ne bo mogla nikdar spregovoriti, nastajanje, ki je po izkontinuiranosti (medtem ko je struktura po definiciji diskontinuirana) in po nekem subjektu: bodisi po samem človeku bodisi je to človeštvo, zavest, razum, to ni pomembno. Zanje obstaja absoluten subjekt zgodovine, ki ustvarja zgodovino, zagotavlja njeno kontinuiranost in je avtor in garant te kontinuiranosti. Strukturalne analize lahko najdejo svoje mesto samo v sinhroničnem odlomku te kontinuiranosti zgodovine, ki je tako podvržena suverenosti človeka.

Kadar pa kdo skuša ponovno pretresti primat subjekta v zgodovini, tedaj te stare privržence zajame nova panika, saj je bilo to njihovo obrambno ozemlje, s katerega so mogli omejiti strukturalno analizo in zajeziti njeno razdiralno moč ter ublažiti njeno vznemirljivost. Če se nam bo posrečilo za zgodovino in še posebej za zgodovino védenja oziroma razuma pokazati, da čas znanja oziroma diskurza nikakor ni organiziran oziroma razporejen kakor doživljeni čas, da je pri njem zaslediti diskontinuiranost in specifične transformacije in če bomo navsezadnje pokazali, kako nam za analizo zgodovine spoznanja ni potrebno začeti pri subjektu, pri človeku kot subjektu — tedaj se znajdemo pri velikih težavah, morda pa se s tem tudi dotaknemo pomembnega vprašanja.

Zategadelj ste primorani odkloniti filozofijo zadnjih dveh stoletij, oziroma, še slabše zanj, jo pustiti ob strani.

Vsa filozofija po Descartesu, ki je dajala subjektu ta primat, se danes zares ravnokar razkrajja pred našimi očmi.

Začetek tega propadanja postavljate k Nietzscheju?

Zdi se mi, da bi ta trenutek lahko ustalili pri Marxu, Nietzscheju in Freudu.

Sicer pa v svoji knjigi napadate antropologizirajočo interpretacijo Marxa in interpretacijo Nietzscheja v terminih transcendentalne zavesti kot odklanjanje, da bi lahko upoštevali tisto, kar onadva pri našata novega.

Natančno tako.

Iz uvoda v vašo knjigo sem vzel odstavek, kjer pravite: »Delati iz zgodovinske analize diskurz kontinuiteta in iz človeške zavesti izvorni subjekt vsakega nastanja in vsake prakse, to sta dve fazi istega sistema mišljenja, v katerem je čas pojmovan v terminih totalizacije in v katerem revolucije niso nikoli nič drugega kakor osveščanja.« Ali ni to neposreden napad na Sartra, saj termini kot osveščanje in totalizacija pripadajo kakor nalašč njegovemu besednjaku?

Kadar Sartre uporablja te termine, samo povzema nek splošen stil analize, ki ga lahko najdemo na primer pri Goldmannu, pri Lukácsu, Diltheju, pri heglovcih XIX. stoletja, itd. Te besede nikakor niso specifične za Sartra.

Sartre bi bil torej le ena od končnih točk te transcendentalne filozofije, ki se danes razkrajja?

Tako je.

Toda poleg strukturalistov, katerih pozicija je v nekem smislu analogna vaši, ni dosti filozofov, ki bi se zavedali konca te transcendentalne filozofije.

Narobe. Mislim, da jih je mnogo in v prvo vrsto med njimi štejem Gillesa Deleuzea.

Sprostili ste bili »razna gibanja«, ko ste v »Besedah in rečeh« izjavili: človeka je treba vreči čez krov. V »Arheologiji védenja« pa trdite, da ni treba vreči čezenj samo reči, temveč tudi besede.

Povedati sem hotel tole. Moj naslov »Besede in reči« je bil docela ironičen. Tega ni nihče jasno opazil, nedvomno zato, ker v mojem tekstu ni bilo dovolj igre, tako da ironija ni bila dovolj vidna. Problem je: kako se lahko zgodi, da se realne in zaznane stvari morejo artikulirati z besedami znotraj nekega diskurza. Ali so besede tiste, ki nam narekujejo razčlenitev v rečeh, ali pa so reči tiste, ki se po neki operaciji subjekta transkribirajo na površini besed. V »Besedah in rečeh« nikakor nisem hotel obravnavati tega starega problema. Hotel sem ga prenesti: analizirati same diskurze, se pravi tiste diskurzivne prakse, ki posredujejo med besedami in rečmi. Tiste diskurzivne prakse, iz katerih moremo definirati, kaj so reči, in omejiti rabo besed. Vzemimo preprost primer. V XVII. stoletju poznamo množico naturalističnih opisov rastlin in živali. Zgodovino teh opisov lahko napravimo na dva načina. Ali začnemo pri

rečeh in povemo: reči so to, kar so, rastline takšne, kakršne jih vidimo, — kako pa so jih videli in opisali ljudje XVII. in XVIII. stoletja? Kaj so opazili, kaj spregledali? Kaj so videli in česa ne? Lahko bi analizirali tudi v nasprotni smeri, vzpostavili semantično polje XVII. in XVIII. stoletja, pogledali, s katerimi besedami in torej s katerimi pojmi so takrat razpolagali, po katerih pravilih so takrat uporabljali te besede, in iz tega izhodišča pogledali, kakšno mrežo, kakšen četverkotnik so vrgli čez celoto rastlin in živali. Obedve analizi sta tradicionalni. Poskusil sem napraviti nekaj drugega, poskusil sem pokazati, kako v nekem diskurzu, kakršen je naravna zgodovina, obstajajo pravila formacije predmetov (ki niso pravila uporabe besed), pravila formacije pojmov (ki niso zakoni sintakse), pravila formacije teorij (ki niso niti pravila dedukcije niti retorična pravila). To so pravila, ki jih v danem trenutku uporablja določena diskurzivna praksa, in ki razložijo, ali bo neka reč opažena (ali prezrta); da bo obravnavana s tega vidika in analizirana na tem nivoju; da bo neka beseda uporabljena s takšnim pomenom in v tem tipu stavka. Analiza, ki začneja z rečim, in analiza, ki začneja z besedami: potemtakem odslej obe zavzemata drugotno mesto v odnosu do prvotne analize, ki naj bi bila analiza diskurzivne prakse.

V moji knjigi ni bilo niti analize besed niti analize reči. Bili pa so nekateri ljudje — težki, trdi — ki so rekli: škandal, v tej knjigi, ki se imenuje »Besede in reči«, ni »reči«! Subtilnejši pa so dejali: v tej knjigi tudi ni semantične analize. In res, niti prvega niti drugega nisem nameraval narediti.

Vaša znanstvena pot se začneja z neko vrsto tipanja, empirizma; kako, po kakšnem potovalnem načrtu spe prispeli do »Arheologije védenja«, te popolnoma teoretske knjige?

To je nedvomno izšlo iz empiričnih raziskav o blaznosoti, boleznih in duševnih bolnikih, o medicini XVII. in XVIII. stoletja in o celoti disciplin (naravna zgodovina, splošna slovnica in menjava denarja). Vse to sem obravnaval v »Besedah in rečeh«. Zakaj so ime te raziskave navedle na to, da sem zgradil vso to teoretsko mašinerijo »Arheologije védenja«, knjige, za katero sodim, da jo je zelo težko brati? Naletel sem na več problemov. Predvsem na tegale: kadar so doslej pisali zgodovino znanosti, so vselej dajali prednost lepim, dobrim formaliziranim znanostim, kakršni sta matematika in teoretska fizika. Toda ko so se lotili disciplin, kakršne so empirične znanosti, se jim je silno mudilo, najpogosteje so se zadovoljili z neko vrsto inventarja odkritij; veljalo je mnenje, da so te discipline konec koncev samo mešanica resnic in zmot; duševnost ljudi, njihovi predsodki, postulati, ki so iz njih izhajali, duševne navade, vplivi, ki so jim bili podvrženi, podobe, ki so jih imeli v glavah, vse to jim je v teh tako nenatančnih spoznanjih preprečevalo dostop do resnice; in zgodovina teh znanosti je bila navsezadnje samo zgodovina mešanice teh masivnih in številnih zmot z nekaj zrni resnice. Ves problem je bil ugotoviti, kako je nekega dne neko odkril neko zrno.

Takšen opis mi v več rečeh ni bil po volji. Najprej zato, ker so imele te slavne empirične znanosti, tako zanemarljive od zgodovinarjev in epistemologov, v realnem zgodovinskem življenju ljudi velikanski pomen. Napredek medicine je nedvomno imel za človeško življenje, človeško vrsto, za ekonomijo družb, za družbeno organizacijo, ravno tolikšne posledice kakor odkritje teoretske fizike. Zal mi je bilo, da so ostale te empirične znanosti neraziskane.

Po drugi strani se mi je zdelo zanimivo proučiti te empirične znanosti, kolikor so bolj kakor teoretske znanosti povezane z družbenimi praksami. — Na primer medicina ali politična ekonomija sta disciplini, ki v primerjavi z matematiko nimata kakšne zelo razvite stopnje znanstvenosti. Toda njune artikulacije z družbenimi praksami so zelo številne. Ravno to me je zanimalo. Arheologija, ki sem jo pravkar napisal, je neka vrsta teorije za neko zgodovino empiričnega védenja.

Iz istega razloga ste izbrali »Zgodovino blaznosti«.

Natančno.

Prednost vaše metode, med drugimi, je torej ta, da funkcionira diaharmonično in sinhronično. V »Zgodovini blaznosti« na primer se vračate v čas in preučujete modifikacije, medtem ko pri naravni zgodovini v XVII. — in XVIII. stoletju — v »Besedah in rečeh« proučujete določeno stanje te znanosti, ki ni povsem statično, je pa bolj imobilno.

Ne čisto imobilno. Poskušal sem določiti transformacije: pokazati, iz kakšnega urejanja sistema se morajo dogajati odkritja, izumi, spremembe perspektiv, teoretski preobrati. Lahko na primer pokažemo, kaj je v diskurzivni praksi naravne zgodovine omogočilo pojav ideje evolucije od XVIII. stoletja dalje; kaj je omogočilo vznik neke teorije organizma, ki je prvi naturalisti niso poznali. Če so me torej nekatere osebe, na srečo ne preveč številne, obtožile, da ne opisujem drugega kot stanje védenja in ne transformacij, se je to zgodilo zgolj zato, ker niso prebrali moje knjige. Če bi jo bili čeprav samo neskrbno prelistali, bi bili videli, da v njej ni govora o ničemer drugem kot o transformacijah in o redu, v katerem so te transformacije nastale.

Vaša metoda proučuje prakso diskurza, le-to pa v »Arheologiji védenja« utemeljujete na izjavi (énoncé), ki jo radikalno ločite od gramatikalnega stavka in od logične propozicije. Kaj razumete kot izjavo?

Stavek je gramatikalna enota elementov, povezanih z lingvističnimi pravili. Tisto, kar logiki imenujemo propozicija, je celota pravilno konstruiranih simbolov; za določeno propozicijo lahko rečemo, ali je resnična ali neresnična, pravilna ali nepravilna. Tisto, kar imenujem izjava, pa je določena celota znakov, ki je lahko stavek ali propozicija, vendar obravnavana na nivoju njene eksistence.

Cepprav vas prištevajo med strukturaliste, vi to zanikate. Toda vaša metoda ima s strukturalno metodo dve stični točki: zavračanje antropološkega diskurza in odsotnost govorečega subjekta. Kolikor gre

za mesto in status človeka, tj. subjekta — ali se v tem pogledu ne prištevate avtomatično med strukturaliste?

Sodim, da se strukturalizem dandanes vpisuje znotraj določene velike transoformacije vedenja humanističnih znanosti in da ima ta transformacija vedenja humanističnih znanosti in da ima ta transformacija svojo zasnovano manj v analizi struktur kot v spodbijanju antropološkega statusa, statusa subjekta, prednosti človeka. Moja metoda se ravno tako kakor strukturalizem vpisuje v okvir te transformacije, toda ob njem, ne pa v njem.

Govorite o »zakonitih mejah« strukturalizma. Vendar imamo vtis, ko da hoče strukturalizem vse absorbirati: mite z Lévi-Straussom, nato podzavest z Lacanom, nato literarno kritiko, vse humanistične znanosti bodo prišle podenj.

Ne morem govoriti v imenu strukturalistov. Toda zdi se mi, da bi lahko na vaše vprašanje odgovorili takole: strukturalizem je metoda, njeno polje pa aplikacije ni določeno a priori. Tisto, kar je definirano ob izhodišču, so pravila metode in nivo, na katerega se postavljamo, da bi jo aplicirali. Toda prav mogoče je, da lahko opravljamo strukturalne analize na področjih, ki jih ta trenutek sploh ne moremo predvideti. Ne verjamem, da bi mogli tem raziskavam a priori postaviti meje.

Marcelin Pleyne

POEZIJA KOT EKSPLIKACIJA

Jacqueline Rissetovi

»neki svet se je pojavil onkraj meja sveta«

Vi berete odloženo pripoved, in tukaj je njen opis, skratka pripoved. Začenja se narobe, toda ne pri koncu. Konec in začetek sta od iste pripovedi. Tukaj zdaj, ne drugje, temveč zdaj, v tej zgodbi, ki se začenja in končuje na tem začetku v tej kronologiji, vendar narobe, kajti kdor misli pripoved, zanj je vse preobrnjeno. Reka ne sega nazaj k svojemu izviru, ženska ne sega nazaj k svojemu izviru; spuščata se proti breznju, tako je pač, v naravi sta.

Pripoved pravi, da se oni, ki pripoveduje, umešča v smrt, v vezani jezik, da misli iz jezika, umrlega v zgodovini; neka posebna in enodušna zgodovina, skozi katero gre vedno narobe v umrlem jeziku. To kaže neko množico del, ki se porazmeščajo prek treh ali štirih tisočletij (ni važno) in ki tvori substanco nečesa, kar imenujemo religijo. To so v mnogih ozirih zelo važni dokumenti, nanje se je v mnogočem opirala evolucija poznejše misli. Danes jih je brati v pripovedi mrtvega jezika ta posebna avantura za onega, ki se bere v svoji posebnosti, ki se mora brati v svoji posebnosti, da bi izšel iz jezika, da bi bil katerikoli med mnogimi. Da bi bil eden katerikoli (med mnogimi), ki govori in ne govori, ki začenja ko končuje, ki umira ob svojem rojstvu, ki pravi dvakrat ne ko pravi da. V branju ni uganke. Tekst je novejši, in zelo star, in bolj filozofski. In vse kar se je brez resnice nakopičilo stoletje za stoletjem, množica teles in znakov, strani in knjig, je enaka in podobna, kakor sta obe dojki neke ženske, in kakor ona resnična brez resnice. In če pripoved, ko je prebrana, nima drugega začetka kot ta narobe, to preobrnitev, ki stori, da je berljiva, je očitno, da je že prebrana in da svoje branje usmerja na tisto, kar jo proizvaja, morda zato, da bi izšla iz jezika in resnice že v jeziku, da bi končno proizvedla teh tri ali štiri tisoč let... Če hočemo videti še dalj. Kajti če »poučepotem naj grejo! Bliže delo poetičnega teksta dovrši vanje« hoče, da grejo pesnikove besede v vse smeri, svojo revolucijo (1559, cour. — 1727, geom.), preobrača in stori, da je berljivo, kar se piše, od stvari k idejam in ne narobe.

Pripoved, ki jo berete (pripoved o pripovedi) z dvema moralama ali tisoč, in dvema logikama: Preseči: = odpraviti (in obenem ohraniti) = zadržati

druga ni niti pripovedi niti v jeziku in če se sprašujete, kako se razkriva mnenje glede praznine, si recite da je odloženo, ker preden rečemo, da praznina obstaja, jo je potrebno skusiti, in ker vse ne more povedati v jeziku. Pripoved, če naj je dvojna, se drži te serije transformacij, ki so se izvedle tako na intelektualnem planu kot na praktičnem planu — brez globine (vse do »nove« znanosti) na planu. To kar preganja jezik (in kar sili pesnika, da govori v vse smeri), je izginitev posebnosti, nekoga posebnega — pošast: eden katerikoli med mnogimi — tekst, ki ga pišejo vsi. V tem pogovoru mrtvi požira živega, tako je pač, ko je oni, ki se ne vrne več, mrtve, požre onega, ki se vrača. Oče, oni ki veže jezik, on se vrača, vrača se v nekem tekstu ali v kakem drugem. Kdo je umrl? Vsi umrli v neredu, ne zavedajoč se tega, ne vedoč kaj storiti. In vendar prej ničesar kar naj bi se

povedalo; skratka (po kakšnem naključju), kujač se pri vratih zgodovine, ki tudi tokrat ne bo nastala v jeziku, uporabljajoč načela filozofije v jeziku, poskušajoč preiti od deskriptivnega zakona k njegovemu eksperimentalnemu potrjevanju... In iz te posebne avanture se rodijo oblike pripovedi (nekaj stoletij prej). Pokol (Teater). Dialog, ki jih odslej zakriva religiozni mit.

Berite torej, da tisto, kar se začenja proti in narobe, kar sega nazaj do svojega »genetičnega« branja, postavlja, da vse oblike vstopajo v zgodovino pripovedi in v jezik po znanosti, ki ga proizvaja... vsaka oblika, ki jo znanost datira in ki na branje svoje zgodovine odgovarja s slojevitostjo in negibnostjo (presežena — obenem odpravljena in ohranjena — zadržana v neki drugi obliki, v neki drugi znanosti) če ne misli svoje izginitev in svoje genetične negacije. (Pesniki, ki jih vedno misli Hegel).

In na isti način kakor se daje brati pripoved te individualne avanture, vi berete pripoved oblik, berete samo pripoved oblik, ki sistematizirajo individualno avanturo. Brez dela, delo ni opravljeno, se ne opravi, se ne bo opravilo, je preprečeno. Pripoved v pripovedi, interpretacija, interpretacija in interpretacije (ne videno), vse je treba še storiti, individualna avantura in skupinska avantura se tu pa tam potopita (in zelo daleč naprej in zelo daleč nazaj) v mitično zgodovino (bogovi, pesniki, templji, spomeniki, govoričenje nervoz). Neki daljši, nikoli bran tekst določa analizo, prevod nekega drugega jezika, prevod v neki drug jezik, ki naj se prevede iz nekega jezika v neki drug, ta tekst, nikoli prebran v jeziku, se začenja in znova začenja, prav tako v jeziku... To bližje, to skoraj sodobno, je zelo oddaljeno (in stavek se lahko bere narobe)... kdor je dolgo prebival v renskih deželah (v Kölnu) in kdor ob priliki preganjanja židov v 14. in 15. stoletju emigrira proti vzhodu, da bi iz Litve prek Galicije došel do neke nemške dežele... kdor se rojeva iz mitološke zgodovine (kdor se rojeva) samo prevaja svojo zgodovino. In individualna avantura (če bi bila mitična) ni nobena druga kot avantura očeta, ki veže jezik in zakon, ki se vrača, začenja in znova začenja isto obliko: kar ostaja nebrano (pri pesnikih). Zaslepijenost ne proizvaja ničesar in vendar slepi

Pripoved o pripovedi je zaposlena z razvezovanjem tega, kar je zvezano, kar veže in ima vendar zmursene lase daje igri polet ne more biti vezano. Prav v tem je bistvo vprašanja: nadzorstvo nad stvarmi, moč proizvodnje, ki končuje proces, ki uničuje vsako pravico. To znanje v svojem navidez nem redu v vezanem jeziku je volja, ki izdeluje preslabotne načrte na oni strani oceana. Volja je močna toda slaba je ta sila (ne prebrana).

Opis, branje neke knjige, ki je nimate, ki primanjkuje preko knjig... opis, branje teksta, ki primanjkuje preko tekstov... pripoved teksta, ki je lahko prevedena le kolektivno v tekstih, ki informira kolektivno zgodovino. In vendar nič drugega kot to kar berete, niti ne v knjigah, temveč preko knjig, v knjigah preko knjig, kar nima nobenega naslova in ki dela... Napisani opis bo postal mutacija tega dela, logična veriga, ki se začne z negativno afirmacijo (gre skozi logike) neha začenjati, se konča, začenja z pozitivno negacijo.

Ne govorimo več o tem. Zelja. Ne govorimo več

o tem. Zelja, krvna skupina, pisana v noči. Padeč je najprej neko dejstvo, ki ga ugotavljamo, toda ki v vsakem trenutku lahko izgine kot misel telesa v individualni avanturi. Če ne vidite svojega telesa, ne vidite pripovedi (dalje). Branje utegne biti zelo dolgo, preleteni detajli ne utegnejo imeti skupnega smisla. Med pojmi, ki jih vsebuje zdravi razum, je resnica nedvomno eden tistih, ki se zdi, da so vedno obstajali in v tišini sledili ob robu. V pripovedi vse to vpleta intrigo, se premešča (to sta brali), ne dopušča ničesar... ne bi dopustilo ničesar in igralo začudenje... Tekst vedno prisoten v prisili cenzure (2 krat) v odporu proti vdoru v vdoru (prebrati). Nemogoče predpostaviti praznino, neka jspraznjeno, fonetično tkivo — skrajna strogoost njegovega zakona. Ne govorimo več o tem (dalje)

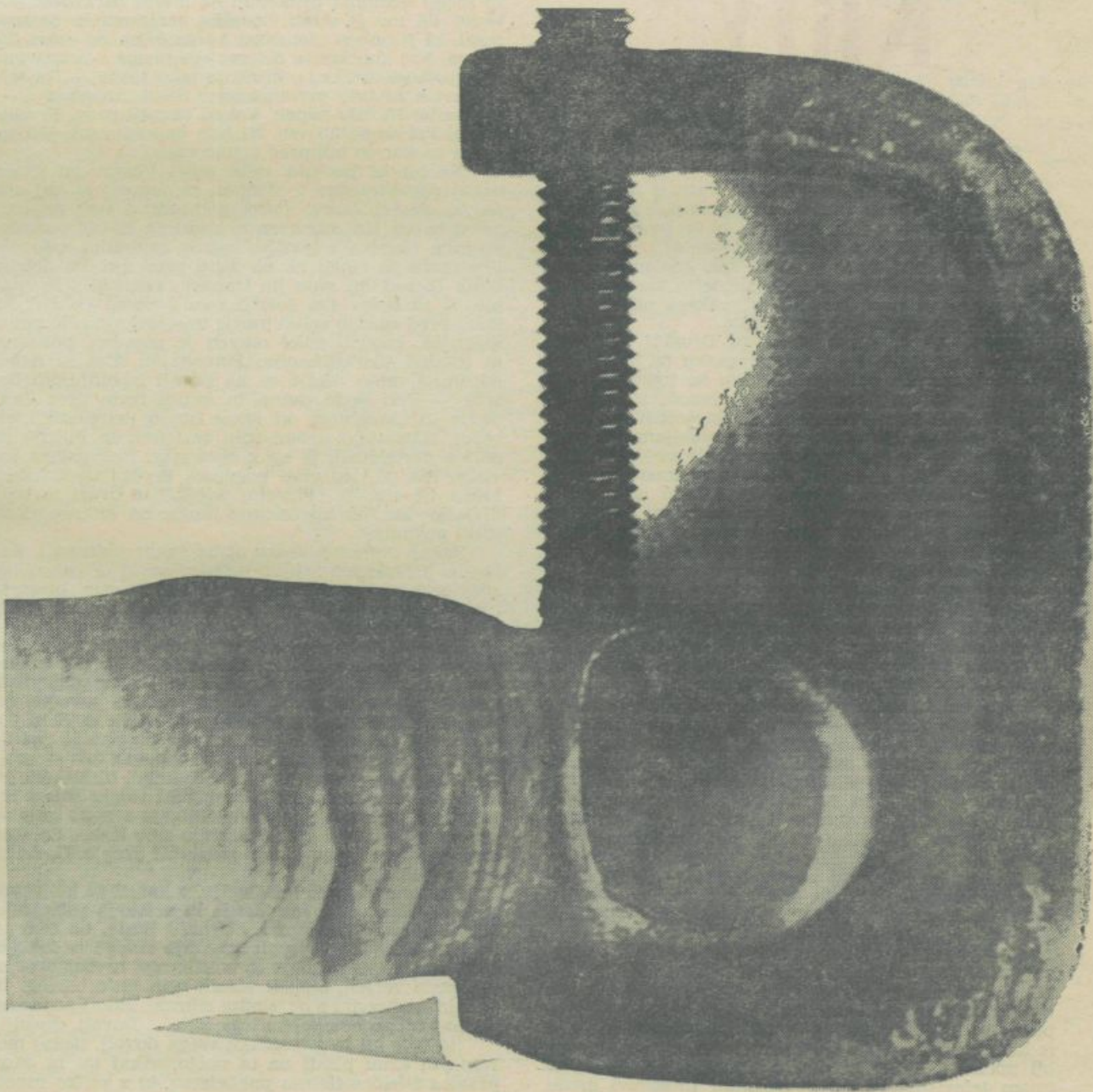
Tekst v knjigah na mizi, vse kar terja, da mora biti spet postavljeno pokonci: fonetična artikulacija. Ne poezija. V vsaki disciplini je dovolj, da ostane namišljen en sam vidik produkcije, da postane mogoč svak govor, vsaka pripoved, izhajajoč iz česar koli (tu imamo srečno metodo, ki bi jo mogli pripisati poetizaciji). Fonetična artikulacija, katero lastno ime? Neko drugo stališče, ki se zdi spočetka resnejše, ima to nemišljeno za zastrto točko in razume to točko kot neznano v vseh kritičnih enačbah (tu imamo neko težavnejšo metodo, ki bi jo mogli pripisati formalizaciji). To kar je prej, je nek načrt, ne preprečuje da bi mesto govora ostalo metafizično. Branje knjig na mizi: usmeriti — usmeriti na pripoved, k daje knjigam na mizi veljavo. Tekst ni oni od avtorja (nikoli)... razumite avtorstvo te prostornosti, ki potrebuje šesto stran sveta v njeni produktivni moči. In odslej nič več kronologije, črno na belem. Brez odhoda, vendar te knjige na mizi, njihov prihod tja, njihova kronološka situacija, ki jo neka prostornost zaznamuje in ki jo neka prostornost zbrisuje. Sploščenost pripovedi, obarvanost teksta, bolj nepričakovanega od tega telesa, ki lovi svetlobo in jo pošilja pomest novo polje. Tako mora organizirati pripoved, če pripada istemu branju. Kateri spakujoči se predmet je figura pesmi, kako neznatno je delo na tem očarljivem kraju! Ne govorimo več o tem. Govorimo o tem. Toda zakaj bi po nepotrebnem prenatrpali ta list, jezik se ne spaja po naključju.

DRUGA OBROBNA KRITIČNA PRIPOMBA

Razumite toliko prostornosti, kar je zob (kakšno žrelo!). Stran, kakor morete ugotoviti, prekinja povsem čisti govor, treba jo je obrniti, na drugem koncu poiskati neporočno oziroma refleksivno plat (med obema neberljivo), in vendar neogibno vpisano med obe. Divje branje navezano na proces ekonomije in transformacije v tekstu (negacija negacije) — primer semena in trónobe v tekstu — (nasprotna misel, ne prebrana, ki je ni brati). Rusko žito in kanadsko žito: razviti kot pogoj poetičnega teksta. To žrelo pol no od prostora!

Ne recite nikoli... Recite... Metafora, metonimi ja... retorične figure so v pripovedi jezika in line arna sploščenost — nikoli v tekstih. Retorični tekst. Pripoved, berete jo, nima druge funkcije kot ta tekst v tekstih, sanje tega teksta. In vendar v pripovedi

nadaljevanje na 6. strani

tekst semena, tekst zemlje, tekst letnega časa, tekst žetve, tekst žitnih zalog, ki je tudi tekst lakote, ki je tudi tekst ekonomije, ki je tudi tekst trošenja... niso nikoli prebrani, nikoli napisani (napisati — to žrelo polno knjig).

Nadaljevati bo treba pri tekstu lakote in pri tekstu želje. Pripoved kaže (in razdeva) njegovo metaforično (odtujeno) artikulacijo.

Skandal (?), ki naj se ga bere: Tekst poezije ni tuj tekstu lakote (Berite ju) — neberljiv.

Tekstualnost (da povzamemo) vsebovati fonološko branje (phoné). Potem ko so iz dejanskega sveta izpeljali skrivnostno kategorijo, iz te kategorije izpeljejo dejanski svet. Spekulativna filozofija. V njej boste našli takšno poezijo, kakršna se misli danes, izjavljajoč da je njena dejavnost sama dejavnost absolutnega subjekta, oziroma v formalizaciji neke igre, kategorije plesa, ki se ne pleše drugje razen v poetičnem mozgu. Nobene igre v trohobi, ki transformira telo (vrste se spreminjajo neznansko počasi) — želja — použitek — trenutek prve negacije (posebno se spet sreča s splošnim — teorija teorije) (želja — transformacija (telo kot tako izgine, zamenja ga iz njega rojena rastlina — delo) (želja — produkcija) trenutek druge negacije — neko novo podobno in mnogotero telo v oblasti teorije, dela, produkcije, rojstva, smrti — začetka nič bolj kakor konca (tekstualnost)).

Vi berete preobrnjeno pripoved, ki misli in premešča kronološko pripoved. Oblike in žanri, ki dajejo red pripovedi metafizike, iz dejanskega sveta izpeljejo neko kategorijo, potem pa dejanski svet iz te edine genetične kategorije podrobno popišejo: Ko se znajde na odprtem morju, človek najmlajšo priveže z vrvm in želja prekrije ves ta z vezjo pridobljeni ocean. Takšna je funkcija poetičnega branja. To pa ni funkcija branja. Posebno telo je vtisnjeno v poetično branje, toda posebno telo ni celotno telo, in telo ni neka kategorija. Pripoved pripoveduje branje telesa. Ova je njegove kategorije — spolni ud ni edini, ki določa človeka, je pa v prvem branju. Prvo branje je poetično branje — ločiti od spekulativnega branja. Prvo branje ne dela, temveč je obdelano (ekspresivno). Drugo branje ne ve za prvo branje, drugo branje gre po poti, je ekspresivno, podpisuje tekste. Tretje branje ni. Tretje branje je brez primera.

Ko me ona, katere stegna so enaka rečnim vodam, zagleda, tedaj skrije svoje prsi in svoj trebuh, kot da bi se v strahu hotela napraviti nevidno... Pripoved se začne in dovrši zato, da bi dala odgovor na tisto, kar je v njihovem telesu. Ona se vzdigne in pripoved se začne. Ona se zgrudi in pripoved se začne. Ona je tista, ki ustreza zemlji in znanosti. Nič

drugega kot njen strah predvsem, jo odlikuje; njena stegna, njene prsi in trebuh pripadajo zemlji in znanosti. Pripoved se kljub temu začne pred strahom v živem in mrtvem telesu, v verzju, ki modulira napev. In vse oblike se znova združijo oziroma dovršijo v spoju verza in napeva... toda naj se ena vsili in že se utegne spev končati v ihtenju. Ona se zgrudi na suho zemljo in začne se pripoved o suhi zemlji. Ali pa vzdigne plodno zemljo in revolucija se začne z neko drugo starodavno pripovedjo, vedno začeto, ki prav tako teče pod pripovedjo o suhi zemlji — skrito. Ko pripovedujoči razlaga stvarnost, ona skriva svoje prsi in svoj trebuh, kot da bi jih v strahu hotela napraviti vidne. Pripoved se začne zato, da bi odgovorila na tisto, kar je v njihovem telesu brez razlage. Če naj verjamemo tradiciji, so teksti, ki so bili pri nastanku večjega dela znanja, izgubljeni, in to kar nas zadržuje, je samo predelava, niti ne pripoved, temveč tisto, kar potrjuje pripoved ki se zgrudi in suši na zemlji, pričakujoč da je to kar vam govorim resnica.

Kjer se torej začne pripoved, se zemlja suši. Vi jo berete v znakih suhe zemlje, ne več metaforično, prav tako tukaj. To potrjuje arheologija in zgodovina. Toda ni toliko važno trajanje kot množenje — plodna zemlja pod suho zemljo — zemlja na gozdu — ivigacija sile v obarvano telo, ki ga njegova dejavnost premešča prek telesa. Takšna ali drugačna je posebna avantura pripovedujočega z rokami naglo zadolženimi z njegovo pripovedjo (z rokami naglo zadolženimi s pripovedjo njegovega imena).

Po širini in debelini prazno, kar ne pripada liniji, kar se brez imena vpiše v globino pripovedi, kar izhaja iz globine pripovedi in nalaga pripovedujočemu nekaj, kar si linija lahko naprti samo kot želja... te stalne transformacije oblike, ki so hermetične gluhe in zamotane: grozdi, stegna, vlažna zemlja, plodno blato stvarnosti, oddavna nošeno drugam in ki ga lahko pripoved porazdeli samo tako, da pomnoži svoj teater, zadolži zbor in anonimni tekst.

V tem srečanju ne more biti ničesar, kar bi bilo stalno brez gibanja in predrugečevanja, pripovedujoči se ponovno znajde v pripovedi, že postavljen v pripoved v naključnih pripovedi in odtlej odgovoren za vse kar izreče, obračajoč se na zbor. Mesto srečanja in izmenjave se ne igra z oblikami temveč s tistim, kar proizvaja. Tekst, ki proizvaja, ni neki zaustavljen tekst, je v diahroničnem in v sinhroničnem branju, toda ni ga v branju zaustavljenih oblik. Srečanje z njo, ki mineva v individualni avanturi, ni v branju zaustavljenih oblik... ona skriva svoj trebuh in svoje prsi, daje primer, si v gibanju in predrugečevanju prisvaja užitek, daje svoj trebuh in svoje prsi, nalaga pripovedujočemu to zgodbo brez imena (katere prazno in polno mesto je), če ona ni ničesar drugega kot to, kar vzdiguje in ponižuje pesem (polje)* se

daje kot kurh (bor)*. Če branje lahko nastaja zunaj simbolične verige (rekli bi, da se zemlja (molk* smeji), ali če je artikulacija branja misel nasprotij, ona napreduje zadožlena za neko anonimno delo in gre skozi individualno avanturo z žensko, katere stegna se razmikajo vse do anonimne delovne prednosti.

»človek je ravno na tem, da postane nezmotljiv«
»pleynet je beseda brez smisla«
»živeti in umirati je hoja sem in tja«
»živeti in umirati je hoja sem in tja«

Uvajalni nosijo to ime, ker jih uporabljajo pred reprezentacijo. Kadar ločimo med poetičnim žanrom in njegovo zgodovino, je pomembno, da to ponovimo; poetični žanr ki je v reprezentaciji in ga podpisuje kod reprezentacije ima samo to funkcijo da opravičuje ta kod. Takrat ko človek ni nosil lastnega imena, ga je bilo mogoče prepoznati kot znak, kot onega ki je namenjen (namenjen po tem znaku) in kot proizvajalca znakov, ni imel drugega namena kot svojo dejavnost in pogoje svoje dejavnosti dobesedno izginjajoč v stroj... ne znak za, ne proizvajalec, temveč v ekonomiji produkcije (vse to je prevedeno). Pripoved opisuje funkcioniranje stroja, njegovo starost — stroj in starost pripovedi, produktivno (potrošno mesto; pripoved misli starodavne govore in starodavno retoriko v njihovem staranju. Pripoved se v prevajanju pripovedi umešča bliže kot kdajkoli poleg prevedene figure (figura), toda v tem približevanju se oddaljuje. Vi jo berete v tem prehodu (fevd.) čeprav tega prehoda ni v pripovedi, ki se začneja narobe, toda ne pri koncu. Kajti pri vsakem prehodu (XIX.) se pripoved začneja v svojem staranju. Vse to zadeva pripoved, ne Uvajalni. Oni uvajalni nosijo to ime, ker jih uporabljajo pred reprezentacijo.

Vse se odigrava med nenavadno mislijo in ideološkim poljem, njuno razmerje je prav ta začetek in ta začetek ne bo imel konca. Začetek pripovedi ni tu, začetek pripovedi in pripoved je bila in bo ostala nenavadna misel: ta se začne, kjer hoče (kra pomeni, da se začne, kjer more). V tem trenutku, ko so vsi tisti, ki so ušli nagli smrti, v zavetju, varni pred spopadom in jih prežema želja, da bi zaznamovali pesem (polje), ne v melodiji temveč v silovitosti borbe, in da bi »preobrnil« povratek, ki varuje in ugaša.

(.....)

* Besedne igre s homonimi: chant/champ, pain/pin, terre/taire. (op. pr.)

KDO JE KRIV

Spoštovani,

zdi se mi povsem verjetno, da Vam je moje ime skoraj neznano in da tudi z vsebino mojega pisma ne boste vedeli kaj začeti. Podobno bi se godilo meni, če bi mi Vi pisali. Zakaj Vam torej pišem?

Prvič: V letu, ki je za nami sem naslavljal pisarije vseh mogočih vrst na najrazličnejše naslove. Vse to sem širil v tisoč izvodih in vsakega od njih je spremljal del nedoločljivega upanja.

Drugič: Ali je sploh važen ta Drugič? Ali Vam ne more biti jasno, da v tem trenutku ne more biti niti zanimivo niti pošteno vztrajati na malce privilegiranim položaju nevznemirljivega rezonerstva, ko je demosu spet namenjena ena od bleščečih manipulacij. Vse kaže, da vedno znova pozabljam, da sem si objubil, da ne bom skušal manipuliran kakor sem in s povprečnim obsegom zdravega razuma napadati manipularizacijskega aparata, ki s tako gotovostjo računa na mojo nezmožnost. Zapustiti mi je ta nevarni svet, v območju katerega sem se gibal v tem svojem Drugič in zapisati hočem še Tretjič, kjer bom z menim domačega področja skušal sporočiti, čemu je prišlo do tega pisma in vsega, kar mu bo sledilo.

Tretjič: V začetku preteklega leta smo imeli veliko srečo. Kazalo je, da bomo imeli Kulturkamp, pa so bili le manevri. Ta oblika vojaškega življenja je postala način vojevanja pravih vojn in to je perverzna situacija, ki me sili, da vam pišem.

Vse tiste zadeve, deklaracije, napadi, obrambe, hujskanja in srečanja — vse se mi je kazalo kot zadnja stopnica v hram urejene kulturne anarhije (upam, da je jasno, kaj mi ta nesmisel pomeni), ki bi naj zaradi svoje mehanografske opremljenosti preprečeval smiselne in nesmiselne nesporednosti med bogovi, svečeniki in mežnarji kulture. Pri tem upanju, priznam, me niso vodile globoke in zavedne misli (narod, ah, narod), ampak sem želel sebi in drugim prihraniti moči za usodnejše — ne za zanimivejšo dogodke, ki jih bomo morda še doživeli. Kaže, da je v tem primeru odpevala vsa mogočna mašinerija, na katero se oznanjevalci tretjega, zmagovitega obdobja življenja svete Komunikacije sklicujejo, če le predolgo goniš svojo.

Magnificenca, glejte! Ne straši me robot, ki bo tisočkrat izboljšal vsako mojo besedo, če mu jo bom pustil v obdelavo, ne bojim se velikanske kartoteke iz katere bom s pomočjo računalnika v trenutku dobil podatek, ki bi ga sam iskal celo leto dni, rad imam televizijo, ki mi v trenutku predstavi grozo in nasilje (kjerkoli), da ne bo nikomur več treba

reči, da nisem vedel. Nekam neprijeten občutek pa imam, ko mi ljudje, ki kar takole na cesti govorijo počasi, da se mi jih ne ljubi poslušati, govorijo hitro, da jih ne razumem, govorijo kurtunski jezik, da jih spet ne razumem — zagotavljajo, da se bomo po telefonu imenitno razumeli, da bo televizijski prenos iz 40 000 kilometrov oddaljene Kurtunije odpravil vse njihove govorne in moje receptorne pomanjkljivosti in da se bomo razumeli kot slavčki iz enega gnezda. Oprostite, Magnificenca, da sem svoj strah skril za to serijo neumnih primer in da nisem naravnost povedal, da me je strah človeške nadutosti in nestrpnosti, ki ji noben mehanski koren lečen ne more do živga. Naj končam ta del svojega pisma s primerom iz vojaškega življenja, ki mi je tako blizu. — Na teh manevrih ni bilo premagancev. Sami zmagovalci — na tisoče. Ni bilo napak. Vsi so ravnali prav. Ni bilo izgub. Vsi so dobili vse. Ni bilo napredovanj. Vsi so ostali to, kar so bili pred veliko vojno.

Ne bil bi jaz rad velik mož! Včasih mi skoči nekaj ritmiziranega v stroj in ne morem si kaj, da ne bi, Magnificenca, oprostite, tudi o tem napisal nekaj besed. Kot razumen in kulturn človek poznate obsežna ravninska lovišča, kamor zapiramo naše velike može po smrti ali pa malo pred njo. Po dolgih bojih (besednih) smo jih (može) razvrstili v že znanih 57 razredov (za šolsko rabo). Sedaj pa živi in dosti pred smrtjo veliki može organizirajo celo vrsto safarijev, katerih edini namen je popolna, ponovna in totalna hierarhizacija. Pomagajte! Živi in daleč od smrti veliki može že na zemlji izpolnjujejo besede — Prvi bodo zadnji in zadnji bodo prvi. Zaupanje in človečnost, ki si ne znajo privoščiti med seboj, izkazujejo dvomljivim eksistencam bližnje in daljne preteklosti, ki so v obsežnem ravninskem lovišču. Sta pa dve vrsti pogonov. Prvega uprizarja može od oficirja (oficielni pogoni) in drugi so bolj divjaški, ker jih uprizarja može od kulture (kulturni pogoni).

Zakaj moramo vsako stvar takoj pokvariti. Zakaj ne privoščimo svojim mrtvim nekaj drugih oblik spoštovanja, ker mislim, da so sklicevanja, priseganja, vrednotenja in drugih oblik naših velikih črnih mašč že davno sili.

Jaz bratje pa vam za domovino... Zaman upate, mojega pisma še ni konec. Prosim, preberite in potem bom za dolgo časa utihnil. Bilo je sredi preteklega leta in spet sem se ob nekem pisanju zavedel, da v tej naši Sudonsaniji nismo sami. Nisva le Vi in jaz in ta milijon in malo čez, ampak da nas je precej več. Dobro veste, kako je v naši stroki (kult — ura) vse zelo lepo deklarirano in definirano, občutkom pa se ne da ukazovati. In ker občutki iščejo smeri razumskega delovanja in razvijanja, je z našo kult — urno povezanostjo s Sudonsanijo zelo slabo. Prostor svojega uresničevanja smo si izbrali drugje. O, da bi nam uspelo.

Kultura postane mitologija, v kateri se konzervirajo določena duhovna stanja in ustvarja psihološki odpor vsem inovacijam... Uganili boste, da sem se ob tem sestavku spomnil tradicije tistega nedonošnega otroka jasne ideje in zmedenega uresničevanja. Ne boste verjeli, ampak včasih sem grdo nasilen in nasilje si zdravim z načelnimi izbruhi. Zakaj prodamo pri nas toliko normolunskesa sira... Dovolj, dovolj!!

Sedajle mi je v trenutku vsega dovolj. Zakaj moram jaz edini pisati na ta način, zakaj mi ni dana pravica štiridesetletnih publicistov, ki z veliko uspešnostjo pišejo svoje spomine. Ta oblika zbornika

Še pomnite tovariši me navdaja s čudnimi občutki. Kljub svojim trindvajsetim letom, verjemite, lahko poiščem tisoče objektivnih vzrokov za svoja osebnostna ravnanja, pa bi se nobenega od njih ne upal zagovarjati s sovražno usodo in bi za njo skrival svoj strah, nemoč. Vse nas je včasih strah in naša ravnanja so dela nemoči. Moja trinajsta leta niso bila najsrečnejša, pa vendar ne bi iz podobnih kapitalov koval velike prisege skrupnosti, ki je zaradi mene in meni podobnih. Zakaj delati iz vse svetovne folklore pravila za naša ravnanja. Če si nekje za dober tek pramažejo klofuto, zakaj bi moral jaz pred kosilom pretepati svojo družino? Če nekje molijo zjutraj za državo, zakaj bi moral to delati tudi jaz, če me boli glava, ker sem jo dobil s pendrikom od edine oblike oblasti, s katero lahko stopim vsak trenutek v stik in se je pripravljena z menoj pogovarjati in me tudi nagraditi. Dvoje je odnosov do tradicije. Prvi, ki na mesto odstranjene in preživele oblike postavlja novum, ki se je v področjih blažjega ali ostrejšega podnebnja čudovito obnesel, pri nas pa ga uvažamo zaradi različnosti, ki razveseljuje.

Druga pot je po vsej verjetnosti napornejša, ker zahteva nepretrgano preverjanje poti in smeri, sočočanje trenutka sedanosti z zgodovino.

Igrajoči se človek? Zgodilo se je, da sem grdo užalil človeka. (Mislim, da njemu tega ni mar, meni pa ni vseeno). Storil sem tisto nedopustno napako, ki jo v tem svojem pismu vseskozi grajam. On ni hotel razumeti mene in vrnil sem mu zvrhano mero arogance in nerazumevanja. Mislim, da do vsega tega pride, če se te loti čudna bolezen, ki bi jo lahko imenovali podcenjevanja. Včasih so ljudje v naših letih spreminjali svet, mi se pa igramo. Igramo se veliko ideološko zmedo, ki je tako primitivna, da jo lahko na enem od naših visokih uradov strokovnjaki za mlade intelektualce narišejo. O, ko bi lahko videl to sliko! O, kako lepo je biti idejna zmeda! Narisati se ta da in nad teboj je lahko zamahniti z roko, izjaviti, da si zanimiv — samo to. Podobno razpoloženje sem sočloveku, ki je starejši, pametnejši, uspešnejši in dragocenejši od mene grdo zameril. Grdo sem mu vrnil. Nisem hotel biti nikoli v svojem življenju intelektualna zmeda, idejna pa le toliko, kot vsi ostali. Pogovoriti se bo treba.

Grenze f (-, -n) meja; kraj, konec... Za vas vem, da ta jezik dobro obvladate in sem le za lastno uporabo pripisal prevod, ker je to zadnja stvar, s katero se mislim v svojem pismu ukvarjati. Tako redko grem čez mejo (tako metaforično že) in dobro bi bilo, ko bi hodil še manj. Pa sem šel otroče naivno in z menoj cela vrstica vrstnikov. Vse je že napisano. Ne samo enkrat! Pa je že tako, da je bil velik molk odgovor in če ni bil molk, je bila prezirljiva kretnja. Tako!

Vračam se, k izhodišču svojega pisma, da ne bo zamere in da bo lepa oblika. Ko se človek naveliča pisati samemu sebi, si mora poiskati s da je vsaj enkrat znan tudi naslovnik. Jezijo te malenkosti, izganjaš hudiča kjer ga ni, pravo življenje pa teče povsod drugod samo tam ne, kjer ga meriš in ocenjuješ. Zapuščam to predstavo, ki ničesar ne rešuje, ki ne pojasnjuje niti svojih tvorcev. Otroški tisk je edini izrazni medij, ki je svoboden, ki se ga ne da obvladovati. Zato zapuščam področja, na katerih sem se predstavljal in odhajam za sodelavca k Mravljinki — listu za otroke.

S spoštovanjem
P. K. Masslonsson

Prva lanska številka TRIBUNE je bila posvečena dogodkom v ČSSR. Od 21. avgusta je takrat minilo komaj kakšna dva meseca. Premalo, da bi mogli reagirati kako drugače, kot z veliko mero emocionalno pogojene prizadetosti. Naš odnos je bil tedaj jasen, jasno je bilo tudi kako bi reagirali, če bi se kaj podobnega zgodilo nam samim. Od takrat pa se je marsikaj spremenilo. Zvedeli smo, kako so se Gustavu Husaku »odprle oči« in kako jih je potem on odprl svojemu narodu. Ali jih je tudi nam? Ali ni ČSSR postala dejstvo po sebi, kot je to že dolgo Vietnam, Biafra, Sudan itd.? Gustav Husak je dejanskost ČSSR, glava realistov in zdravih sil. Dubček, Smrkovsky itd., so izkrivljena dejanskost, ki je od nekdaj bila samo to! Sofistika politične strategije ali strategija politične sofistike? Ernest Fischer ni več član KP Avstrije, ker ni hotel pozabiti, kar je rekel o ČSSR. Kaže, da lahko uspevaš v politiki le, če imaš slab spomin. Nekoč smo slišali tudi o nekem Janu Palachu. In ti, Roger Garouady, do februarja (datum kongresa KP Francije) se poboljšaj ali pa boš šel tudi ti! Zdrave sile so na pohodu! Nezadržno. Kaže, da je bistvo proletarskega internacionalizma v hitrem pozabljanju!

RATKO ALEKSA

praški zapiski 360°

Krog okoli »levice« in »desnice«

1.

V zapiskih s konca avgusta 1968 so se našle tudi naslednje beleške: »Ali pomeni to konec upanja v sintezo socializma ter humanosti in demokracije? Pravijo, da je poraz včasih enak zmagi. V vsakem primeru, je januar napoved nečesa novega. (Machiaveli? Gramsci, mladi Lukes, Korsch?) Prvo poslano z drugim; princip sile (tehno-kratsko birokratska vprega (tlačni princip svobode (kulture). Splošna težnja nazadovanja v marksizmu (Marx, Lenin, Stalin, neostalinizem, totalitarizmi). Kaj je ostalo od poskusa reafirmacije kulture v socializmu? Ne dosti, kajti sile kontrarevolucije (kot pojma, ki označuje nazadnjaške tendence v socializmu) v svoji konfuziji, navalu in nerazumevanju uporabljajo skrajna sredstva. Od kod panika? Če spomin ne vara, je Lenin, razmišljajoč o novem tipu socializma, neke zapisal, da bi, če bi zmagal v razviti evropski državi, takoj prehitel Rusijo ne glede na primat oktobra. Češkoslovaška je v srcu Evrope; njen preporod ni nič drugega kot napor doseči nov tip socializma z eminentno humanističnim ciljem. Vsi nujni pogoji so dani: visoko izobražen, kulturn delavski razred, ki se zaradi tega zaveda svoje pozicije, ekonomske in demokracijske tradicije. Ta pozicija transcendentira splošno situacijo sveta socializma — relativno ekonomsko zaostalost, nerazvit delavski razred — torej problem samega konstituiranja tega razreda, in nedemokracijsko preteklost. Januar je nosil v sebi samorealizacijo določene celotne družbe (pri čemer ni poudarek na delavskem razredu) do neslutnih razsežnosti, preglednih in razumljivih samo iz istega okolišča. Razlogi za uničenje te možnosti gotovo niso tako naivni, kot je blebetanje o ogrožanju nemškega ravnarstva, »kontrarevolucije« in podobno. Politične spremembe so samo sledile ekonomskim. Češkoslovaška se je lotila radikalne spremembe ekonomskega sistema, temu pa bi hitro sledila celotna družbena sfera. Nevarnost za ves tabor? Okižba? Babilonosec Ota Sik — socialna, ultralevičar, prozahodnjak. Index. (Kaj bo, ko bodo PS dosegle določen nivo tudi v drugih socialističnih deželah? Kanček upanja?) Progresivni svet je s simpatijami in pozornostjo spremljal izvajanje radikalne prekinitev z birokratsko-tehnokratskim tipom socializma in rojevanje socializma »človeškim obrazom«. Svet mednarodne reakcije (desnica) je prav tako pozornost, toda tudi očitno nejevoljno opazoval dogajanje. Dogajanje ni niti najmanj prijetno; rusijo se teorije o socializmu kot o nečloveškem, totalitarnem režimu, sistemu, ki izničuje posameznika v imenu totalnosti — višjih interesov. Von Taden and comp. ploskavo okupatorjem. Svet molči (razen izjem: Jugoslavija, KP Italij). V razponu od resignacije do tihega olajšanja. Na češki eksperiment, ki bi lahko poslal v ro-

potarnico preživele, nonstruozne sisteme tako Vzhoda kot Zahoda, pada zastor. Jalta. Delitve in omejenosti, dogovarjanja za hrbtom malega naroda (maj 1945, ko so zavezniki z Zahoda »osvobodili« deželo nekaj dni pred brati zavezniki z Vzhoda). Avgust 68. Strah zbližuje; posebno strah pred resnično novim bolj zbližuje kot ločuje...«

2.

Danes teh vrstic ne bi podpisal. Zaradi odkritosti in načelnosti O. Svestke, A. Indire, G. Husaka, V. Bilaka in še posebej posebni izdaji »Rude prava« velja na Januvar gledati mnogo realneje (kljub temu nam bodo prejšnje misli služile za SKICO eventualnega teoritičnega dela o fenomenu češke pomladi, kajti ni dvoma, da so se izvori kontrarevolucije pojavili že takrat). Tudi sama terminologija političnega življenja je morala doživeti znanstveni obrat. Januarski »progresivisti« (predstavniki Dubček) so antisocialistični, desničarski, ultralevi, revizionistični-oportunistični elementi ali vsaj njihovi patroni. Takratni koloboracionisti in izdajalci (reprezentant Bilak z ramo ob rami s Kolderom, Indro, Svestko) kaj takega nikoli niso bili, temveč so delali za blagor države. Oni so pravi internacionalisti. Da, od aprilskega plenuma CK KPC imamo tudi »realiste« ali »centraliste« (reprezentant Husak). Toda to je bila le vmesna faza, damo toliko, da obrat ne bi bil preoster, zaradi reakcije. Sedaj imamo torej internacionalno, zdravo jedro in prave komuniste, na drugi strani pa širok razpon antisocialističnih sil, s katerimi je treba končno politično obračunati.

3.

Januar je bila ena sama velika kontrarevolucija. Ze res, v ideji je pomenil pozitivno stvar, ki je prišla »prej prepozno kot pregledaj« (A. Indra). Če bi vodstvo partije, trdi sekretar partije Gustav Husak, »napravilo red v sredstvih javnega informiranja, če bi se borilo proti antisocialističnim in desničarskim silam, če bi razvijalo odnose z prijateljskimi socialističnimi (zavezniškimi) državami, bi do intervencije sploh ne prišlo. Sami smo si krivi. Posebno hude so napake vodstva, ki ni niti javnosti, niti svojih lastnih vrst obveščalo o opozorilih tovarišev iz prijateljskih dežel o tendencah ogrožanja socializma v ČSSR; ni šlo na razgovore v Varšavo, odbijalo je razgovore s KP SZ; na sestankih v Dresdenu, Sofiji, Moskvi, Čierni in Bratislavi se je samo obljubljalo, nič pa se ni konkretno naredilo itd. Posebno odgovornost nosi tedanji sekretar CK Dubček, ki je vedel za vse dogajanje.

4.

Nekatera od jeder antisocialističnih sil in sil kontrarevolucije: (po posebni izdaji »Rude prava« pod naslovom »Niso minu-

la«, Praga, 31. 8. 1969). Poleg že omenjenih visokih funkcionarjev so tukaj še F. Kriegl, L. Pachmann, E. Zatopek, P. Kohout, I. Svitek, I. Prochzka, J. Hochman in tako dalje. Z Zahoda: NATO CIA, radio Svobodna Evropa, razni diplomatski kanali itd. Institucije, organizacije in podobno: KAN, K — 231, socialdemokratska stranka (1948. pridružena KP), Dubčkov vodstvo pa ni dovolilo obnove. Voditelji stranke so namreč verjeli, da bi okoli 600.000 sedanjih članov KP in prav toliko nečlanov vstopilo v obnovljeno stranko, tako da bi bila najmočnejša stranka v državi (kmalu bi zahtevala mandat za sestavo nove vlade, kar bi pomenilo likvidacijo socializma); antisovjetske sile (ob hokeyskih demonstracijah — študentje in drugi); intelektualci — književniki, novinarji, profesorji; skoraj vse redakcije in še posebej »Mladi svet« (lani v avgustu je objavil 6 tendencioznih strani, letos pa je prenesel samo komentar »Rudš prava«, objavlja pristranske fotoreportaje o življenju mladine na Zahodu in podobno; (nemiri ob obletnici 21. 8. 1968; deklarirani, kriminalni, antisocialistični elementi. Tujci: ZDA 14. Francija 8, ZR Nemčija 8, Jugoslavija 5, Anglija in Italija po 4. Med številnimi fotografijami, ki ilustrirajo kontrarevolucionarne sile 21. 8. 1969, je bil tudi »jugoslovanski novinar, slikan s kamero organov varnosti«; Bilanca 21. 8. 69: 4 mrtvi civil (kontrarevolucionarji) — pomotoma je bilo objavljeno, da so padli kot žrtve provokatorjev, in 35 ranjenih; 316 ranjenih pripadnikov organov varnosti priča o moči napadalcev.

5.

»Kontrarevolucija v avgustu 1969 pri nas ni minila. Možno je, da še kdaj nastopi, kajti ne preostane ji nič drugega kot hazard. Danes že lahko rečemo, da tudi takrat v nobenem primeru ne bo uspela.« (»Niso minili«, stran 31.)

6.

Pred plenumom (25. in 26. 9. 1969) je bila sprožena politična akcija, da se iz najvišjih političnih in državnih organov

odstranijo vse antisocialistične sile in njihovi patroni, ki so jim omogočili svobodno delovanje. Češki in slovaški federalni vladi sta kolektivni odstopili, da bi olajšali partijskemu vodstvu sestavo novih vlad po novih kriterijih. Kljub skupnim vestem o delu prvega dne plenuma in polovice drugega, ko pišem te vrstice, se je zvedelo, da je A. Dubček odstopil s položaja v predsedništvu CK KP in z dolžnosti predsednika federalne skupščine, ravno tako kot podpredsednik federalne skupščine Smrkovsky. Morda bo Dubček s svojimi kvalitetami humanista in približljenega voditelja iz ne tako davnih dni zadoščal kot župan Bratislave? In ostali?

Aera s ponarjenimi potnimi listi na račun Cisača (sedanji predsednik češkega sveta, Smrkovsky, J. Pavla (bivši minister za notranje zadeve) J. Spačka in ostalih šestnajstih, kaže tudi na njihovo kriminalno aktivnost, ki pa je, jasno po zakonu kazniva. Plenum je informiran tudi o kadrovskih spremembah na vseh nivojih.

7.

Politični obračun je bil najavljen 2. mnogo pred plenumom. Zato niti ni tako pomemben. Plenumi tako in tako služijo za nekakšno vmesno fazo, pred katerimi se taktično odkrivajo grehi voditeljev, ki so se izkazali za nezaželene. Ne sme se delati prehitro (izkušnja januarja, ko se je vse delalo hitro, improvizirano, intuitivno in ob pomoči vsega naroda). Konstelacijo sil je realneje vrednotiti z vatrom aktualne politične terminologije, ki jo vedno lasnira vladajoča elita. Ne le, da se s tem izognemo veliki zmedbi v etiketiranju, temveč se tudi efektно izognemo možnosti, da bi se čez kakšen mesec znašli v zadregi, obračajoč list najmanj za 180°. Sedanja terminologija je primerna za smerokaz pri eventualnih prihodnjih spremembah v samem partijskem vrhu in politiki (na račun še realnejše politike od te, ki jo sedaj vodi Gustav Husak). Takšno pojmovanje je poleg tega zelo neobvezujoče, udobno, nepristransko, nevmešavaajoče, realno, skratka vse, kar je od poročila mogoče želeti.

Prev. S. S

PETER VODOPIVEC

Komu v čast?

Letošnje leto praznuje tudi zagrebška univerza tristo letnico svojega obstoja. V okviru svečane proslave je predvidena podelitev častnih doktoratov tako domačim kot tujim znanstvenikom. Sredi oktobra je zagrebški univerzitetni svet sporočil svojo odločitev: častni doktorati naj bi bili podeljeni sedmim tujim znanstvenikom: slavistom, matematikom in fizikom. Takoj nato je sicer prišel kratek popravek: med izbranimi tujci se je znašel še arhitekt svetovnega slovesa. Ze pred odločitvijo sveta mu je bilo namreč sporočeno, da bo doktorat dobil in je bilo že poslano sporočilo težko preklicati. Toda s popravkom je bilo tudi poudarjeno, da je odločitev univerzitetnega sveta zagrebške univerze dokončna: med izbranimi ne bo filozofov. Predlog fakultete za politične vede, naj bi častni doktorat podelili tudi Gyorgiju Lukaczu je bil tako zavrnjen.

Samo dejstvo, da je zagrebški univerzitetni svet odbil predlog fakultete za politične vede, še ni tako nenavadno kot obrazložitve te odločitve. In obrazložitve je le del zelo zanimivega, v splošnem ne presnega in ne-akademskega zapleta. V obrazložitvi univerzitetnega sveta je bilo sporočeno, da Gyorgij Lukacz ni politično sprejemljiva osebnost, njegovo delo pa je močno ideološko obarvano in ni na nivoju zahtevne znanstvenosti. Članek v študentskem listu je po sebi univerzitetnega sveta ugotovil, da bi univerzitetni svet sprejel predlog za podelitev častnega doktorata Lukaczu, če bi z njim promoviral tudi Bertranda Russela. Ker članka ni nihče demantiral, moramo verjeti v njegovo verodostojnost. In pritrđiti moramo, da bi bila Lukacz in Russel, marksist in nemarksist, prvi politično nesprejemljivi, drugi — kot se zdi — pa kar dobrodošli, zanimiv primer ideološke nevtralizacije.

Sporočilo univerzitetnega sveta o zavrnitvi predloga za podelitev častnega doktorata Lukaczu je takoj vzdignilo nekoliko prahu. Fakultetni svet fakultete političnih ved je vztrajal pri svojem predlogu, filozofi pa so poleg Lukacza predlagali za podelitev častnega doktorata še Ernsta Blocha. Postal je razumljivo, da

bo treba vprašanje še enkrat pretresti: univerzitetni svet se je zopet sestel in zavrnil oba predloga. Po poročilu Vjesnika je bila ponovno ugotovljena ideološka preobremenost Lukaczve teorije, za Ernsta Blocha, več kot osemdeset let starega nemškega marksističnega filozofa, pa je član univerzitetnega sveta izjavil, da je »le nekoliko boljši novinar« — torej ni, da bi človek z njim izgubil čas.

Ker ne verjamemo v tako veliko pomanjkanje znanja članov univerzitetnega sveta zagrebške univerze — čeprav tudi te možnosti ne moremo popolnoma izključiti, saj so organizatorji letošnjega dubrovnškega seminarja prepovedali govoriti Lucienu Goldmannu, ker nekateri člani odbora enostavno niso vedeli za koga gre. Zato se bojimo, da so zapetljaji ob podeljevanju častnih doktoratov ob tristoletnici zagrebške univerze del nam še nezakrite politične igre. Težko je verjeti, da univerzitetni svet ni uspel konsultirati zagrebških profesorjev filozofije o naravi Lukaczvega in Blochovega dela. Povsem neznana pa oba — skupno že skoraj sto sedemdeset let stara gospoda — univerzitetnemu svetu zagrebške univerze ne moreta biti že zato, ker sta oba člana širšega odbora zagrebške filozofske revije Praxis.

No, in razplet? Se zanimivejši od celotnega primera: nenadoma je zavel nov veter. Zdi se, da bosta končno dobila doktorat oba, Lukacz in Bloch. Verjetno je sklep o tem sprejel isti univerzitetni svet. Le tega, kdo je bil »deus ex machina«, ki je zapihal v novo smer, ne bomo kmalu izvedeli.

Ze zaradi tristoletne preteklosti najvišje zagrebške znanstvene institucije se bomo odrekli hudomušnejšemu komentarju. Ne bomo pa povsem mogli pobegniti dvojnemu občutku, ki bodo spremljali naše počutje ob promoviranju tujih znanstvenikov za doktorje »honoris causa«. Tudi tesnobi ne, ki nas prevzema ob nenavadnih manipulacijah s častnimi nazivi, neakadskimi, vprašljivimi preobratu.

Komu je v čast častni doktorat iz sredine?

PEDAGOŠKE METODE PRILAGODITI SPREMENJENIM POTREBAM

Razgovor z rektorjem ljubljanske univerze dr. ing. Romanom Modicem

V zakonu o visokošolskem izobraževanju to tudi določila o racionalizaciji organizacij z izobraževanja. Pred dvema letoma smo vam zastavili vprašanje, ali taka racionalizacija ne pomeni tudi ukinitja nekaterih smeri in ali ni to odraz trenutne finančne situacije v republiki oz. napačno zastavljene razporeditve narodnega dohodka. Odgovorili ste, da pod pojmom racionalizacije ne razumete le zavezitev prehitro nastajajočih novih smeri študija in ukinitja nekaterih starih, temveč da si pod pojmom razlagate predvsem vsebinske razlike, ki naj dajo poudarek študiju osnovne neke stroke na račun sistematike empiričnih podrobnosti in tehnoloških izvedb. Zanima nas koliko je storjenega v tej smeri in ali je možno to storiti brez temeljite spremembe kadrovske strukture na univerzi?

Nobenega razloga nimam, da bi medtem svoje mnenje spremenil. Rad pa bi opozoril, da racionalizacija ni razumeti kot enkratno akcijo, ki naj da hiter in trajen rezultat, ampak kot proces, ki ne računa s skokovitimi spremembami. Ne sme in ne more računati, ker ne ljudi ne njihovih mnenj ni mogoče spremeniti čez noč, ljudje pa so nosilci razvoja in pogosto uveljavljajo nove ideje le novi ljudje. Z novimi statuti bo napravljen pomemben prispevek, drugega pričakujemo od nove sistemizacije in od načel, po katerih se bo izvajala. Naše statutarne predpise pa bo treba stalno dopolnjevati in izpreminjati, saj noben študijski načrt ne more biti trajen, še posebno, če upoštevamo hiter družbeni razvoj v ekskluzivno rast znanosti in tehnike. S togimi učnimi načrti, ki naj bi bili v vseh podrobnostih v statutih predpisani, bomo najbrž v bodoče kaj slabo izhajali. Stvari se tako hitro spreminjajo, potrebe po novih poklih in po raznih ravneh izobražbe bodo vedno večje in bo verjetno treba ta problem drugače urejati. Predstavljam si, da bomo vprašanje uspešneje rešili tako, da bomo sestavljali učne načrte v bodoče iz tečajev z različnih zahtevnostjo, ki jih bodo posamezne matične enote univerze nudile za svoje strokovno področje. Takšen način bi zagotovil najbrž racionalnejšo prilagoditev potrebam razvijajoče se družbe in hkrati omogočil, da bodo vsi predmeti podani na primerni strokovni in znanstveni ravni. Zdi se mi tudi, da ga je samo v okviru univerze, ki združuje vsa strokovno-znanstvena področja, mogoče izvesti, tako kot in disciplinarnega študija, ki je po mojem mnenju vse bolj potreben, ni mogoče zagotoviti v sistemu povsem samostojnih fakultet. Če bi skušala vsaka fakulteta reševati sama vse potrebe posameznih študijskih smeri, ne bo nikoli niti denarja niti ljudi za to, da bi jih s uspehom zadovoljila.

Pojem reforma univerze se danes vse pogosto uporablja kot osnova za tolnačenje nestranskih interesov v naši družbi. Študenti se tudi ukvarjamo s tem problemom

nam

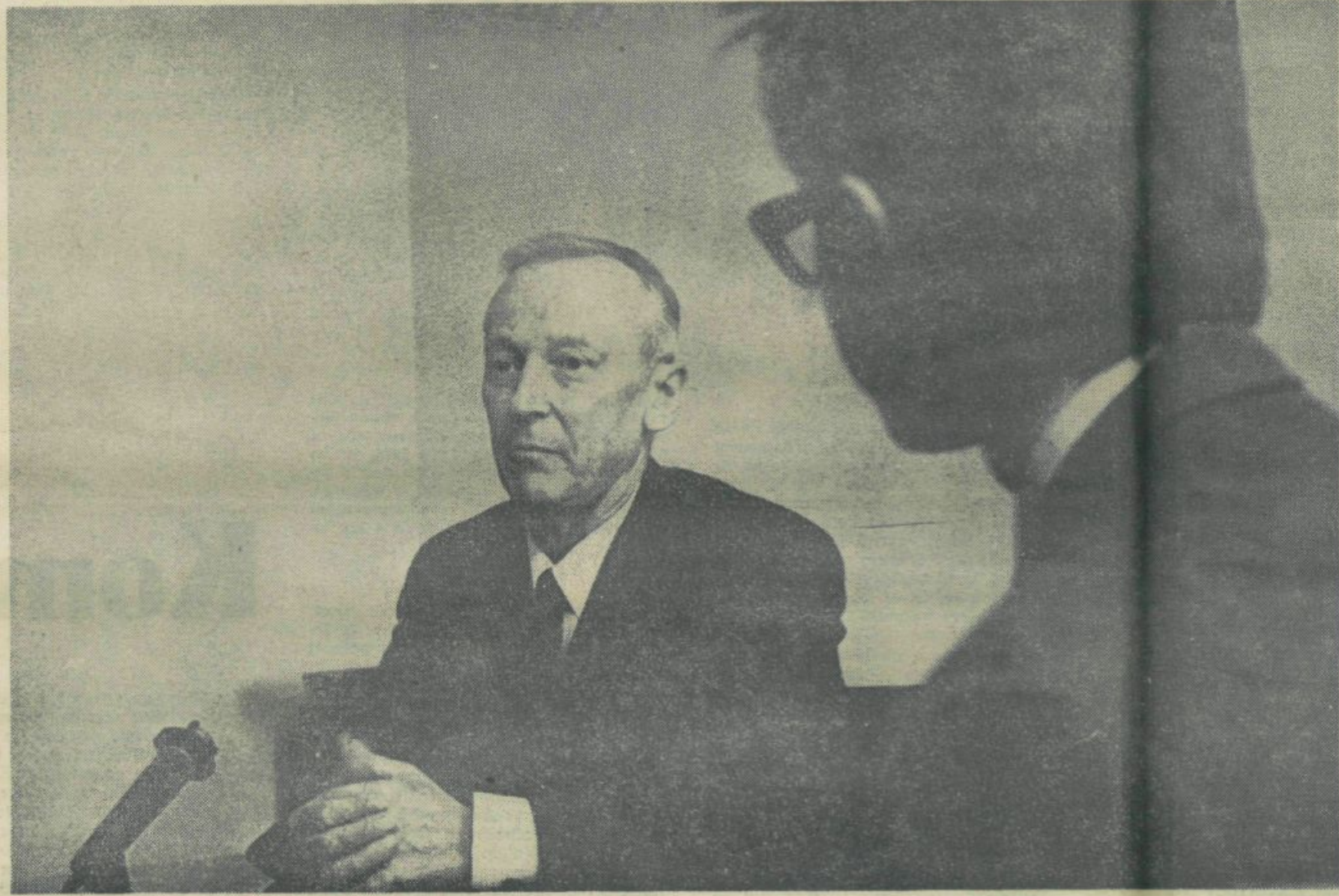
enimo prav tako, da reforma oz. bolje poudarjeno prilagoditev univerze zahtevam znanstveno tehnološke revolucije ne pomeni razlaganja univerzitetne integritete in pozitivne avtonomnosti, za narod zakon pomembne stanove, na bazi nekega vulgarnega ekonomizma, temveč pomeni še večjo povezavo med posameznimi fakultetami z namenom, da pride do izrazu interdisciplinarne znanosti, ki je osnovni temelj za znanstveno tehnološki napredek. Ali bi lahko povedali, kaj mislite o tem?

Nesporno je, da morajo imeti visoke socialno ekonomsko avtonomnost. Kako se ta avtonomnost določuje, je druga stvar. Sam jo razumem kot tisto svobodo, ki visoki šoli omogoča, da si metode svojega dela izbere zato sa-

ma, ker ji nihče drug glede tega ne more dati predpisov. Tu ni tako kot v strokovnih šolah, kjer se lahko program predpiše, potem pa z nadzorom zagotovi, da se pravilno izvaja. Če bi bil strokovni nadzor nad visoko šolo možen, bi bil nadzorni organ tisti, ki bi moral dati svoje strokovnjake na zmlavo za učitelje. Priznanje avtomatizacije ne pomeni podeljevanja pravic, ki naj jih da družba univer-

devanja. Navprašanje o vlogi univerze sem že prej odgovoril.

Kaj menite o reformi univerze tako, kot so jo razumeli recimo v Sarajevu? Primer Elektrotehniške fakultete in Energoinvesta in slične poti do tega, da se univerzitetno delo oz. da se univerza veliko bolj približa industriji?

Fotografija: Egon Kaše

zi zato, da bi jo povzdignila, ampak gre le za svobodo, ki jo mora imeti univerza, če hoče svojo nalogo dobro opravljati. S tem tudi ne mislim reči, da ne sme imeti družba vpliva na delo univerze. Univerza mora dobivati poudarek iz okolice in mora s svojim delom okoličnim koristiti. Omenili ste, da je reforma beseda, ki jo imajo vsi na usti, ne da bi večina vedela, kako naj jo definira. Mislim, da je reforma skupek vseh prizadevanj in rešitev, ki naj izboljšajo delo univerze, če gre za reformo univerze. Tako je nov zakon o visokem šolstvu del reforme. Nudi nam namreč okvir, ki zagotavlja uveljavitev prizadevanj za izboljšanje našega pedagoškega in znanstvenega dela, ni pa seveda rešil vsega. Nerešeno je vprašanje, kakšen bi bil pravilen in pravičen način, ki bi dopuščal, da bi sprejemali na fakultete samo tiste novince, ki so za študij sposobni, ne da bi spregledali, da so na deželi včasih slabše šole, da se tam manj zahteva in da so novinci, ki pridejo z dežele bolj prizadeti v prvem letniku, ker pridejo iz doma v novo okolje, ki ga niso vajeni. Drugo nerešeno vprašanje je, kako prilagoditi pedagoške metode sprejemnim prilikam in potrebam. Najbrž bo potrebno organizirati študij v manjših skupinah in pritegniti študente k raziskovalnim nalogam, zlasti v višjih letnikih in višjih študijskih stopnjah. To vse zahteva seveda več sodelavcev in vseh vprašanj univerza gotovo ne bo mogla rešiti sama.

S tem pa ne mislim reči, da se ne da ničesar narediti. Kje je malo študentov in dobra volja, bo to mogoče tudi brez novih ljudi. Če bomo našete probleme rešili, bomo z reformo posebno napredovali. Malo pa se da narediti s stalnimi formalnimi reorganizacijami, ki usmerjajo napore v večino jalova prizadevanja.

Ze dalj časa smo imeli priložnost spregledati, lahko bi to imenovali borbo za nov način volje rektorja na beograjski univerzi. Dosedaj so voliti trije zbori: proforski, zbor administrativnih uslužbencev in študentski zbor. Rektor je bil izvoljen, če sta ga izvolila dva zbora, od katerih pa je moral biti eden proforski. Po novem — to smo prebrali

v Delu — pa je odpravljen privilegij proforskega zbora. Torej velja sedaj pravilo, da je rektor izvoljen, če ga izvolita dva zbora. Ta nov sklep se ocenjuje kot nadaljnji korak pri demokratizaciji na univerzi in participaciji študentov pri odločitvah.

Če so volitve rektorja najpomembnejše, kar je treba zaradi demokratizacije univerze spremeniti, potem bi bil to, da se vsaka boljša rešitev tškoj sprejme. Vendar to ni. Kaj pač pomeni za odnos med profesorjem in študentom oseba rektorja in način, kako so ga izvolili. Saj ga niti vsi tisti, ki ga sedaj volijo, ne poznajo in ne vedo, kako se bo potem kot rektor obnesel in za kakšno politiko se bo zavzemal.

Menim, da pomeni poudarjanje pomembnosti takih vprašanj metanje peska v oči. Po mojem se da demokratizacija izvesti samo z izboljšanjem stikov med profesorji in študenti.

Priznavamo upravičenost udeležbe študentov v upravljanju univerze in fakultet in to je z zakonom urejeno. Verjetno se da š marsikaj popraviti. Vendar je po mojem mnenju najpomembnejše že priznati participacijo naprej aktivirati, da se ne pozna in da bo učinkovala. Ne smemo misliti, da bodo dale uspeh samo formalne spremembe.

Letošnji dubrovniški seminar je dosegel precej prahu, posebno med študenti in kakor

Kako ocenjujete delo Tribune v preteklem študijskem letu in kakšno na bi bilo po vašem mnenju njeno mesto, njen pomen in njena funkcija v celotnih skupnih prizadevanjih za nadaljnji razvoj univerze in slovenske družbe?

Tribuno berem in mislim, da ima nekonvencionalen značaj. Če gre za to, da podpira kulturna prizadevanja aktivnega kroga študentov

19. 11. 67

to je to ena njenih nalog. Druga je, da da je kot glasilo skupnosti študentov prostor mnenjem, ki se tu porajajo in ki jih je mogoče opredeliti kot napredne.

Smatram, da bi Tribuna morala take naloge opravljati. Bil pa bi za to, da bi tam, kjer bi dajala mesto delu univerze, dajala poudarek vsebini njenega dela, ne pa oblikam in zunanjostim, ker niso toliko pomembne. Spremljati mora tudi ideje, ki s porajajo drugod. Ker pa ni možno nobene takšne ideje uveljaviti brez prilagoditve na slovenskih tleh in v našem okolju, da se bi jih obravnavali z naših vidikov, to je z upoštevanjem družbene, krajevne in časovne specifičnosti, ki jo predstavlja Slovenija v času, v katerem delamo in živimo.

Kako menite, da je vzporedno z nacionalno osvoboditvijo slovenskega naroda v drugi svetovni vojni v naši revoluciji rasla po tej dobi, torej v dobi osvoboditve vloga univerze v primerjavi z leti pred vojno? Kakšna je njena vloga, njena kreativna moč v tem procesu narodovega obstoja?

Verjetno veste, da je bila pred osvoboditvijo univerza nenehno v borbi za svoj obstoj. Po osvoboditvi pa je strah za obstoj in okrnitev minil in univerza je začela naglo rasti in se razvijati. Univerza je postajala po osvoboditvi vse pomembnejša, saj so se tu izobraževali strokovnjaki, ki jih je družbeni in gospodarski razvoj potreboval v vse večjem številu.

Zaradi izrednega pomena novih spoznanj in nove tehnike za družbeni razvoj so se zahteve do univerze povečale in so danes obsežnejše, kot so kdajkoli bile. To vse je povzročilo hitro rast univerze, ki jo je naša republika po svojih močeh podpirala. Ne morem trditi, da je bilo vse najboljše, vendar, če primerjam današnje prilike s tistimi pred vojno, je razlika vsekakor velika. Se tako kritičen pogled na to, kar smo v zadnjih letih pridobili, bo od vzporeditvi s prejšnjimi prilikami hitro spoznal napredek in čestiti z doseženim nismo povsem zadovoljni, moramo biti pravični in napredek priznati. Največji vzpon pa je doživela univerza, ko smo stopili na pot demokratičnega, humanega in samoupravnega vzpon se kaže zlasti v naraščajoči kvaliteti njenega dela, ki bi je pri zapiranju meja in uklepanju duhov v kalupe nikoli ne mogli doseči.

Vpraševali so:

Stane Hočevar

Peter Vodopivec

Šašo Srot

UNIVERZITET DANAS

Iz referata Daga Strpiča
na seminarju v Dubrovniku

Medtem, ko je v Franciji problem participacije študentov v gospodarskem in političnem življenju znizan na politično moralne odnose med študentom, rektorjem in pariško policijo, je v Jugoslaviji študentsko gibanje le eden od faktorjev širokega družbenega gibanja. Vplivaje študentov na politično in gospodarsko življenje države je le del širokega vprašanja: Kako naj posameznik ali manjša skupina ljudi ali celotna socialna grupa nenehno in uspešno vpliva na sile, ki so zunaj njih, a se igrajo z njihovo usodo in usodo njihove družbe.

Če je samoupravljanje proces takega obvladovanja, potem je problem le v iznajdljivosti in prodiranju na površino osnovnega družbenega odnosa, s katerim je človeška usoda resnično povezana. Dalje je to problem razvijanja tega procesa v odnos, ki je s svojimi posledicami vred ljudska last. Če je to odnos dela, delovni odnos, delo samo, odnos delavca ali odnos vrednosti, vrednost sama in usoda njegena presežka, potem so pota presežka vrednosti in morebitnega presežka dela potencialna možnost patifikacije (okamenitve, odrevenitve) ali metamorfoze človekove usode. Delavec je šele element dela, soudeleženelec le zato, ker trpi tako usodo. Najbližji je procesu ustvarjanja viska vrednosti in najbolj je oddaljen od delitve tega viska. Pravice delitve viska vrednosti si lahko prisvoji samo tako, da jo posvoji za vso družbo kot kritik politične ekonomije in samoupravitelja. Dokler delavec ne upravlja z viskom dela, ostajajo vse družbene strukture mešanske — z morebitnimi novimi zahtevami. Ni zgodovinske sile, ki bi jih spremenila in ostajajo prazne lupine umrle civilizacije, v kateri je življenje le občasna reakcija na pritisk, morda študentska demonstracija življenja. Študent ni niti posredno vključen v proces proizvodnje družbenega življenja. Po vlogi, ki mu je dodeljena s samovoljno delitvijo viska vrednosti, je šele ustvarjen s posredovanjem družbenim odnosom Dela in Kapitala. Do vseh družbenih procesov je v objektivnem položaju. Ni le izgnanec iz območja družbenega odločanja, ampak mu njegov položaj ne dovoljuje menjati ne svoje ne družbene situacije. Ima samo možnost, da s svojo demonstracijo osuplja družbo. Edino odpiranje zgodovinske možnosti študentske akcije na ekonomskem ali političnem področju je v tem, da se študent preobrazi v delavca — podelavčevanje študentov. Edina mogoča zgodovinska akcija delavskega razreda je podelavčevanje vseh družbenih slojev in ostro ločevanje od Kapitala. To so predpostavke za metamorfozo iz Delavca v Človeka, ki je Kapitalu zase ugrabil Vrednost.

To ni problem vključevanja študentov v politično in gospodarsko življenje države. Problem je v obvladovanju tega življenja, kar je obvladovanje svojega lastnega življenja. Proces tega obvladovanja se bo za študente pričel, ko bodo začeli izgubljati pravice do lastnega življenja, ko bosta študent in delavec postala sinonim.

Podelavčevanje študentov pomeni podelavčevanje univerze.

To pa je obrat v notranji strukturi univerze in obrat v odnosih med univerzo in širšo družbeno skupnostjo. Gre za to, da nazven univerza sklene neposredne pogodbeno odnose z gospodarskimi organizacijami in njihovimi združenji — kar je v sistemu razvitega samoupravljanja organiziran delavski razred. Ta razred financira univerzo na osnovi pogodbe. Programiranje dela univerze in gospodarstva sta prav tako pogodbena. Na takšni univerzi je v bistvu spremenjen delovni položaj študenta. Postaja proizvajalec in ima pravice, ki iz tega sledijo. Pred vsem — pravica do samoupravljanja. S tem je tudi v delu popolnoma enakopraven z univerzitetnimi učitelji in znanstvenimi delavci. Enakopravno, kolikor je za to usposobljen, sodeluje pri znanstvenem in pedagoškem delu. S tem je delitev na osnovno in uporabno delo ukinita; vse delo je neposredna proizvodnja. Odnos med gospodarstvom in univerzo ni več odnos med aristokracijo znanja in aristokracijo moči, ampak se spremeni v odnos med močjo vpleta in močjo realizacije. Angažma pri realizaciji takega načrta univerze bo postajala vedno osnovnejša preokupacija jugoslovanskega študentskega zbivanja. Taka univerza pomeni prehajanje študenta v samoupravni položaj obvladovanja lastne usode in usode družbe v kateri živi.

Predstavniki študentov so že danes v predstavniki telesih mest, republike in federacije. Ta borba je njihova prva naloga. To so predstavniki študentskega gibanja, ki se imenuje univerzitetna in družbena reforma.

NACIONALNO VPRAŠANJE KOT ODSEV EKONOMSKEGA SISTEMA

Ze nekaj časa spremljamo polemične diskusije o tem, koliko kdo da in koliko prejema od federacije. Nacionalno vprašanje, sovinitvam — besede, ki so dolgo časa bile tabu v našem družbenem življenju, so postale neredek spremljevalec govorov in razglabljanj. Smo se morda spremenili? Zakaj teh problemov nismo poznali nekoč v taki meri ali pa jih sploh omenjali nismo? Gotovo so ti problemi vedno obstajali, enkrat bolj, drugič manj, prvoc liberalizacije v gospodarskem in družbenem življenju je le omogočil njihovo obravnavanje v javnosti. Če so bili problemi delitve v jugoslovanskem ekonomskem prostoru v času administrativno-planskega sistema fiksirani, je bilo tudi vsako razpravljanje o spremembah že začetih razvojnih procesih nesmiselno. Z druge strani je pomankanje vrednostnih pokazateljev in avtoritarnost takšnega gospodarskega onemogočalo realno ekonomsko računico, kaj je upravičeno in kaj ne. Plan je dosti sredi političnim ciljem. Z liberalizacijo in vse večjim vključevanjem v mednarodno delitev dela smo bili prisiljeni sprejeti tiste kriterije, ki veljajo na svetovnem trgu, oziroma jih osekstev z pomočjo intervencionističnega filtra. Če je ta filter že prej obstajal, je sedaj dobil novo kvaliteto. Opravka imamo s samostojnimi družbeno političnimi skupnostmi, ki samostojno razpolagajo s sredstvi in jih pridobivajo, ter z gospodarskimi organizacijami, ki samostojno delujejo v okviru jugoslovanskega prostora na osnovi ekonomskega računa. Nujno je potem, da se je s sprostitvijo odnosov v gospodarstvu začela borba, katere republika, katere gospodarska panoga ali katere proizvodna celica si bo priborila v intervencionističnem mehanizmu čimvečje ugodnosti. To iskane čimvečjih prednosti posameznih družbenopolitičnih skupnosti se na površini dostikrat pojavljajo kot taka ali drugačna ogražnost, točkene nacionalne skupine. Mislim, da to ni razlog, če je do določenih nasprotij zaradi tega prišlo, treba bi bilo večkrat le izbrati prave metode obravnavanja tega vprašanja in jih reševati predvsem kot ekonomska vprašanja, kar tudi so.

Zmotno bi bilo misliti, da teh premikov v iskanju ugodnih položajev ni v ekonomskem sistemu, kjer ni nacionalnih skupin. Ravno tako se posamezne upravne enote borijo, da bi dosegle čim ugodnejše pozicije na trgu; to se lahko dogaja posredno preko politike gospodarskih organizacij ali panog, ki je neke najmočnejša in si želi priboriti določene prednosti. To lahko opazujemo ne samo v tujini, ampak tudi v naših republikah, kjer si družbenopolitične skupnosti na različne načine poskušajo zagotoviti večji priliv kapitala ali pridobitev drugih prednosti. Včasih je bilo veliko govora o običnih mejah v okvirih republike; kaže, da se je to vprašanje v zadnjem času umaknilo.

Vsak instrument ustvarja v ekonomskem sistemu novo navoženje, ki enemu daje nov, relativno ugodnejši položaj, drugemu vsiljuje slabšega. Redki so instrumenti, ki bi enako delovali na vse akterje gospodarskega sistema. Ob tem se lahko ustvarja prelivanje vrednosti med panogami in seveda tako tudi med republikami. Tu pa je tudi bistvo problema Vsaka družbenopolitična skupnost in tudi vsaka panoga si želi v tem sistemu priboriti neko prednost. Če je kdo v boljšem položaju, ga hoče tudi obdržati. Zato stalno težimo po spremembi teh razmerij v gospodarstvu, dokler ne pride do nekega ravnotežja, na katerega se ekonomski subjekti navadijo. Pri nas nenehno spreminjamo ta instrumentarij, to pa ustvarja negotovost v poslovanju, ker se odnosi med panogami stalno menjajo; investiranje ni več zanesljivo; to, kar je danes, jutri lahko ni več. Dokler tako stanje traja, hoče vsak subjekt z vsemi silami izkoristiti tako situacijo in si priboriti prostor pod soncem.

Za to gospodarsko fasado stojijo nacionalna vprašanja, ki je dostikrat le eden izmed močnih argumentov za doseganje lastnih ciljev. Nacionalna ogražnost je postala tista faktor, ki bi naj dostikrat bil jesiček na teatru. Zanimivo je, da so konflikti, ki so nastali med družbenopolitičnimi skupnostmi, nastali največkrat na področjih, kjer so prelivanja vrednosti jasna, kjer je že na zamej mogoče ugotoviti vse tiste gospodarske konvencije, ki bodo prizadele kakšno republiko. Prav gotovo pa je, da se bodo ta nasprotja prenesla tudi drugam, tudi tja, kjer je največkrat težko napovedati vse posledice, ki jih bo določen ukrep povzročil. Mislim, da je zdaj čas, da se dokončno pogovorimo, kaj na posameznih področjih forsirati in temu potem tudi prilagoditi ustrezno ekonomsko politiko, ki bo sposobna ta razmerja tudi obdržati. Stabilizacija gospodarstva ni samo stabilizacija ekonomskih količin, ampak tudi stabilizacija ekonomskega mehanizma.

Če se Slovenci ob tem vtikamo, kako se troši denar iz fonda za nerazvite, mislim, da ni narobe; mislim celo, da bi to morale delati vse republike. Ne gre za uporabljen denar, ki nam večkrat lahko bolj škodi, kot če bi ga vrgli stran. Če se iz sredstev federacije neke gradi, recimo železnaka, za katero se že v naprej ve, da bo njeno jeklo tako drago, da bo potrebna dodatna carina na določeno vrsto jekla. Potem je jasno, da se bo tudi vsa kovinska predelovalna industrija znašla v težkem položaju, ker bo material dražji. In če je ta industrija še večerj lahko izvažala, bo danes zahtevala zaščitne carine, da bi lahko obstala vsaj na domačem trgu. Vsekako, ki količjak razmišlja, bo ugotovil, da neko živiti na račun drugega. Vprašanje ne bi bilo tako pomembno, če bi se ta tovarna recimo čez čas utekla in dosegla dolčen razvoj, tako da bi vsa izguba časa bila upravičena. Če pa tega ne bi dosegli, potem take napake povzročijo še večjo devalvacijo valute. S tem nočem reči, da nerazvitih področij ne bi bilo potrebno razvijati, nasprotno, danes je to nujno že zaradi večjanja trga. Vendar si moramo razvoj nerazvitih področij zamisljati samo kot razvoj take industrije, ki je v danih pogojih utemeljena, kajti le tako si lahko zamislimo uspehe te politike in tudi rast ostalih predelov. Če se tega ne bomo držali, ne bomo dosegli ničesar.

„IZZIVANJE“

»Če imaš enoletne načrte, sej zrno.
Če so desetletni, posadi drevo.
Če so za sto let, izobražuj ljudstvo.«

(Kuan—tsu)

Amerika je v knjigi Servana Schreiberja »Ameriško izzivanje« prikazana kot nesporno prva gospodarska sila, ki se spreminja tudi v grožnjo gospodarske in kulturne podrejenosti ostalega sveta. Ameriški vzpon temelji na sposobnosti hitrega vključevanja iznajdb v proizvodnjo, na uspešnem upravljanju podjetij in na tesnem povezovanju države — gospodarstva in univerze. Schreiber opozarja Evropo, da je njena ura že »pet minut po dvanajsti«.

Za sredstva protiofenzive predlaga poglobljeno in razširjeno izobraževanje za čimveč ljudi, nov način organizacije, tesnejše povezovanje podjetij, univerze in politične oblasti, ustanovitev velikih evropskih industrijskih enot ter minimalno skupno oblast.

Schreiber ne odkriva novih dejstev, ampak je le na svojstven način strnil posamezna dejstva v celoto, ki nam odkriva osnovne vzroke zaostajanja. Njegovo »Izzivanje«, je obenem poziv na združitev vseh intelektualnih in tehnoloških naporov v ključne panoge, ki bodo v prihodnosti usmerjale razvoj ostalih vej gospodarstva.

S primerjavo stopnje tehnološkega razvoja in metod upravljanja v Ameriki in Evropi je Schreiber ugotovil propad, ki je vedno bolj posledica premajhnega investiranja v človeka, v njegovo znanje.

Tudi Jugoslavija je del Evrope. Kakšne možnosti ima kot njen del? Katera so tista osnovna dejstva, ki nam v Evropi do zdaj niso dovoljevala ali pa še danes onemogočajo uspešno »pobirati vrženo rokavico«?

Kar piše Schreiber o Evropi v odnosu do Amerike, velja v enaki meri za nas v odnosu do Evrope. Osnovni vzroki zaostajanja Evrope so tudi vzroki našega zaostajanja. Področje izobraževanja je pri tem vsekakor ključnega pomena.

Po statističnih izračunih (Denison) je bil vpliv izobrazbe v prvi tretjini tega stoletja v gospodarskem razvoju udeležen z 11 odstotkov, po letu 1929—1957 s 23 odstotkov, v zadnjem desetletju pa je postal prevladujoč faktor razvoja.

Izobraževanje je najrentabilnejša investicija — ne pa le ena od oblik splošne potrošnje. V razvitejših deželah je to spoznanje sprejeto — pri nas pa imamo za gospodarno naložbo največkrat le nakup novih strojev. Kakšno je torej stanje pri nas?

Na področju osnovnega šolstva nismo uspeli celo pri odpravi nepismenosti. V Jugoslaviji je po podatkih OZN iz leta 1960 le 76 odstotkov mladine v starosti do 15 let obiskovalo osemletko. Tudi kratek pregled slovenskega osnovnega šolstva kaže svojo neustreznost in revščino predvsem v gospodarsko šibkih krajih. Zaradi zaostalega okolja in pomanjkljivih pogojev osnovnih šol se velik del najbolj nadarjene mladine (le slaba polovica najboljših pride v srednje šole!) porazgubi že na svojem začetku. To očitno kaže, da ni sistematične skrbi za enakomeren nacionalni razvoj vsaj osnovnega šolstva. Republiške skupščine bi morale glasovati za »več denarja« predvsem za podeželsko osnovno šolstvo in denarno močan sklad za šolanje najbolj nadarjenih otrok iz revnih družin od prvih šolskih let naprej.

Neugodna selekcija in izgubljanje talentov se nadaljuje v srednjih šolah zaradi splošno sprejetega vodila »prijeti čimprej do kruha«. To povzroča, da na naše visoke šole ne prihajajo najbolj sposobni. Da je tako, je eden od glavnih vzrokov to, da se ne morejo šolati otroci kmečkih in delavskih družin predvsem iz otročnih krajev. Socialna struktura šolajočih in socialna struktura prebivalstva kažeta popolno

ma nasprotujočo si sliko. Ker so naravne sposobnosti porazdeljene enakomerno po vseh socialnih plasteh, je izgubljanje moči očitno.

Študij na univerzi ni učinkovit. Čeprav smo po številu študentov na 10.000 prebivalcev na tretjem mestu na svetu* (podatki OECD iz leta 1963), so dejanski rezultati zelo pičli. Pičli v dvojnem smislu: Očiten je zelo velik osip in neustrezna kvaliteta diplomantov. V študijskih letih od 1966 do 1969 je redno napredovalo le 37,5 odstotkov študentov ljubljanske univerze, okrog 50 odstotkov pa jih je sploh prenehalo študirati.**

Jasno je, da številke »produciranih kadrov« še ne povedo kvalitete tega kadra. V medsebojnih obtožbah med prakso in univerzo pa je razvidno, da »neka« ni v redu: ... »univerza danes ne daje diplomantov, ki bi ustrezali sodobni proizvodnji«*** Študent pride v prakso nepripravljene — brez znanja o konkretnih metodah dela.

7 let, se pri nas dejanski čas študija skrajšuje. Podatki kažejo, da se je število slušateljev na fakultetah povečalo od leta 1957/58 do leta 1964/65 za približno 40 odst., število slušateljev na višjih šolah pa kar za 4,2 krat.* Ker so višje šole običajno dveletne, se povprečni čas študija nasilno skrajšuje. Zelo vprašljivo je, če je taka orientacija visokega šolstva ustrezna, kot je tudi vprašljivo enačenje kadrov, ki prihajajo iz visokih in višjih šol.

Zamisliti se moramo ob dejstvu, da smo po številu študentov na 10.000 prebivalcev na tretjem mestu na svetu ob tem, da imamo istočasno mnogo mladine, ki ne obiskuje obvezne osemletke.

Poskušajmo na kratko strniti glavne vzroke neučinkovitosti našega visokega šolstva:

— Prevladuje rahla in nesistematična povezanost univerze, gospodarstva in države (n.p. državna naročila) predvsem zaradi tega, ker gospodarstvo in država nista kazali takšnih potreb. Ta vožnja po dveh ločenih tirih se sicer spreminja, ker gospodarstvo že zahteva nekatere raziskave, vendar na tem področju ni nikakršnega sklajevanja.

— Družbeni in materialni položaj pedagoškega kadra na univerzi je neustrezen* — zato je nepriljubljen za najbolj talentirane, ki bi lahko sčasoma postali profesorji. Ni prav konkurenčne borbe; ta omogoča »dosmrtno« profesorske katedre in in ne dovoljuje kontinuirane zamenjave generacij.

— Predavatelji so operativno zelo obremenjeni in se z znanstveno-raziskovalnim delom nimajo časa ukvarjati. Asistentov je premalo (v letu 1964/65 je bilo kar 45 študentov na enega asistenta oz. le 0,60 asistenta na enega profesorja).** Na ta način ni možno uspešno teamsko delo, ki edino nosi hiter razvoj.

— Vse premalo vsklajamo učne programe fakultet v SFRJ, posameznih kate-

*** Rastko Močnik: »Arhimedova točka sodobne proizvodnje«, Delo, 9. 8. 69.

Na ekonomski fakulteti v Ljubljani n.p. dobi študent solidno znanje statistike, ne predelavajo pa uporabo statistike pri posameznih čisto ekonomskih predmetih (n.p. pri ekonomiki podjetja). Prav tako se v čisto teoretičnih predmetih predava mnogo zastarele zgodovine.

Visoko šolstvo nadalje kaže znake razvoja v ekstenzivnost. Medtem ko je v razvitejših deželah povprečni čas študija 5 do

* Izračunano po Statističnem biltenu iz aprila 1966.

* Univerzitetni profesor n.p. v ZRN zasluži mesečno povprečno 1 milijon starih dinarjev iz rednega dela (»Stern«, št. 42, 20. okt. 1968)

** Statistični bilten, april 1966

der in predmetov (predvsem v smislu praktične uporabe). Medtem ko se meje v razvitem svetu podirajo, se mi dostikrat zapiramo v samozadostnost — seveda na nižjem nivoju.

— Zaradi velike izgube »talentov« je univerza prilagojena nižjemu sposobnostnemu povprečju študentov. To je silno nevarno posebno za Slovenijo, ker imamo nizek naravni prirastek in premalo razpoložljivih potencialnih kadrov.

— V preteklosti je včasih »potilika« na- pačno usmerjala univerzo (n.p. visokošolska reforma pred nekaj leti) in zlasti prej je bilo običajno t.i.m. »politično« kadriranje pedagoškega kadra (profesorji so včasih postali ljudje brez doktoratov).

Prehod iz šole v prakso je običajno skok v neznanje. V podjetjih ni — z redkimi izjemami — sistematičnega uvažanja mladih šolanih ljudi na delovna mesta. Zakon o pripravnikih je načelno sicer rešil ta prehod; vendar — razumljivo — samo zakon še ni mogel dati praktičnih sadov.

Ker sta šola in praksa dve nepovezani področji, ni specializacije, ki bi se morala pričeti v zadnjem delu študija in nadaljevati na delovnem mestu. Po končanem šolanju se proces šolanja zaključuje, čeprav je jasno, da naj bo ... »standardna diploma samo potrdilo o temeljnem znanju, ne pa konec strokovnega usposabljanja« ...*

Naraščanje znanja je v današnjem času vedno hitrejšo. To bi moralo siliti vse zaposlene k nenehnemu izobraževanju na delovnem mestu. Tako gospodarstvo kot univerza sta za to važno nalogo nepripravljena in o sistematičnem razvoju n.p. strokovnjakov (načrtovanje karier) ni niti go-

* Rastko Močnik — že citirani članek

SLAVKO SPLIHAL

KRIZA INFORMIRANJA V JUGOSLAVIJI

Informiranje v večnarodni Jugoslaviji, ki naj bi bilo temeljni pogoj in specifičen odraz razvoja družbenega samoupravljanja, je očitno v krizi. Nagel razvoj jugoslovanskega tiska po osvoboditvi se je prevsil v stagnacijo ne le tiska, temveč tudi drugih množičnih komunikacijskih medijev. Res je sicer, da funkcija medijev ni le informativna, je pa temeljna in jo druge funkcije — rekreativna, vzgojna, vplivanje na javno mnenje in druge — ne le ne morejo nadomestiti, marveč so v osnovi odvisne od celotnega obveščanja.

Dovolj je pojavov, ki kažejo pomanjkljivo obveščanje in obveščenost v Jugoslaviji. Pri tem ne smemo spregledati oči funkcionalne odvisnosti sistema obveščanja od družbenih, političnih, oblastniških in drugih ciljev ter interesov — skratka: upoštevati je treba dejstvo, da je sistem obveščanja nujno odvisen ali celo podrejen danemu razmerju družbenopolitičnih sil. Leninova teza, da je vsaka skrivnost v škodo delavskemu razredu, velja v razvijajočem se samoupravnem sistemu še toliko bolj. Ne gre le za »skrivnost« v ožjem smislu, marveč za celovit kompleks neinformiranja ali pomanjkljivega ali nepačnega obveščanja. V tem — najširšem — smislu razumljiva neinformiranosti ljudi je značilnost, ki je združljiva vel ko bolj ali zgolj z odločanjem oblasti, ne pa s samoupravno ureditvijo; neobveščenost onemogoča vplivanje na način odločanja, onemogoča nadziranje pravilnosti in izvajanja odločitev — skratka: zmanjšuje obseg soudeležbe ljudi pri urejanju splošnih ali posameznih družbenih zadev. Informiranje in informiranost sta poleg drugih osnovnih pogojev dve od temeljnih možnosti svobodne vključitve posameznika v skupnost, ki jo želimo doseči.

Agitatorsko pisanje, nesistematičnost in delnost informacij, dezinformacije, lažna javnost dela ali povečevanje javnosti in javnega mnenja, — to so pojavi, ki se v naših komunikacijskih medijih ne bi smeli pojavljati. A pojavljajo se, njih avtorji ali pobudniki pa so bodisi posamezniki, skupine, ki zavestno žele vplivati na sprejemalca (bralca, gledalca, poslušalca), ali pa so v tem procesu zgolj posredniki in posnemalci.

Zmotna je teza (ki jo je lahko zaslediti na različnih nivojih), da bi komunikacijska sredstva morala biti v enopartijskem sistemu njegova nenehna (sicer konstruktivna) opozicija. A prav tako ne-

vora. Vse kaže, da bi bilo treba sprejeti še zakon o stalnem izobraževanju na delovnem mestu.

Univerza še ni uspela organizirati stalnega podiplomskega študija, ker to, kar je, služi le za regeneracijo kadrov na univerzi, ne pa potrebam gospodarstva.

SKLEP

Schreiber je v svoji knjigi »Ameriško izzivanje« dokazal, da je ameriški vzpon predvsem zasluga investiranja v človeka, v njegovo znanje. Celotna slika jugoslovanske (slovenske) zaostajanja terja še analizo drugih vzrokov (stanje v naših podjetjih in vpliv države na gospodarstvo). Ni bil naš namen podrobno secirati stanje izobraževanja, ampak le opozoriti na nekatere sedanje probleme in jih povezati v celoto. Ta seveda narekuje nadaljnje takojšnje globalne analize in takojšnje učinkovite ukrepe.

Marsikatera analiza je bila že narejena — toda koliko je bilo storjenega? Tudi študentje in njihova organizacija bi morali aktivno poseči v te probleme; aktivno podpirati vse akcije povsod tam, kjer bi nakazovale izhod iz sedanjega (neustreznega) položaja. V teh prizadevanjih bi morali vsi podpirati slovenski izvršni svet, ki v zadnjem času poizkuša premakniti stvari z mrtve točke in preprečiti nadaljnje kadrovske izpraznjevanje Slovenije (odliv kadrov v tujino).

Denarja za šolstvo ne sme in ne more biti škoda, ker nas bo sicer prihodnost postavila v vrsto dežel brez prihodnosti. Zato ... če so načrti za sto let, izobražuj ljudstvo...

Vili Kovačič
Vitko Soukal

znosna je miselnost, naj bi mediji bili zgolj transmissijsko organov oblasti; to bi bil samomor samoupravljalcev. Pa vendar se v naših množičnih komunikacijskih sredstvih ta težnja očitno kaže pri izmenjavanju informacij med republikami. Informacije o strukturnih spremembah, o dinamičnih procesih v drugih republikah, izvirajo v veliki večini iz republiških središč političnega odločanja. Zato so take informacije pomanjkljive, nesistematične, ne omogočajo ustvarjanja stališč ali pa prispevajo k zmotnim stališčem in stereotipom. Prav gotovo je, da taka ureditev ne prispeva k dobrih odnosom med jugoslovanskimi narodi, marveč (morda nehote) ustvarja med njimi prepad.

Po eni strani torej vidimo, da v Jugoslaviji ni medija, ki bi pokrival celotno jugoslovansko skupnost. Ravno tako nimamo medijev, ki bi nas dovolj izčrpno seznanjali z dogajanjem v drugih republikah. Vendar pa ne smemo spregledati dejstva, da tudi naš lokalni tisk posveča premalo pozornosti dogajanju zunaj meje ali okvirov njihovih konun. Prav lokalni tisk pa bi lahko mnogo prispeval pri pospeševanju integracijskih teženj na področjih, ki so kljub vsem povezanostim ločena.

Omenili smo že vzroke za takšen položaj v jugoslovanskem sistemu obveščanja. Očitno je, da se je tudi pri nas zakoreninila miselnost potrošniške družbe, ki se kaže v množičnih obveščevalnih sredstvih in ji je malo mar za kulturni napredek. Le tako si lahko razlagamo množično pojavljanje teženj po negativni enotnosti kulture, povečani komercializaciji kulturnih vrednot in po vse bolj reproduktivnem značaju množične kulture, ki naj bi se približala Millesovi konceptji atomizirane množice. Te težnje se najočitneje kažejo pri nastajanju novih »revij« v Jugoslaviji: praksa skoraj v celoti potrjuje pravilo, da vsaka nova »revija« komunicira z bralci na vedno nižjem nivoju. Pri tem je obveščanje — če ga razumemo kot sporočanje nečesa novega, aktualnega, zanimivega — potisnjeno na drugo mesto, na prvem pa je senzacionalizem, seks, vplivanje na najnižja čustva bralca. To ima samo eden cilj: čim večji dobiček. Jasno pa je, da prav take vrste sporočil prek medijev, prav taki načini komuniciranja pomenijo popolno zanikanje in antitezo obveščanja in obveščenosti.

* Vodilna vloga centralnega vodstva, ki globalno odloča na osnovi takojšnjih in točnih informacij; izvršne odločitve so decentralizirane — to pomeni sprejemanje odločitev kar se da blizu prizorišča akcije.

* Pavle Kogej: »Izgubljeni talenti«, Delo, 7. in 8. oktober 1969.

DVOJEZIČNO ŠOLSTVO DANES

Pa vendar ravno njim posvečamo malo ali nič pozornosti.

S tem pa ne smemo prezerti dezinformacij, pomanjkljivih informacij in »neinformacij« v naših medijih, pa najsi bodo povzročene zavestno ali podzavestno najsi izhajajo iz prvotnih ali drugotnih uvg sporočanja (to je novinarjev). Čeprav so tudi druge lahko zaskrbjujoče, so mnogo bolj zaskrbjujoče prve. Odklanjanje obveščanja ali dajati dezinformacije je poskus zanikanja z ustavo zajamčene načela javnosti; razen tega pomeni tudi zaprtost zgornjih političnih struktur, njihovo konformnost in pristajanje na načelo »argument avtoritet«, ki za socialistično samoupravno ureditev ne more biti sprejemljiv. Na drugi strani kontinuita pa se lahko pojavljajo drugotni viri sporočanja (novinarji), ki bodisi spoštujejo le načelo javnosti, ne pa tudi načela odgovornosti, ali pa hočejo za vsako ceno biti avantgardisti, ne glede na to, proti komu je treba nastopiti. Obeh skrajnosti je v družbeni praksi dovolj.

Med vzroki krize jugoslovanskega informiranja naj tu omenim le še enega, dovolj znanega. Gre za pojav, ki se ga večina dobro zaveda in mu privoščiti kritično besedo (zasluži jo tudi Tribuna za vrsto let nazaj): neizdelanost uredniškega koncepta. Posledica tega je nesistematičen izbor informacij, dajanje prevelikega pomena objektivno manj pomembnim informacijam (glede na obseg in lokacijo), kopiranje tujih zamisli, nasprotje med normativnim in stvarnim v informacijah ipd. Očitno tudi neizdelanost koncepta, katerega edina determinanta je časovna razdalja, botrujeta pomanjkanje odgovornosti in socialistične zavesti ter poenostavljeno poimovanje o javnosti in javnem mnenju kot »alfi in omegi« — ne glede na usposobljenost, za katero bi bilo treba težiti.

Zadnje pol leta smo lahko večkrat brali o dvojezičnem šolstvu v Prekmurju kot o problematični temi. Del teh člankov izraža nezadovoljstvo nad dvojezičnim šolstvom in trdi, da škoduje tako slovenskim kot madžarskim učencem, ker osnovni pouk ni v materinščini in ker je raven pouka zaradi dvojezičnosti nizka. Argumentov in dokazov lahko najdemo v tovrstnih člankih malo ali vsaj ne takih, ki bi s strokovnega in političnega stališča bili vredni premisleka. Vsi na splošno priznavajo načelo dvojezičnosti, vendar hkrati niso zdovoljni z načinom uresničevanja tega načela. Preostali del so predvsem poročila in vesti s sestankov šolskih kolektivov, strokovnih organov in političnih organizacij, v katerih v dejstvu in s podatki (testi) potrjujejo uspehe dvojezičnih šol v primerjavi s slovenskimi šolami in si prizadevajo (resda včasih precej redko-

besedno) informirati javnost o dvojezičnih šolah.

Vse te reportaže, članki, polemike, poročila ali navadne vesti so zbudile živahno zanimanje, veliko pozornost pa je zbudila zlasti izjava predstavnikov koroških slovenskih organizacij. K temu članku se bom pozneje še vrnil.

V istem času so bili v časopisu madžarske manjšine v Prekmurju objavljeni trije članki: avtor prvega napada reportažo v Tovarišu, v drugem članku je podano poročilo s sestanka občinske organizacije ZK, na katerem so razpravljali o položaju dvojezičnih šol, v zadnjem pa neki prosvetni delavec razlaga svoja stališča o enakopravnosti med narodi in o dvojezičnih šolah. Tudi madžarska redakcija radia Murska Sobota je komentirala problematiko dvojezičnih šol ob priložnosti, ko so poslali lendavski prosvetni delavci uredništvu Tovariša protestno pismo.

Ker sem vse te članke pozorno zasledoval tako v slovenskih kot v madžarskih časnikih, se je po mojem mnenju manjšinski tisk soglasno zavzel za dvojezično šolstvo na podlagi nedvoumnih in jasnih načelnih stališč. Ker so slovenski bralci bolj ali manj že seznanjeni s članki, objavljenimi v slovenskem tisku, se bom potrudil posredovati tudi stališče manjšinskega tiska.

Po njihovem mnenju iz dosedanjih uspehov dvojezičnih šol ne izhaja, da bi bilo potrebno opustiti tak način šol, pač pa ga je, prav nasprotno, potrebno nadaljevati in izpopolnjevati; deležen mora biti večje strokovne pozornosti in podpore ter je treba najti tisto demokratično obliko političnega dela, ki bo zblížala različne nazore.

Taka orientacija temelji na načelu dvojezičnosti, ki izhaja iz popolne kulturne, politične in gospodarske enakopravnosti narodov na narodnostno mešanem ozemlju. To načelo je nasplošno sprejel in ga izvaja napredni svet, najlepše pa je izraženo v dokumentih ljubljanskega mednarodnega simpozija o odnosih med manjšinskimi in večinskimi narodi.

Neposredno na tem načelu temelji družbeno-politični dogovor o dvojezičnih šolah izpred desetih let, občinski dokumenti o dvojezičnih šolah ter republiški zakon, ki ga je madžarska manjšina tiste čase sprejela z zadovoljstvom (čeprav je pomenil ukinitve madžarskih šol), zato, ker je v tem videla garancijo in možnost, da madžarski otroci nadaljujejo šolanje na srednjih in višjih šolah in se postopoma brez sramu in kompleksov bolj vključujejo v kulturno, družbeno in gospodarsko življenje svoje pokrajine in celotne skupnosti. Seveda ima pouk in izobraževanje razen vidikov manjšine tudi širše družbene razsežnosti v tem smislu, da je potrebno nenehno dvigati splošno kulturno raven in šolsko izobrazbo vseh prebivalcev Slovenije. Dvojezično šolstvo torej Madžarom pomeni vrednoto. Tako je mogoče sklepati tudi po reagiranju njihovega manjšinskega tiska.

Dejstvo, da se je Tovariš »opogumil« in o tej temi pisal med prvimi, bi bilo v redu, ko bi bil to storil z večjo resnostjo in temeljitejšo pripravo. Reportaža v Tovarišu (Razumne rešitve) je med bralci sprožila tako imenovan »mnenjski proces« zlasti med prebivalci dvojezičnega območja. Vendar ta »mnenjski proces« ni bil naraven, ker ga je prehitel drugi dogodek: skupina lendavski občanov je poslala pismo ustavnemu sodišču SRS in zahtevala preučitev ustavnosti republiškega zakona in občinskih dokumentov o dvojezičnem šolstvu. Občani imajo pravico, da se neposredno obrnejo na ustavno sodišče; zdaj so ocenili, da morajo to pravico tudi izkoristiti, ker po obsojiteljih kanalih izražanja javnega mnenja ne bi mogli prodrati. Ker se je ta »privatna akcija« (zbiranje podpisov itd.) odvijala zunaj okvirov družbenih institucij, je v določenih krogih vzbudila videz prave (!) demokratičnosti. Na tej osnovi in v tem smislu je izvedlo akcijo tudi uredništvo Tovariša.

Ob koncu šolskega leta in v počitnicah ni bilo pričakovati posebne aktivnosti

in polemike o teh dogodkih, a že ob koncu avgusta in v septembru se je začela živahna razprava v šolskih kolektivih, v političnih in upravnih organizacijah in organih, kjer je skoraj vsak zainteresirani ali prizadeti izrazil svoje poglede, včasih morda tudi enostransko ali nenačelno. Tako umetno sprožen »mnenjski proces« je imel to pozitivno stran, ker je pokazal, da v šolstvu in šolstvu ne moreta biti samo zasebna zadeva posameznikov, saj zmeraj služita družbenim ciljem. Pokazal je tudi, kako pomembna je usklajenost interesov posameznikov z interesi skupnosti.

Povsem razumljivo je, da se delovni človek, delavec, uslužbenec ali kmetovalec sredi vsakdanjih skrbi na delovnem mestu, doma ali na družbenem položaju ne znajde in ne zna ali nima priložnosti dobiti splošne predstave o takem vprašanju, kot je npr. dvojezično šolstvo zlasti takrat, če tisk vztrajno molči ali skopo ali suhoparno poroča in si ne prizadeva odpraviti nejasnosti. Ni se torej treba čuditi niti temu, da mnogi izhajajo iz vsakdanjega življenja in postajajo vneti zagovorniki prve, dokaj prakticistične rešitve, ki je videti najbolj preprosta. Taka je tudi zahteva, da je treba čez noč znova ustanoviti ločene slovenske in madžarske šole. Prav zaradi tega se mi je vendarle zdelo čudno, da je tako rešitev zahtevalo pred kratkim na svojem sestanku v Kranju tudi slavistično društvo. Slavistično društvo je kot strokovno društvo svojo zahtevo postavilo verjetno glede obrambe jezika (tako slovenskega kot madžarskega), torej lahko izključujemo sleherno osebno, pedagoško, metodično in politično motivacijo. Vprašljivo je, ali se obrambi jezika lahko posvetimo samo tako, da ga izoliramo, razmejimo od drugega jezika, istočasno pa ta dva jezika živita v neposredni, živi in organski zvezi tudi zunaj šolskih zidov. Postavljam vprašanje: je bila zahteva slavističnega društva na višini njegovega strokovnega poslanstva? Če se je slavistično društvo postavilo na stališče, da je položaj slovenskega jezika na dvojezičnem območju zaradi dvojezičnih šol ogrožen, mu je bila dana možnost rešitve plemenite in lepe naloge: lahko bi izdelalo program in izoblikovalo metodo za nego jezika. Tega ne bi sprejele s simpatijami le dvojezične šole in prebivalstvo tega območja, ampak celotna slovenska javnost. Enkratna priložnost za jezikoslovce bi bila, da bi se lotili atraktivnega in v bistvu etičnega dejanja. Od slavističnega društva, ki zameja jezikovno območje enega celega naroda, mnogo bolj pričakujemo delovni kot pa deklarativni odnos. Naj takoj povem tudi to, da je v Prekmurju madžarsko društvo za jezikovno kulturo (Nyelvművelő Egyesület), katerega cilj je, da s pozornostjo spremlja in raziskuje medsebojne vplive obeh jezikov v živem govoru, v šoli, v prevodih in strokovnih tekstih porajajoče se novosti in deformacije ter jih prilagaja duhu madžarskega jezika, oz. jih izloča.

Med nekdanjimi dvojezičnimi šolami na Koroškem (1945–58) in prekmurškimi dvojezičnimi šolami ni mogoče potegniti paralele, ker gre za dva različna družbena sistema in v bistvu za različne zgodovinske, družbene in politične okoliščine. Iz pisma predstavnikov koroških slovenskih organizacij je to jasno videti. Prav zato, ker živimo v naprednejšem družbenem sistemu, je naš primer deloval tudi moralno. V pismu beremo: »... zato iskreno obžalujemo razvoj okoli dvojezične šole v Prekmurju, kjer je bila tamošnja dvojezična šolska ureditev v oporo našemu tozadevnemu prizadevanju in bi v bodočnosti lahko služila za zgled pravični šolski ureditvi na dvojezičnih področjih sploh«. In dalje: »Prepričani smo namreč, da je na dvojezičnih področjih, zlasti na stičnih točkah dveh narodov, dvojezična šolska ureditev najbolj pravična ureditev.« Dvojezične šole na Koroškem so ukiniteli leta 1958, čeprav je — kakor navaja tudi pismo — avstrijsko ministrstvo za šolstvo v letu 1958 in prej ugotavljalo absolutne pozitivne uspehe na vseh 39 dvojezičnih šolah. Na tistih območjih, kjer živi manjšina ali neka etnična skupina strnjeno in je jezikovna meja jasna, je razumljivo, da pomenijo šole v materinščini najboljše rešitve. V Prekmurju takih pogojev ne moremo najti.

Polemiko o dvojezičnih šolah so s pozornostjo spremljali tudi ustrezni upravni in prosvetni organi. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je imenoval za dvojezične šole posebnega strokovnega svetovalca. Ustavno sodišče je poslalo omenjeno pismo komisiji za prosveto skupščine SRS, da bi dala svoje mnenje. Komisija ni sprejela argumentov pritožbe in je pismo zavrnila. To nikakor ne pomeni, da posamezni pomisleki podpisnikov pisma ne bodo rešeni v kaki drugi obliki. V prihodnje lahko pričakujemo pri reševanju sedanjih problemov največ na strokovno pedagoškem področju, toda pred nami je tudi nadaljnje načelno razčiščevanje odprtih vprašanj. Največji del tega bodo oprtila sredstva javnega obveščanja, predvsem lokalni tisk in strokovne revije.

Fotografija: Tone Stojke

SPOROČILO UREDNIŠKEGA ODBORA O ODSTOPU KATEDRE

Uredniški odbor Katedre, je na svoji seji dne 9. 9. 1969 razpravljala o položaju, v kakršnem se je znašel po obsodbah lista, ki so prišle iz najvišjih forumov Zveze komunistov in po zadnji seji aktiva komunistov mariborskih visokošolskih zavodov, ki so mu prisostvovali tudi člani sveta Združenja mariborskih visokošolskih zavodov, člani stalne skupščine študentske skupnosti MVZ, člani komiteja ZK MVZ, direktorji posameznih visokošolskih zavodov, sekretarji organizacij ZK, predstavniki medobčinskega sveta ZK Maribor, mestnega komiteja ZK Maribor, občinske konference ZMS Maribor, občinske konference SZDL Maribor in nekateri drugi znani družbeno politični delavci.

Udeleženci seje aktiva komunistov mariborskih visokošolskih zavodov so menili, da se v Katedri zbira le ozek krog pisarjev študentov, ki ga predstavlja uredniški odbor v ožjem sestavu. Trdijo, da njihovih stališč in idej ni mogoče sprejeti in oceniti kot pozitiven napor k nadaljnjemu samoupravnemu socialističnemu razvoju. Katedra, po mnenju aktiva, ni bila kos aktualni problematiki študentov, zabredla je v posplošeno kritiko socialističnih načel, samoupravljanja, sistema naše demokracije, mednarodnih odnosov, ekonomskega sistema, obstoječih političnih struktur itd. Številni sicer avtentični podatki so bili v listu tendenciozno komentirani tako, da so vzbujali vtis nacionalne nestrpnosti, gospodarske neenakopravnosti in doždevnega zaostajanja Slovenije v njenem razvoju. Kocept slovenstva, kakršen veje iz Katedre, je koncept ekonomskega, kulturnega in političnega izolacionizma za katerega se zavzemajo včasih tudi nekateri ideologi izven naših meja. Na seji so avtoritativno govorili tudi o tem, da se je načelo pluralizma v Katedri izrodilo v načelo idejne zmede, načelo slovenstva v nacionalistično koncepcijo, kar kaže dokazuje že samo paktiranje s Kocbekom in Pahorjem ter navajanje njunih citatov, načelo demokracije v načelo političnih spekulacij, o načelu samoupravnega projekta, ki ga je Katedra proklamirala, pa ni bilo ničesar zapisanega. Navsezadnje je Katedra tudi socializem, ob agresiji na Čehoslovaško prikazala kot hitlerjanstvo. Na podlagi takšnih in podobnih očitkov ter ocen, je politični aktiv sprejel stališča, v katerih je med drugim ugotovil, da se čuti poleg ostalih družbenih dejavnikov odgovornega, ker se z družbenimi sredstvi finansira tak časopis. Mnenja so tudi, da dosedanjí uredniški odbor s svojo destruktivno politično usmerjenostjo ni upravičil zaupanja, ki mu je bilo ob imenovanju poverjeno. To velja še zlasti za njenega glavnega in odgovornega urednika.

Uredniški odbor je na svoji seji razpravljala razen o teh, tudi o drugih obsodbah, tistih iz najvišjih organov ZK, ki menijo, da Katedra širi idejno in politično dezorientacijo ter družbeni analfabetizem, o tistih mnenjih, da je Katedra premalo »študentska« in »srednješolska« angažirana in o očitkih, da uredniški odbor ne vodi dobre finančne politike, zlasti zavoj tega, ker ne piše zgolj tako, kakor je v interesu tistih družbenih dejavnikov, ki list financirajo.

Uredniški odbor je mnenja, da vseh teh očitkov in ocen ne more sprejeti, ker pomenijo totalno diskvalifikacijo. Postavljen je torej v takšen položaj, odkoder ni več mogoče voditi enakopravnega in konstruktivnega dialoga. Poudariti mora, da ti očitki niso odsev mnenja širkega kro-

ga bralcev in večine študentov. Uredniki menijo, da študentsko glasilo ne more biti zgolj »sindikalistično«, niti ne more biti apologet vseh odločitev, ukrepov in mišljenj oblastnih in političnih struktur.

Vse zgoraj omenjene ocene pa a priori odrekajo možnost avtonomnega in suverena izražanja in opredeljevanja do vseh bistvenih družbenopolitičnih, ekonomskih, kulturnih, itd. problemov naše stvarnosti v okviru zakonitih možnosti. Uredniški odbor je prepričan, da je naša družba že ustvarila ozračje v katerem je možen strpen in demokratičen razgovor, ki ga pa vse zgoraj navedene ocene izključujejo.

Uredniški odbor je mnenja, da pod pritiskom takšnih ocen in groženj svobodno in suvereno ustvarjanje ni mogoče, zato je sklenil, da kolektivno odstopi.

V Mariboru, dne 19. 9. 1969

Uredniški odbor študentskega lista Katedra (Drago Jančar, Braco Zavrnik, Pranci Redl, Ivo Rudolf, Marjan Zmavc)

SAŠO ŠROT

DILEME ŠTUDENT- SKEGA TISKA

I

Pobudo za ta zapis je dalo sporočilo o odstopu uredniškega odbora mariborskega študentskega lista KATEDRA, ki smo ga prejeli dne 22. 9. 1969 in ga v celoti objavljamo. Stališča razširjenega aktiva ZK MVZ z dne 18. 9. 1969, na osnovi katerih je prišlo do omenjenega sporočila o odstopu, ne objavljamo posebej, ker sporočilo vsebuje povzetek stališč. Na našo pismo prošnjo smo dne 3. 10. 1969 sprejeli še zapisnik s sestanka aktiva ZK MVZ, na katerem so bila sprejeta objavljena stališča, dne 21. 10. 1969 pa še zapisnik z zbora sodelavcev KATEDRE, ki je bil dne 11. sept. 1969. Kljub ustni obljubi predsednika IO SS MVZ, da nam bo tudi IO posredoval svoja stališča o nastali situaciji, pa le-teh nismo dobili. 15. okt. smo dobili še pismo informacijo tov. Kutoša, ki jo je poslal uredništvu nekaterih časopisov na njihovo prošnjo.

II

Pred TRIBUNO sta sporočila o odstopu objavila že tednik MLADINA iz Ljubljane in beograjski STUDENT. Tako se želja in prizadevanje nekaterih, da sporočilo ne bi bilo objavljeno, ker da zadeva »ne zasluži tako široke publicitete«, ni izpolnila. Zavedamo se možnosti očitkov, da je naš zapis poskus vmešavanja v notranje zadeve in v avtonomnost dela

institucij ter družbenih organizacij na MVZ na osnovi njihovih zakonitih samoupravnih pravic ali pa arbitražo s pozicije tretjega, neprizadetega in zato pametnejšega. Takšnim očitkom se je ponavadi težko izogniti, ni pa jih težko zavrniti. Za objavo obeh tekstov in tega zapisa smo se odločili zaradi naslednjih razlogov:

a) Metode in način reševanja problematike, nastale v zvezi s KATEDRO, so — milo rečeno — močno vprašljive. Posebej rezoniranje in konsekvantnost nekaterih forumov oziroma funkcionarjev na MVZ.

b) Menimo, da problematika, ki se je pojavila ob »aferti Katedra«, skoraj v ničemer ni kaj posebno novega in doslej neznanega v praksi študentskega tiska, da pa znova opozarja na številna nerazščišča prasanja in zato presega ozke lokalne okvire.

c) TRIBUNA kot glasilo ljubljanskih visokošolskih zavodov ne more biti ravnodušna do razmer, pogojev in usode poleg TRIBUNE edinega študentskega lista v SRS.

III

Prvo poglavje: zbor sodelavcev KATEDRE 11. sept. 1969. na katerem so bili poleg članov uredniškega odbora (oziroma za bodoči uredniški odbor) še sodelavci ter predstavniki IO SS, sekretar komiteja ZK MVZ tovariš Kutoš ter tovariš Sruk, predsednik komisije za aktualna družbena vprašanja pri mestni konferenci ZK Iz neavtoriziranega zapisnika s tega zbora je razvidno, da je bil zbor tipično delovne narave, še posebej njegov začetek. Bivši uredniki in hkrati kandidati za nov uredniški odbor so po vrsti podali svoje koncepte za bodoče delo in se obenem kritično ozirli na delo prejšnjega leta (pomanjkanje sodelavcev in od tod neustrezna kvaliteta nekaterih rubrik, finance itd.). Običajno in utečeno. Toda kasnejša debata je dejansko že dala slutiti razplet, do katerega je prišlo teden dni kasneje. Očitki diskutantov bivšemu uredniškemu odboru, posebej očitki tovariša Kutoša, so bili identični s tistimi sprejetimi pripombami v stališčih aktiva ZK ZMV, toda bili so nesistemizirani, prikazani skoraj kot dobronamerni in so še vedno dopuščali kompromis in sporazum. Zbor je minil brez kakršnihkoli sklepov in konkretnih dogovorov, vprašanja so sicer bila evidentirana, ostala pa so odprta.

IV

Drugo poglavje: točno teden dni kasneje je bil »posvet o idejno politični koncepciji in drugi problematiki študentskega lista KATEDRA« (18. sept. 1969). Posvetovanje je bilo odlično organizirano. Sklepi oz. stališča so bila pripravljena vnaprej, treba jih je bilo le sprejeti oz. potrditi. Možnost kompromisa je bila izključena. Rezultat: bivši glavni in odgovorni urednik Drago Jančar je moral umakniti svojo kandidacijo za delo v uredništvu KATEDRE v prihodnjem letu. Do izločitve je prišlo na osnovi analize celotnega letnika KATEDRE, ki jo je podal tovariš Kutoš. Težko bi bilo reči, da ni bila marsikatera četudi ostra ocena resnična in umerljiva. Toda pri prebiranju materialov se človeku nehote vsiljuje misel, da so dejanski vzroki za tako oster nastop proti časopisu, proti uredniškemu odboru in še posebej proti Jančarju samemu drugje in ne v skrbi za usodo mariborskega študentskega lista, ne v skrbi za zaščito interesov bralcev, to je mariborskih študentov, ali celo v skrbi za usodo socializma na Stajerskem in posredno v Sloveniji. Denimo, da so ocene tovariša Kutoša, po katerih je v lanskem KATEDRI vladala »idejna zmeda«, da so se pojavljale »antisamoupravne«, »psevdo-revolucionarne« težnje, da je šlo za »negiranje naše zgodovine«, za ceneno »senzacionalnost«, »antisistemskost«, »žaljenje in blatenje ZK«, »politično spekulacijo«, »umetno ustvarjanje generacijskega konflikta«, pozivanje na »antidržavno dejavnost«, direktno in očitno koketiranje s Pahorjem, Kocbekom in celo Žebotom(!), »podtikanje svoje reakcionarne zavesti kot naše, zavestie, denimo, da so te ocene pravilne (na seji aktiva so bile tako sprejete), poleg nas ne zanima preverjanje ali celo polemika s temi obtožbami, ampak se nam zastavi vprašanje, ki logično sledi iz prejšnje predpostavke. Tovariš Kutoš je namreč večkrat poudaril, da je bil že ves čas med izhajanjem časopisa možno zaskebljen zaradi njegove vsebine in je zato nekajkrat tudi interveniral, toda Drago Jančar da ga je vselej izigral. Torej so komunisti na MVZ ves čas vedeli, s kom imajo opravka in našete obtožbe niso bile plod hipnega in nepričakovane razsvetljenja pet minut po dvanajsti. Vprašanje je: Če so bila vsa Jančarjeva »negativna«, »škodljiva« in »nevarna« dejanja znana že dije časa, če je Jančar res to, česar ga dol-

žijo obtožbe, kako so potem komunisti in sam sekretar tovariš Kutoš, IO SS oziroma njihov predsednik tovariš Svajcer — kako so mogli vsi skupaj ravnati tako skrajno neodgovorno, da so staremu, od skupščine študentov že razrešenemu uredniškemu odboru poverili ureditev posebne številke KATEDRE, posvečene »cestni afari«, ki je izšla 9. avgusta 1969? Iz neavtoriziranega zapisnika zbora sodelavcev KATEDRE dne 11. sept. je razvidno, da je na nekem mestu tovariš Kutoš izjavil za tekste, ki so bili tiskani v posebni izdaji in jih je videl še pred izidom, da »se glavo strinja«, iz nadaljnega branja zapisnika pa se nikjer ne vidi, da bi tovariš Kutoš to izjavo oziroma očitke zaradi takšne izjave, ki mu je bila pripisana demantiral! Predsednik IO SS tovariš Svajcer je pisal uvodnik, v katerem se je identifikiral s številko! Torej je bil on seznanjen z vsebino KATEDRE, celo več; izdajatelj KATEDRE je IO SS, in ker se zaradi počitnic IO ni mogel sestati, je njegov predsednik na lastno odgovornost pooblastil bivši odbor, da uredi izredno številko. Če so navedene obtožbe bivšega uredniškega odbora in njegovega glavnega in odgovornega urednika točne, je jasno, da je nekdo v nastali situaciji ravnal več kot neodgovorno in nenačelno! Tako erjetno ni slučaj, da se je na zboru sodelavcev KATEDRE in na posvetu razširjenega aktiva ZK MVZ izogibalo razgovoru o izredni številki, češ da pri obravnavi problematike KATEDRE ne gre za en primer, marveč za celotno in globalno situacijo pri listu. Nasprotno pa se je o izredni številki govorilo celo na seji IB na Brionih, in tudi tovariš Kardelj je povedal nekaj misli o njej.

V celotni situaciji in tudi v samem razpletu torej tiči neka protislovnost in nekonsekvenčnost. Človek se ne more otresti občutka, da se za razpravo o splošnem skriva čisto konkreten obračun, oziroma, da gre za popravljanje hude politične napake na koži »naprimernejšega«. Eno pa je gotovo, v celi zadevi nedvomno ni Drago Jančar edini nenačelnež in politični spekulanti!

V

Zal nam prostor ne dopušča, pa tudi v našem interesu ni podrobneje raziskovati cele zadeve, čeprav je iz prispelih materialov razvidno, da bi bilo vredno spregovoriti še o marsičem (npr. o metodi, o terminologiji, in ne nazadnje o sami KATEDRI v preteklem letu). Posebej zanimivo bi bilo (to navajam zgolj za ilustracijo načina argumentiranja in metode) razpravljati o informaciji tovariša Kutoša, ki jo je poslal uredništvu slovenskih časopisov in ki naj bi pojasnila potek celotne zadeve in kjer je med drugim na račun Jančarja rečeno tudi tole: »Pripomnimo naj tudi to, da je Drago Jančar bil osrednji organizator študentskih nemirov na Višji stomatološki šoli v Mariboru v lanskem juniju.« Mislim, da komentar ni potreben, posebej ne če poznamo Jančarjevo stališče do študentskih gibanj pri nas, (ekspliciral ga je v svojem zapisu v mariborski reviji Dialogi) in oceno študentskih nemirov, ki jo je dal predsednik republike. Bodi zaenkrat dovolj.

VI

Prvo, že mnogo let prisotno toda večidel nerazščišeno vprašanje v zvezi s študentskim tiskom, ki ga implicira primer KATEDRE, je vprašanje odnosa, statuta oziroma avtonomnosti študentskega tiska do izdajatelja. Naj bo izdajatelj direktno univerza ali pa SS, osnova odnosa je finančna vez, ki veže časopis z izdajateljem. Če zadeve ne postavljamo formalno, kajti formalno plat večidel zadostno ureja pravi akti (statut, poslovnik), temveč postavimo vprašanje vsebinskega odnosa, ki zadeva problem politične odgovornosti, avtonomnosti odločanja in ustvarjalnosti uredniškega odbora v odnosu do izdajatelja, je možno dvoje:

a) Študentski list naj bo glasilo (bilen) univerzitetnih institucij (direktno rektorata ali IO SS), torej je v neposredni odvisnosti od izdajatelja in mu je vzeta vsaka možnost samostojne kreativnosti preko okvirov zaželenega. Najmočnejši argument izdajatelja je dotiranje časopisa (višina dotacije oziroma ukinitve kot represalija za neposlušnost). V kriznih situacijah tovrstna argumentacija še vedno predstavlja eno najučinkovitejših metod pritiska izdajatelja na uredništvo.

b) Študentski list oziroma legalno izvoljen uredniški odbor naj bo avtonomen, odgovoren soustvarjalec in kreator, ki naj nenehno širi svoj domot in se vključuje v progresivna prizadevanja vseh ostalih dejavnikov na univerzi in v celotni družbi. Prizadevanja lista se lahko razlikujejo od prizadevanj ostalih akterjev po obliki in metodi, nikakor pa ne po vsebini,

potem ko ob nenehnem preverjanju in vpraševanju težimo k realizaciji ciljev, ki so bili spoznani za progresivne. Katera od obeh možnosti je edino sprejemljiva, menda ni nobenega dvoma.

Zal pa se pogoji, v katerih deluje študentski tisk, večidel indentificirajo z navedenim pod točko a).

VII

Pogost očitke študentskemu tisku je, da je odmaknjen svoji osnovni populaciji, to se pravi študentom. Če se to dejstvo ne jemlje kot očitke, iz katerega slede določene politične konsekvence, marveč kot konstatacija stanja, je ta ugotovitev mnogokrat pravilna. Najpogostejša (namerna ali nenamerna?) napaka pri tej konstataciji pa je, da se za kriterij ustreznosti študentskega lista jemljejo študentje kot enotna osveščena populacija, ki se jasno zaveda svojega položaja in svojih interesov. Od takšnega zastavljanja vprašanja pa do proglastitve uredništva za uzor-patorja in izdajalca študentskih interesov je potem le še kratek korak. Kajti kdor pozna dejansko stanje v študentskih vrstah (politična neosveščenost, neorganiziranost itd. velike večine študentov), mu bo jasno, da pogosto skrb za študentske interese s strani najrazličnejših forumov in institucij pomeni le pretvezo za paraliziranje in poglobljanje prepada med osveščeno in angažirano študentsko manjšino, ki se največkrat zbira okoli svojega časopisa in IO SS, če le-ta predstavlja (kot primer v Ljubljani) najavangardnejši del študentske populacije in tvori jedro študentskega gibanja, in nediferencirano študentsko množico. Če študentski list ne bo biti zgolj sindikalistično glasilo (po meri forumov in institucij), potem se razprostira njegovo delovanje, domet in vplivanje v tri bolj ali manj enakovredne smeri: 1. na študente kot osnovno bazo, 2. na širšo javnost, 3. na institucije in forume in oblastniške organe, za katerimi se večkrat skrivajo zakrite strukture in politični centri moči.

Popolnoma jasno je, da se za kriterijem množičnosti (kriterij študentskih interesov) skriva demagoški poskus osamiti časopis, njegov uredniški odbor pa proglastiti za uzor-patorsko kliko, ki skuša mimo interesov študentov realizirati svoje posebne cilje. Metoda, ki hkrati omogoča manipuliranje z nediferencirano študentsko množico v smeri željenega rezultata. (Seveda bi bila neobjektivna trditve, da v posameznih primerih dejansko res ni šlo za poskuse uzurpacije časopisa s strani ozkih skupin s svojimi posebnimi interesi. Vendar so takšni poskusi največkrat doživeli neuspeh ravno zato, ker so dejanske in ne le očitne ekskluzivnosti in izolacije, ki pomenijo za takšen poskus definitivno garantiran neuspeh.)

VII

Posebne razmisleka je vreden še odnos med študentskim listom in ZK na univerzi oziroma visoki ali višji šoli. Se edno ima polno veljavo in težo stališča, ki ga je zavzela organizacija ZK na ljubljanski univerzi v svojem akcijskem načrtu za študijsko leto 1968/69 do TRIBUNE. Tam je med drugim rečeno: »Zveza komunistov na ljubljanski univerzi... itd.« Svoje vpliva ne uveljavlja kot institucija, temveč z neposrednim delovnim angažiranjem študentov je zainteresirana za samostojno vlogo TRIBUNE. Svojega vpliva ne uveljavlja kot institucija, temveč z neposrednim delovnim angažiranjem študentov komunistov in vseh drugih angažiranih in napredno mislečih ljudi To pomeni dvojje: Zveza komunistov ne more imenovati odgovornega urednika ali pa »skrbeti« kot institucija za razvoj TRIBUNE; prav tako pa ZK ne pristaja zgolj na stališče svetovalca z željami in zahtevami o tem, kakšna bodi podoba lista. Edinole delovni princip in maksimalno angažiranje vseh komunistov in vseh ostalih naprednih sil na univerzi je lahko temelj in hkrati aneja, da bo študentski list maksimalno izkoristil svojo možnost kot mass media in izpolnil svojo dolžnost in nalogo, ki mu jo nalaga njegov položaj: vključitev in angažma čimvečjega števila študentov in politično življenje na univerzi in v družbi, nenehno kritično prisotnost v prostoru in nenehno ustvarjalni napor po preraščanju danega in iskanju novega, naprednejšega. ZK ni nobena posebna sila nad družbo, marveč predstavlja njen najnaprednejši del, zato naj njena moč ne temelji na institucionalizirani moči, ki lahko s pozicije sile razsoja in vodi, marveč na maksimalni angažiranosti in ustvarjalnosti njenih članov na vseh področjih. udi študentski tisk ni in ne more biti izjema. Op. ur. S term zapisom uredništva TRIBUNE ne namerava začeti polemike in šteje zadevo za končano.

IN VENDAR: VEČ ALI MANJ DEMOKRACIJE

Tudi novinar Vlado Jarc je objavil svoja razmišljanja ob temi: več ali manj demokracije (s tem naslovom je 30. septembra t. l. izšel moj članek v Delu "drugega dne pa prav tam polemika Jarca z njim).

Čeprav Jarc pravi, da se v kakšni točki strinja, se bojim, da njegova glavna razmišljanja ne vnašajo jasnosti v tiste strani naše politike, ki so se ostro pokazale ob »cestnem sporu«.

Ker ta politična vprašanja zadevajo v živo celo našo skupnost in ker bi zameglitev sedanjih razpotij lahko v bodoče še bolj prizadejala vse nas — menim, da sem dolžan javno odgovoriti na osnovne Jarčeve pripombe.

Mislim, da naši skupnosti ne koristi tisto olepšavanje stvarnosti, ki je še močno prisotno v Jarčevem članku. Zlasti stopnjo, možnosti, oblike in vzrode demokracije pri nas naslika Jrc v kar neverjetno rožnatih barvah. Pravi, da so pri nas »široko razvejane demokracijske blike« in da gre le za to, koliko »delovni ljudje in občani« takih »odprtih možnosti« uporabljajo. Po Jarcu so torej sedanje demokracijske oblike povsem zadovoljive povsem zadovoljive, že kar bogate. Sploh ni postavil vprašanje: ali vsi vodilni ljudje tako gojijo in usmerjajo na papirju in v govorih objubiljene demokracijske oblike, da ne bi bile v praksi omejevalne in da bi bile odprte običajnim ljudem vsaj v takem obsegu, kot so s črko določene v »Službenem listu« ali kakem statutu.

Iz tega dela Jarčevih razmišljanj skratka sledi: naša demokracija je brez večjih pomanjkljivosti glede oblik in vsebine, ki jim jo dajejo vodeči. Edina pomanjkljivost naj bi bila v tem, da včasih običajni ljudje ne vstopajo skozi široko odprta vrata demokracije. Nadalje naj i to pomenilo: bodimo povsem zadovoljni z našimi političnimi oblikami in političnim vodenjem, tu ni kaj spremeniti in izboljšati.

Tako prikazovanje stvari zasluži odločen — ne. Ne — ker v tako propagandno olepšavanje nihče ne more verjeti (tudi v bolj razviti socialistični demokraciji bo več nasprotij in potreb spreminjanja), ker ne utrjuje zaupanja v naš politični sistem. Ne — ker nas tako olepševanje uspava, da ne vidimo resne pomanjkljivosti in da ne iščemo nove boljše oblike demokracije. Taka pomirljivost nam ne bo prinesla miru; življenje se bo vedno gibalo naprej, »umirjene« oblike pa bodo postopno izgubljale tla.

Tako pomirljivo razpoloženje je tudi vzrok, da v Jarčevem razmišljanju ni najti — celo po naših dvajsetletnih izkušnjah in po vseh izkustvih, ki jih je Jarc imel kot notranje-politični novinar — prav nobenih novih idej, kako naprej razvijati socialistično demokracijo.

Ker je že vnaprej zavzel tako zadovoljno stališče s sedanjimi političnimi oblikami in vodenjem, avtor seveda zaobide tudi tista dejstva, ki bi jih moral poznati. Zato gre molče skoraj poleg problemov tistih političnih oblik, ki jih omenjam v prejšnjem članku (volilni sistem, SZDL, sredstva za obveščanje, kadrovska politika) in ne postavi nasproti mojim mislim glede tega nobene svoje ocene ali dokaze, čeprav je nove poglede na razvoj socialistične demokracije možno dosti bolj razviti, kot sem imel namen napraviti jaz v prejšnjem članku. Naj zelo na kratko navedem le nekaj problemov in dejstev, ki kažejo, da naša glavna težava

in t. im. neudeležba občanov (četudi je ta udeležba večkrat nezadostna), ampak da so to ozke strukture, da ni vse na široko odprto tistim, ki delujejo bolj »od spodaj« in damo večkrat resnično pred razpotjem več ali manj demokracije, ker ozko odločanje to razpotje vsiljuje. Omenim naj tudi na kratko, kje vidim nekatere izhode v večjo demokracijo.

V Sloveniji smo ob cestnem sporu imeli poleg drugega razveseljiv demokracičen pojav, da so se iniciativno sestale številne občinske skupščine in zavzele v osnovi zdrava stališča. Ta demokracičen polet pa je naletel — kot je znano — na močne odpore in neupravičene obsodbe, da je celo dogajanje okrog cest pod vplivom nazadnjaških sil, protijugoslovansko in podobno. Kakšen tak pojav se v Sloveniji že najde, toda povsem nerensnično bi ga mešali z delovanjem organiziranih socialističnih subjektov, ki so v Sloveniji tok cestnih dogodkov držali v rokah. Izhod je torej — ne samo v Sloveniji, ampak v celi Jugoslaviji — v širšem odpiranju možnosti samostojnim socialističnim subjektom, da delujejo na celotno politiko, tudi republiško in zvezno.

Pred zadnjim kongresom Zveze komunistov Slovenije so se — v predlogu statuta — pojavila stališča, da ima ZK v precejšnji meri monopolni položaj. Nekateri so na kongresu težili, da statut sprejmemo brez temeljitejše razprave. Večina delegatov je bila »plebiscitarno« proti, je bila torej za večjo demokracijo. V zadnjem času nekateri spet govore, da naj ZK deluje bolj operativno in da naj bi center koordinacije med vsemi centri. Za njih pa ni rečeno, da morajo biti dosti bolj demokracično podrejeni »bazi« kot doslej (mimogrede, Jarc obide to vprašanje, ki je med osrednjimi v prejšnjem članku). Vse to skupaj bi objektivno moglo voditi nazaj v oblastniško vlogo ZK. Tudi tu smo na razpotju: več ali manj demokracije. Sem za večji, toda kvaliteten drugačen vpliv ZK, za tisti, ki ga je sama označila kot idejno-politično delovanje. Glavni pogoj zanj pa je večje strokovno znanje in izobrazba komunistov o družbenih zadevah in njihova večja moralnost. ZK naj s tako večjo idejnomoralno močno vpliva predvsem na bistvene strani celotne družbe. Ker pa v ZK in tudi pri marsikaterem vodečem komunistu — že celo vrsto let ni napredka na idejnem polju, iščejo nekateri rešitve v pretvarjanju ZK v nekaj upravnih organ, ki se peča samo z dnevnimi zadevami. (to je nujno le, če je skrajna potreba).

Na razpotju smo tudi glede SZDL — kot smo bili glede nje že večkrat. Ali naj bo SZDL samo vzvod drugih centrov in samo govornica, ali pa organizacija za najširše ljudsko sodelovanje v procesu odločanja? Glede tega je v znanih tetah SZDL nedavno napravljen — kljub nekim pomanjkljivostim — korak naprej. V objavljenih političnih ocenah o cestni aferi pa SZDL ni niti našeta med »centri«, čeprav bi bil možen napredek v tem, da bi prav ona postala koordinator širšega sodelovanja širokih subjektov (posameznih področij družbenega dela in njihovih organizacij) v občem družbenem odločanju.

Tisk in ostala sredstva obveščanja niso tako zelo odprta »občanom in delovnim ljudem« (tudi če kritizirajo s socialističnih izhodišč), kot obljubljajo Jarčeve trditve o odprtih možnostih. Tak kritični članki doživljajo pred objavo večkrat pravo odisejajo ali pa enostavno ne zagleda-

jo dneva. Samo en primer: delček take odisejaje je doživel pred dvema letoma moj članek o reorganizaciji Zveze komunistov,*** niso objavljeni nekateri članki ali napisi, dani Komunistu, socializmu itd., v časopisnih poročilih o mojih nastopih v skupščini in SZDL so večkrat izpuščena kritična stališča. Sam Jarc je močno enostransko in že kar žaljivo prikazal moje povsem normalne nastope v skupščini, ki so šli prav za tem, kar sedaj sam vzeto zagovarja: sodelovanje družbenih skupin v skupščini. O večini teh stvari sem molčal, ker sem mislil, da tako prispevam principalni ravni razprave. Toda od tega ni nobene koristi, saj se na račun tega molka nekateri delajo tako »nevidni«, da nam ob teh jasnih dejstvih delijo nauke o čudovitih odprtih in enakih možnostih (ki jih boja zadosti ne izkoriščamo). Vendar je glavno najti izhod, ki bo nam vsem koristen: zagotoviti z zakonom enake možnosti objavljanja vsem, ki nastopajo v okviru ustave in se pri tem drže osnovnih moralnih pravil; sprejeti in izvajati v vodečih organih ZK in SZDL stališče, da je nujno vzpodbujati kulturno, toda neposredno kritiko vodečih. Ne zato, ker so oni že od rojstva slabši od nevodečih, ampak ker imajo njihove napake, narejene na vplivnem mestu, težje posledice za skupnost.

Podobna razpotja lahko najdemo tudi glede volilnega sistema in prakse, kadrovske politike in podobno.

Naj še na kratko omenim, da je v Jarčevem članku vrsta protislovij. Na eni strani trdi, da so demokratske možnosti široko odprte, na drugi pa je mora priznati obstoj monopolov, to je ozkih močnih skupin. To pa očitno ne gre skupaj, saj je bistvo monopolov v tem, da omejujejo demokratske možnosti. Nadalje pravi, da ozke skupine niso naša osrednja politična težava (nisem zapisal osrednje gospodarske, socialne), in da je pomembna le borba za gospodarsko in družbeno reformo, za razvoj ekonomskega političnega sistema, za prevladovanje nelikvidnosti in inflacije. Tudi ta ločitev je napačna, saj je osrednji vzrok, da se jugoslovanski in slovenski politični in gospodarski sistem ne razvija dovolj in da zastaja izdelava instrumentov za gospodarsko usmerjanje, predvsem v tem, da se ozke skupine ali vplivni posamezniki daleč preveč bavijo z varovanjem položajev in »merjenjem« medsebojnih sil, namesto da bi več svojih moči porabili za svoj strokovni napredek in za temeljitejše reševanje političnih, gospodarskih in socialnih težav. Težnja k omejitvi zgoščene oblasti je torej nujni in pomembni sestavni del reformskih težej.

In še tole. Jarc mi v blagih besedah očita kaj resne stvari: »Če pa postavimo dilemo: več ali manj demokracije, že samo s tem dopuščamo tudi drugo možnost, da bi šli nazaj.« Nepoučeni bi lahko na osnovi take razlage sklenili: da jaz postavljam družbeno dilemo — več ali manj demokracije. To pa ni dovolj vester način razpravljanja, saj je iz mojra prejšnjega članka razvidno, da tega razpotja nisem zastavil jaz, ampak sem le ugotovil, da ga izsiljujejo premočne skupine in — naj dodam — da mu morda podlegajo zbežani redki posamezniki, da pa večina občanov v osnovi odločno za socialistično demokracijo.

Poleg ozkih struktur se res lahko najdejo nepoučeni posamezniki, ki bi, obupani zaradi težav, sklepali: le močna roka lahko napravi red, demokracija je vedno nared. Tak nevaren sklep bi imel lahko — če naj teoretsko predpostavimo, da bi ga kdo skušal uresničiti — tragične posledice. Razbil bi namreč tisto stopnjo enotnosti, ki je v Jugoslaviji po 1941 letu ustvarjena samo, kolikor je bilo danes sicer močno nezadostne demokracije (OF in podobno, seveda ne meščanskega »liberalističnega« razkroja) in kolikor je bilo manj birokratizma. Močnejši birokratični poskusi bi ustvarili prazen politični prostor, potisnili večji del ljudi v pasivnost in manjši del lahko v roke demagoškim in nazadnjaškim silam ter tako odprli razdobje zaostrenih spopadov še več ozkih skupin za oblast.

Nisem dolžan odgovoriti na vsako in kakršnokoli kritiko. Tagale odgovora pa sem bil dolžan, ker gre v tem trenutku za dosti več kot za polemiko med dvema zasebnikoma: zaostreno je vprašanje, ali bodo naslednja zasedanja organov ZK, SZDL, skupščine in drugih napravila odločne korake v smeri, ki jo zahtevajo sedanje težave.

* Ta odgovor v polemiki je dr. Vojan Rus dal Delu dne 2. oktobra 1969, vendar ni bil objavljen.

** Da ne bo očitkov, kako o potrebi razvijanja idej po demokraciji samo besedičim, naj spomnim, da so razni avtorji pri nas, pa tudi jaz, izrazili svoje mnenje v posebnih obširnejših in vsem dostopnih člankih Socialistični zvezi, o spremembah ustave, o reorganizaciji in statutu ZK.

*** Samo na tem mestu je narejena manjša sprememba.

Fotografija: Tone Stojko

naši razgledi
nr

IZBOR NAJZANIMIVEJŠIH
ČLANKOV IZ PREKO 100
SVETOVNIH REVIJ IN ČASOPISOV

razgledi po svetu

LIST SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

**BREZOBVEZNO IN BREZPLAČNO VAM POŠLJEMO NA
OGLED NOVO ŠTEVILKO NAŠIH RAZGLEDOV**

IZPOLNITE IN ODPOŠLITE NA NASLOV: NAŠI RAZGLEDI LJUBLJANA
CANKARJEVA 5

Pošljite mi na ogled novo številko
NAŠIH RAZGLEDOV

Ime in priimek _____

Naslov _____

Podpis _____

Ce vam jih v 6 dneh vrnem, nimam do vas
NOBENIH OBVEZNOSTI.

Ce vam jih v 6 dneh ne vrnem, me smatrajte
za naročnika.

INTEREXPORT BEOGRAD
INEX ADRIA AVIOPROMET
LJUBLJANA, TITOVA 48.

SPREJME

15 STEWARDES in
12 STEWARDOV

za občasno delo v letalski službi podjetja.

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje
pogoje:

1. Da obvezno obvladajo angleški jezik in
še delno en tuj jezik
2. da niso mlajši: ženske od 20 let in moški
od 22 let,
3. Da imajo status študenta,
4. Da stanujejo v Ljubljani.

Za kandidate, ki bodo sprejeti, priredi pod-
jetje tečaj.

Ponudbe z biografskimi podatki in navedbo
znanja jezikov sprejema uprava podjetja do
1. decembra 1969.

Upravni odbor

DRUŠTVA ZA ZDRUŽENE NARODE
ZA SR SLOVEINJO
s sedežem v Ljubljani

razpisuje

Nagradni natečaj

za najboljše sestavke o delu OZN in njenih speciali-
ziranih agencij. Natečaja se lahko udeležijo učenci 8.
razredov osemletke, dijaki srednjih in strokovnih
šol ter slušatelji in diplomanti višjih in visokih šol
v Sloveniji.

Izbira teme je svobodna; vodilo naj bo le njena
povezanost bodisi z delovanjem OZN na področju
varovanja mednarodnega miru in varnosti, pospe-
ševanja miroljubne in aktivne koeksistence in pri-
jateljskih odnosov med narodi, uresničevanja med-
narodnega sodelovanja z reševanjem mednarodnih
problemov ekonomske, socialne, kulturne in človeko-
ljubne narave, kakor tudi na področju varstva člove-
kovih pravic. Poleg delovanja same OZN prihaja v
poštev tudi problematika, ki je v zvezi s specializira-
nimi agencijami Združenih narodov npr. FAO — bor-
ba proti lakoti, UNICEF — pomoč otrokom vsega
sveta, UNESCO — problemi izobraževanja, znanosti
in kulture, WHO — prizadevanja za izboljšanje zdrav-
stvenih razmer, boj proti epidemijam itn.

Najboljši sestavki bodo nagrajeni za Dan človekovih
pravic, 10. decembra letos. Nagrade bodo razdeljene
na proslavi v prostorih društva.

Naloge je treba oddati v tajništvo društva, ali
pa poslati na njegov naslov: Ljubljana, Cankarjeva
1-II., do 1. decembra 1969.

Na tem naslovu lahko dobite tudi vse potrebne
informacije in materialne za nalogo.

ZVEZA STUDENTOV JUGOSLAVIJE
UNIVERZITETNI ODBOR — LJUBLJANA
Odbor za mednarodno aktivnost
Trg revolucije 1, Ljubljana — Yugoslavia

RAZPIS 1

MESTO VODJE TURISTIČNE SKUPINE

Mednarodni odbor IO skupnosti študentov

POGOJI:

1. Obvladanje dveh svetovnih jezikov (obvezna
angleščina)
2. Organizacijske sposobnosti na področju turizma
3. Delovni čas po dogovoru
4. Nagrajevanje po pravilniku MO-ja.

Kandidati naj v prijavah navedejo dosedanje iz-
kušnje. Prijave se sprejema v Mednarodnem odboru
Trg revolucije 1 do 1. decembra 1969, vsak dan od
12. do 14. ure.

Mednarodni odbor IO skupnosti študentov

RAZPIS 2

MESTO SEKRETARJA MEDNARODNEGA ODBORA
POGOJI:

1. Poznavanje mednarodne študentske problematike
2. Aktivno obvladanje dveh svetovnih jezikov
(obvezen angleški jezik)
3. Obvladanje daktilografskega dela; delno knjigo-
vodstva
4. Prijavitelci morajo imeti status študenta
5. Delovni čas vsak dan, razen sobote od 12. do
14. ure
6. Nagrade po pravilniku Mednarodnega odbora

Kandidati na razpisano mesto naj navedejo do-
sedanje izkušnje.

Prijave sprejemamo v Mednarodnem odboru, Trg
revolucije 1, vsak dan od 12. do 14. ure.

Mednarodni odbor IOŠŠ

INTERTRADE

Podjetje za mednarodno trgovino

LJUBLJANA

Pospeševanje zunanjetrgovinske izmenjave. Posre-
dovanje pri izvoznih in uvoznih poslih.

Posredovanje in organizacija izvoza industrijske
opreme, investicijskih del in storitev in industrijske
kooperacije.

Mednarodna trgovina in financiranje izvozno-uvoznih
poslov.

Brokeri za nakup in prodajo plovnih objektov.
Zastopstvo inozemskih firm v Jugoslaviji in jugo-
slovanskih podjetij v inozemstvu.

PREDSTAVNIŠTVA v Jugoslaviji: Beograd, Zagreb,
Rijeka

PREDSTAVNIŠTVA in PODJETJA v inozemstvu:
New York, Bogota, Cairo, Bombay, Calcutta, New
Delhi, Madras, Praha, Berlin, Oslo.

Študenti študentke

vsi ki imate težave
ste v težavah
pričakujete težave
Tribuna odpira

Seksualno posvetovalnico

Študentje s premajhnimi udi, študentje s prevelikimi udi, študentke device, študentke nimfomanke,

če ste zaljubljeni v svojo teto, če onanirate več kot šestkrat na dan, če sploh ne onanirate, če zmorete le enkrat na noč, nežno ljubite svojega kolega, profesorja, ga javno kažete, pri štirindvajsetih letih še niste doživeli orgazma, vas je posilil očetov najboljši prijatelj, ljubite skupinski seks, vas še vedno kopa mamica, vas oče ponuja svojim poslovnim prijateljem, vas bočni položaj več ne zadovoljuje, ste za 69, vsi, ki ljubite ali ne ljubite, ste ljubljani, zavrženi, zavoženi, povoženi, noseči, spolno bolni — pišite nam!

Tribuna bo rešila vaše probleme!

Tribuna ima rešitev vaših problemov!

Tribuna rešuje vaše probleme!

Tribuna je uvidela, da ne kaže zaostajati za vsemi spodobnimi slovenskimi časopisi, zato že od naslednje številke dalje

TRIBUNINA SEKSUALNA POSVETOVALNICA

Pišite nam. Diskretnost zajamčena. Odgovarjal bo strokovni kolegij, sestavljen iz ustreznih izobraženih strokovnjakov!

Vaša srčna stran

Vsi, ki se trudite in ste nepotešeni
pridite mi vas bomo poživili(n)li.

Državljan, občan, odbornik, samoupravitelj, podrejeni, pešec, potnik in voznik, kupec, stranka, gost, žena, mož, sin in hčerka, tašča, snaha, šolar in študent, gledališki abonent, naročnik revije, časopisa, poslušalec in gledalec, kmet, vojak — odpiramo ti stran za tvoje pismo. Pismo, ki si ga že dolgo, saj veš, že od takrat hotel napisati. Da, celo napisal si ga že, se spominjaš, a ti ga niso objavili. Poznam to, teh stvari nikoli ne objavljajo... Pošlji svoje pismo nam. V njem boš lahko v brk, v oči, v nos, naravnost zasolil politikom in občin, odborom in upravi, nadrejenim in šoferjem, sprevednikom in kolesarjem, prodajalkam, tajnici, natakarku, soprogu in soprogi, očetu, materi, snahi, tašči, profesorju in predavateljem, režiserju in igralcem, kulturi, žurnalistom, televizarjem in spikerjem, ekonomistom in civilom. Ubešedena in natisnjena, med tvoje prijatelje in sovražnike razposlana tvoja javna jeza — te bo pomirila. Tvoje spanje bo spanje pravičnika, ki je naposled enkrat vse povedal.

Uredništvu »TRIBUNE«

Dne 9. 10. t.l. ste v tedniku »TT« objavili vabilo za gledališče »Pupiliče Ferkeverka«. Med drugim vabite tudi Zide, čeprav pomotoma pisane z malo začetnico. Vprašujem vas, kaj ste s tem mislili? Norčevati se iz naroda, ki je v svoji zgovini pretrpel največ pogromov, ki je samo v zadnji II. svetovni vojni izgubil šest milijonov pripadnikov?

Ker je list glasilo visokošolske mladine, med katerimi so tudi Zidje, je taka navedba ne samo žaljiva in kazniva, temveč tudi sramotna za list, saj je to hitlerjevska metoda razizma.

V zvezi z zakonom o tisku zahtevam, da na istem mestu in v istem listu objavite pojasnilo in opravičilo, sicer bom iz ilegalnega čitatelja moral postati legalni tožnik na sodišču.

Citatelj

Uredništvo Tribune je opozorilo odgovornega člana skupine »pupilečkov«, da prevzame nase odgovornost za oglas, ki je pomanjkljivo formuliran in je zaradi tega mogoče razumeti akcijo »Pupiliče« pod firmo Tribune. Res pa je, da je uredništvo samo posodilo prostore skupini za omenjeni dan. — Ste slišali, »Pupilečki«? Kot kaže, ne bo zaklanih samo nekaj kur...

SINE IRA ET STUDIO!

Ce že vabite v vaše vrste vse mogoče nestvore, je vaša stvar okusa.

Nedopustno pa je, da se hoče peščica puhloglavcev okoli Tribune norčevati s celimi narodi, kot so cigani ali Zidje. Kaj bodo rekli ljudje, ki spoštujejo Einsteina, Marxa ali Kristusa?

Pupilja F.

Kateri od njih je bil cigan?

Jaro Novak

TU je razredni sovražnik

V začetku je bil kaos. Ne Dobro ne Zlo še nista bila ustanovljena. Plusi in minusi so plesali po stratosferi enakopravni.

Potem se je odločil Duh, ki je plaval nad vodami, in je rekel: Bodi integracija. In bila je integracija. Plusi so se zbrali na eni, minusi na drugi strani in se odslej niso več pogledali. Na stran minusov je Duh poslal temo, da se ne bi po dva in dva videli pečati v pluse, plusom pa je dodelil luč. Crnemu je dejal: Ti si črno in belemu, ti si belo. Med živalmi pa je ločil kozle od ovac. Nato je odredil prvim levo, drugim pa desno stran in določil še smeri gor in dol. Potem je poklical k sebi Subjektivne sile. Njim je izročil oblast nad Dobrim, vse Zlo pa je zapadlo Razrednemu sovražniku. Tako je bil ustvarjen svet in Duh se je umaknil na počitek.

Subjektivnim silam se je posrečilo ujeti Razrednega sovražnika. Strpale so ga na podstrežje, v staro poslikano skrinjo med odslužene bohke, božje martre, Stalinove slike in slike nagih bab. Potem je šla naša stvar naglo v cvetje. Le včasih je čudno prečudno zavelo od skrinje po nesnagi tam znotraj. Vsi pa smo vedeli, kdo je krivec za slabo letino in vse drugo.

Stvar socializma je dozorevala v klasje. Tedaj pa, glej si ga zlobca, spet »se ga je zaznal«! Ne sejal ni ne poškopril in okopal, pa pride, da ponesnaži.

Kje da so ga videli? — I, kdo pravi, da ga je videl? Čutiti ga je, čutiti! Kdo ga je začutil? — Kdo? Ih, kdo... Vsi, vsi ga poznamo; povezan je z našo zgodovino kakor hudič s Svetim pismom: Slovita prehodna obdobja so obdobja vzida njegove temne zvezde. Poznamo že, kako gre: Sprva sede nekje v neki velekašči na pšenico in na koruzo. Noče dol, noče stran. Čez nekaj dni se podraži kruh. Nato počasi kje v kakšnem skladišču seda z vrečo na vrečo, z gajbe na sod, zunaj pa se dražijo cukar pa moka pa olje pa mast, pa nelikvidnost narašča...

Tramvajar in poštar bi rada pojedla toliko kruha kot prej, zato morata podražiti svoje usluge. Sčasoma zleze Razredni sovražnik tudi v pivo in cigarete in je naposled povsod pričujoč kakor bog. Na kraju se pritakne še dinarju; ničlo po ničlo. Človek še opazi ne, kdaj se mu kovač v žepu spremeni v jurja.

Subjektivne sile so brez moči. Edino, kar preostane je to, da ga pokažejo ljudstvu. A njega ni! Slikarji ga prično abstraktno portretirati. Toda jeza nad draginjo ni abstraktna in nad takimi slikami se ne more znesti niti občan niti policaj. Kasneje postanejo portreti določnejši, niso pa identični. Eden spominja na farja, drugi na avtoprevoznika, tretji na direktorja in tako se ve, da pravi še ni še ni najden.

Ce ne bo drugače, ga bo treba določiti ali razpisati delovno mesto.

Nazadnje pride odrešenje. Na zemeljski obli, »na brdovitom Balaknu«, se v kakem malem mestu razodene preprostemu ljudstvu kmetov in pastirjev apokaliptično vstajenje Razrednega sovražnika.

Tu je! Intelektualec je!

— Tovariš, ti si razredni sovražnik.

— Prav imate...

— ?????

— Zoper buržoazijo!

Ste ga slišali, kaj pravi — zoper buržoazijo! Revni smo, da nam včasih pride prav celo kakšen potres in z njim štruca kruha, pa bi premogli dva razreda! In boržuazija celo! To je tipična plazeča se kleveta!

In ker je inteligenca predvidena z načrtovanjem socialistične družbe, takle tip ne more biti intelektualec. To je kvazi intelektualac in z njim kvazi inteligenca — naš Razredni sovražnik.

Zdaj pa nič administrativnih ukrepov. Bože sačuj! Pokazati ga ljudstvu, ono naj mu sodi. Bogami, ne bo mu lahko, za kruh in vino, pa za olje in za mast, za nelikvidnost in za nule k dinarju. Strpali ga bodo nazaj v skrinjo. Čez sedem let vse pride prav...

KO PRIDEM SPET ENKRAT DOMOV me že na jesenih hočejo malo pretipati ker imam trak v glavi in umazane kavbojke in jih sploh pišmevritično gledam kar pojdi z nami punca bunca uniforme firbca če imam kaj haša ali kaj takega nevarne sorte ali oni imajo šivače strojeve i švšta pa ništa piši v pisma bralcev toda tam sploh ne honorirajo pa še kdo ti konstruktivno odgovori in potem si v dreku to odpade

KO PRIDEM SPET ENKRAT DOMOV me sprevednik sploh noče vzeti gor na rudnik tri in rečem porkamadona al smo v socializmu al ne in sprevednik se jasno ustraši pssss ti odpre in je hud dedec

KO PRIDEM SPET ENKRAT DOMOV je mama vesela in se joka in jaz se jokam mama je v redu pravzares ata pa je skregan in sploh je vse narobe kosilo prepozno in toliko posode obiski kategorije sobotapopoldan in res je vse narobe če verjameš ali ne zmanjša mleka in mami vse leti iz rok

KO PRIDEM SPET ENKRAT DOMOV imam veliko komplikacij poštar je pijan človek res nikomur ne more več zaupati na tem svetu in boiler je pokvarjen sestra mi krađe nylon spodnje hlačke ljudje pozdravljajo glavo malo dol roko ven doberdaaaan glavo gor roko nazaj noter pa hajdi pljunem na asfalt pred konzorcijem kjer igra dontletmedown avtobusi 163914 ustavljajo tam sploh se včasih tam marsikaj zgodi ljudje se pa kar naprej tlačijo v de-gustacijo

KO PRIDEM SPET ENKRAT DOMOV vprašajo koliko sem zaljubljena rečem hvala dobro pojdivrit še ni sile da me bo konec od tega tečem naprej ampak če srečam živo in andreja gremo sedet pod arkade in se režimo kot hijene če srečam živo in andreja gremo na nunski balkon in strašimo občane in gremo na izlet na grad kjer jemo trdokuhana jajca in sonce sploh ne sije ampak to nima veze

KO PRIDEM SPET ENKRAT DOMOV začnem premišljevat kako čas beži in ostale življenjske resnice slabe volje sem in me po ves teden preganja driska ker čas beži lahko pa še čisto zamoriš če napišeš fuj 441 tam odpadeš če rečeš mate je zajebant že ni dobro če rečeš dim je glista je pa še slabše in tako te pokoplje teža grenkih spoznanj nekateri se pospešeno umsko razvijajo in sošolke imajo otroke in vedno bolj debele riti

KO PRIDES SPET ENKRAT DOMOV je najbolje da si tiho kot miš in začneš znova previdno lesti ljudem v rit da si lahko privoščiš kavo in cigarete v miru božjem

M. COLEMAN

KO PRIDES SPET ENKRAT DOMOV
VIKAŠ SAMEGA SEBE
vikaš samega sebe

Sašo Šrot

GENIJEV NAGOVOR

Skromnost gor, skromnost dol, toda jaz sem genij! Sicer pa danes o tem nihče ne dvomi, čeprav pedagoški delci, ki so imeli opravka z mano v času mojega obveznega šolanja, niso opazili pri meni nobenih klic genijalnosti. Svojo pozicijo vodilnega slovenskega genija mi je uspelo ohraniti polnih osemstideset let in, kot kaže, vsaj zaenkrat še ni niti najmanj ogrožena. Tudi geniji postanejo rutinerji, kaj hočete...

V tistih dobrih starih časih kakšnih dvajset let po Informbiroju se je v naši lični deželici govorilo o dveh stvarih: o nogometu in o naravnost porazno slabi izobrazbeni strukturi za Slovenijo kot že takrat kar razvito republiko. iVdite, dragi moji, vse genialne ideje so po svoji naravi zelo preproste, moja pa je bila še celo. Vsa moja umetnost, ki mi je prinesla nesmrtnost, je bila v tem, da sem spravil vkup obe temi: nogomet in izobrazbeno strukturo!

Mahnal sem jo lepega dne v neko podjetje in vodilnim odšepetal svojo idejo. Bili so za. Pri priči. Ukinili so vse štipendije, podpore, odpravili vsa pripraviška mesta, s prihranjenim denarjem pa ustanovili sklad za razširjeno možgansko reprodukcijo. Dali so mi potrebna pooblastila in me poslali na pot. Odpravil sem se v južne predele države. Prepričan sem, da ste zvezo z nogometom že opazili. Za omenjeno podjetje sem v tednu dni nabavil 3 dipl. ekonomiste, 2 dipl. pravnika in 4 dipl. inženirje. Vsi izredno perspektivni in sposobni kadri. Dva sta me stala 6 starih milijonov na roko in trisobno stanovanje, trije štiri milijone in dvesobno stanovanje, ostali 2 milijona in garsonjere — pogodba za šest let. Sebi pa sem seveda zaračunal skromno provizijo. Posel je kmalu cvetel, da je bilo veselje. Tako sem poleg slave postal tudi eden najboljših genijev v deželi. Toda svoj denar sem moral včasih naravnost krvavo prigarati. Samo če se spominam na nekega znanega ekonomista, ki mi je iz Dubrovnika pobegnil celo na Dunaj, od koder se je potem pogajal za prestop v neko naše podjetje! Mimogrede, stal nas je celih 30 milijonov, pa še hišo z bazenom in športni Mercedes, toda dobili smo ga! Res, nekateri strokovnjaki so se čisto obnašali kot kakšne nogometne zvezde. Toda nekoč sem jim dobro zagodel. Morda ste brali v knjigah, da so v tistih časih imeli Čehi in Slovake hude probleme s svojimi socializmom in s svojimi zavezniki, pa sem takole neko poletje mahnil na našo obalo in za politični azil in dobro službo nakupil kakšnih 200 strokovnjakov ter jih razprodal po Jugoslaviji. Na trgu je zavladala seveda strahovita zmeda in naši strokovnjaki so bili devalvirani za skoraj 40%. Toda moj ukrep je silno koristil kasnejši stabilizaciji cen na tržišču z možgani. Vidite, če je človek genij...

O neverjetni gospodarski prosperiteti, ki je zajela našo deželico kmalu za tem, ste menda slišali. V kratkem smo ukinili našo univerzo, ki se je pokazala za popolnoma nepotrebno in odveč, še več, bila je leglo nazadnjakov in starokopitnežev, ki so flancali nekaj o nacionalni sramoti in kaj vem še kaj. Imeli smo dovolj denarja, da smo lahko naše mladce pošiljali na študij na najboljše tuje univerze po svetu, s čimer jim je seveda na zahodnem tržišču zelo zrasla cena. Za v Angliji šolanega kemika, ki smo ga prodali v ZDA, smo lahko pripeljali v Slovenijo pet ali celo več strokovnjakov iz za nas cenejših področij. Našemu boomu se je seveda pridil ves svet, kajti dokazali smo, da je univerza, če si iznajdljiv in podjeten in če premoreš enega samega genija, popolnoma odveč in da se da tudi brez nje.

Ze res, da starčki ob poliču danes godrnjajo, da že v njihovih mladih letih ni bilo kaj prida z našo kulturo, da pa je danes sploh ni več, ampak, prosim vas lepo, danes imamo Slovenci že pet mostov v I. ligi, od takrat smo imeli že 40 najrazličnejših svetovnih prvenstev, se pravi — vsako leto povprečno eno — in če bo po sreči, bodo prihodnje olimpijske igre v Ljubljani. Pred dnevi pa sem zvedel, da v Tokiu gradi nek arhitekt stopetdesetnadstropen nebotalnik v obliki klasičnega slovenskega kozolca. To je po mojem mnenju tudi največje priznanje naši starodavni slovenski kulturi in duhu ljudske umetnosti. In vse to, dragi moji, je plod moje genialnosti, tiste majhne ideje — spraviti vkup nogomet in izobrazbeno strukturo.

29. NOVEMBER

Umrli je profesor Werner Hofmann

Pred kratkim je nenadoma umrl profesor Werner Hofmann. Hofmann je bil od leta 1966 redni profesor sociologije in direktor sociološkega inštituta na marburški univerzi. Ob letošnjih volitvah v Bundestag je bil eden redkih predstavnikov svojega potlica, ki so se aktivno udeležili predvolilnega boja; nastopal je kot glavni kandidat ADF, volilne koalicije levičarskih strank.

Nekatera dela: Die volkswirtschaftliche Gesamtrechnung (1954), Wohin steuert die Sowjetwirtschaft? Zur Deutung der Sowjetgesellschaft von Heute (1956), Die Arbeitsverfassung der Sowjetunion (1956), Europamarkt und Wettbewerb (1959), Gesellschaftslehre als Ordnungsmacht, Die Werturteilsfrage heute (1961), Ideengeschichte der sozialen Bewegung des 19. und 20. Jahrhunderts (1962), Sozialökonomische Studientexte (1964-1966), Stalinismus und Antikommunismus. Zur Soziologie des Ost-West Konflikts (1967), Universität, Ideologie, Gesellschaft (1968).

Profesor Hofmann je bil zagovornik radikalnega reformiranja nemškega visokošolskega sistema in je večkrat odločno podprl zahteve levičarskih študentov. Umrli je v starosti 47 let.

FOTOGRAFIJA IN OSEBNOST

Tribuna razpisuje natečaj, ki velja za vse zemljane. Tema so fotografije in osebnosti današnjega časa. Fotografije naj bodo kaj nenavadnega in enkratnega. Nagrade so izredne in bodo po pričakovanjih presegle vse, ki jih podeljujejo kjerkoli na svetu. Zemljanom, ki se ukvarjajo s kakršnimkoli fotografiranjem vidnih osebnosti, priporočamo, da nam pošljejo vsaj eno njihovo fotografijo. Prispevke sprejemamo na uredništvu Tribune vse do 1. aprila leta 1970.

SAMOHVALA

BOSKO SILJEGOVIC: (Na 6. seji predsedstva ZKJ, ko so razpravljali o aktualnih vprašanjih družbenega položaja in vloge sredstev javnega obveščanja in o konfliktnih situacijah gospodarskih organizacij): »Glede odkritosti obveščanja o dogodkih v svetu pa zanesljivo velja, da v katerikoli drugi državi ni večje svobode tiska kot pri nas.« (Delo, 18. nov. 1969.)

Vse, ki bi radi sodelovali v TRIBUNI s prispevki o kulturi (članki, eseji, kritike)

VABIMO

naj pridejo v sredo, 26. novembra 1969 ob 18. uri v uredništvo, Trg revolucije 1/II, soba 86

Študentski list Tribuno urejajo:

Milan Dekleva, Stanko Hočevar, Jože Konc, Andrej Medved (odgovorni urednik), Jaro Novak, Marko Pogačnik (likovni urednik), Marko Slodnjak, Slavko Spihal, Tone Stojko (urednik fotografije), Sašo Srot, Marko Svabič, Dušan Tršar (tehnični urednik)
Peter Kuhar (lektor)
TRIBUNA — Izdaja 10 SS ljubljanskih visokošolskih zavodov — Uredništvo in uprava Trg revolucije 1/II — Telefon 21-280 — Tekoči račun 501-8-78-1 — Letna naročnina za študente 15 din, za ostale 20 din — Cena posameznega izvida 1 din — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Tiska ČGP »Delo« Ljubljana, Tomšičeva 1, telefon 23-522 — Poština plačana v gotovini.

radio študent vsak dan
razen sobote in nedelje
od 12.-13. in od 16. do
18. ure na srednjem valu
188 m

KAJ PIŠE PROF. ALBERT LEYER

»Dolžnost vseh javnih šol je, da z vse mi silami forsirajo vse vrste talentov. Sem spadajo tudi največji talenti, ki jih ne moremo enostavno prepustiti samim sebi. Izhodišče visoke šole mora biti, da je zares najvišja izobraževalna ustanova in da zunaj nje študent nima nobenih možnosti več, da bi z nadaljnjim šolanjem razvil svoje sposobnosti. Prav zaradi tega, ker se elita ne more umakniti navzgor, če se ji zdi, da ji nivo visoke šole ne ustreza, a tisti pod povprečjem se lahko vrnejo na nižjo stopnjo, je popolnoma zgrešeno, da se nivo visokih šol uravnava po povprečju. Ta obrazec bo nedvomno naletel na številne nasprotnike, morda ne toliko med študenti kot med profesorji, ki iz »humanih« razlogov prilagodijo nivo svojih predavanj povprečju večine. To je uvidevno do netalentiranih študentov, vendar je nehumano do talentiranih, posebno do elite.«

(Mojemu profesorju novejša pol. zgodovine)

Uredništvo za poezijo razpisuje

NATEČAJ ZA NAJBOLJŠO POPEVKO TRIBUNE

v zimskem semestru 1969/70
NAGRADE

1. ena prva nagrada 200 Ndin
2. tri druge nagrade 100 Ndin

Popevka je avantura. Popeva se na ulici. Popeva se okrog vogalov. Tudi za hrptom. Kar se popeva, ni nekaj vzvišenega, nepristopnega, eteričnega. Popevka je poenostavljanje: aktualizacija. Tekst popevke ni navaden jezik. Močno je odvisen od oblike, ki jo narekuje muzikalnost. Popevka ljubi efekt in zahteva najširšo publiko. So popevke, ki jih šepetamo, in take, ki jih hihitamo. So popevke, ki so samo chansons. Popevka je nekaj najobičajnejšega in venomer prisotnega. Kdor v njej išče »smisel«, bo utrujen zastoj. Kdor jo ima za nekaj »ničvrednega«, je utrujen zastoj. Popevka se zaveda kratkotrajnosti besede, zato se obnavlja: po-peva. S tem se tudi sama sebe naveliča. Nikdar ne more biti staromodna.

Pesnici!

Kad budemo savladali boga
i neistino što zaklanja nam vidike
nastaje največa seoba
seoba svih budala u pesnike
Slobodan Štojadinović

Beseda lahko izreče resnico in laž. Tudi lahko vse IMENUJE resnica. Če so ljudje daleč in se težko slišijo, lahko vsako blebetanje razumejo kot ljubezensko zapeljevanje.

STUDENTKE IN STUDENTI!
PESNICE IN PESNIKI!

Z nami manipulirajo, vi pa ostajate nemi! Kje so vaša peresa, da jih kot kopja vržemo v sovražnikov tabor? Zakaj vam bombe v svežnjih rjavijo po predalih?

UREDNIŠTVO TRIBUNE VAS VABI K SODELOVANJU. Vključite se v pesniško produkcijo, pošiljajte nam svoje izdelke. Tribuna hoče biti podoba vaše angažiranosti. Samo če se boste vsi odzvali, bo ta podoba neizkrivljena. Poiščimo nova imena, pravilne dimenzije prostora, v katerem se poezija dogaja. Predlagajte nove oblike sodelovanja in komuniciranja.

TRIBUNA VAS OBJAVLJA
TRIBUNA VAS HONORIRA!

Prispevke in predloge pošiljajte na naslov:
Študentski list Tribuna
Ljubljana, Trg revolucije 1/II

Fotografija: Janez Korošič